

EPERJESI LAPOK

(FELVIDÉKI SZEMLE)

TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., félfévre 5 kor.,
negyedévre 2 kor. 50 fill. — Egyes szám ára 20 fill.

Hirdetési díj: Háromhatszázötven petiszer hirdetésre 15 fill. Többhatszázötven hirdetésre 20 fill. Bélyegdíj: minden hirdetésért 60 fill. Nyitlár: minden sor 20 fill.

Az «Eperjesi Széchenyi-kör»
hivatalos közlönye.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Eperjesen, Fő-utca 59-ik szám, Kósch Árpád könyvnyomtató-intézet.
Ide intézendők minden a lap szellemi részét illető közlemények,
valamint a hirdetési díjak is.

Széchenyi-körünk Petőfi-ünnepe.

Igaz örömmel, benső lelkesedéssel gondolunk Széchenyi-körünknek erre a valódi «nagy napjára»!

Október 29-ike örökké édes emlékü és örökké méltó büszkeséggel emlegetett napja lesz Körünknek és közönségünknek!

Most, a mikor már túl vagyunk rajta, a mikor azok a tetemes gondok és fáradságok, a melyek annak megrendezésével, különösen egyesek vállaira neheztedek, elenyésztek: mostan úgy gondolunk reá, mint egy mondhatlanul édes álomra, a melyet szerettünk volna soká, soká magunknál tartani, a melynek elröppenését nehéz szívvel látjuk s a mely hosszan, hosszan édes rezgésben fogja tartani szívünknek húrjait!

Valóban nem nagyítunk, ha azt mondjuk, hogy ennél fényesebb sikerű napja nem volt még a Széchenyi-körnek soha! S valóban nem kívánhatunk ennek a mi kedves, családias Körünknek jobbat, mint azt, hogy sok hasonló siker koronázza azt az önfeláldozó, azt az eléggé meg sem becsülhető, azt a minden áldozatot és minden fáradozást kicsinylő, lelkes, hazafias működést, a mely a Kör lobogói alatt egyesülteket oly szoros kapocscsal köti össze s a mely eddig is oly sok eredménnyel dicsekedhetik a magyar közművelődés terjesztésének terén.

Ez a fényes sikerű nap csak arra szolgálhat, hogy még nagyobb, még önfeláldozóbb buzgalmat csepegtessen úgy a Kör lelkes munkásainak, mint a nagyközönségnek a lelkületébe! Csak arra szolgálhat, hogy azt a nemes öntudatot ébreszse fel bennünk, hogy az az egyesület, a mely ily impozáns módon tudja kifejezésre juttatni hazai művelt közönségünk felémelő érzetét és lelkesedését akkor, a mikor a magyar lant legnagyobb mesterének, az eperjesi költői verseny legkiválóbb részesének emlékét ünnepli: az a Kör nem lehet másra hivatva, mint arra, hogy jövőjében is hasonló sikereknek legyen osztályosa! Az a Kör, a melyet az országos közvélemény ezúttal is annyi kitüntető figyelemre méltatott, a mely hazai kulturánk legfőbb óráinak és előharcosának, a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszternek, meleg részvétele mellett, legelső hazai tudomány és irodalom jeleseinek legkiválóbbjait: az megérdemli, hogy szeressük, szeressük lelkünk egész odaadásával, szívünk egész melegével, önzetlenségünk egész önfeláldozásával! Szeressük, minden személyes szempontokat örökre félretelve, bensőleg és igazán! Becsüljük meg azt, minden szervében és minden intézményében komolyan, s valljuk azt a meggyőződést, hogy nélküle közönségünk, városunk, vármegyénk, sőt egész felvidékünk kulturájának ügye, szegény, mondhatlanul szegény lenne!

Hála azoknak a kiváló férfiaknak, a kik megjelenésükkel az ünnepély fényét és jelentőségét csak emelték! Hála mindenkifőlött a Kör lelkes védnökének, ki a legnagyobb nehézségeket is leküzdve, melyek az ünnepélyen való megjelenését és részvételét gátolták, itt volt közöttünk, hogy nagy szívének tiszta lelkesedését öntse ezúttal is a mi lelkeinkbe, a melyek iránta a legteljesebb tisztelettel és nagyrabecsüléssel vannak eltelve mindenha! Hála a vallás-

és közoktatásügyi m. kir. miniszternek, a ki, nagyérdemű képviselőjének kiküldésével tisztelte meg ezt az egyesületet, mely oly annyira büszke arra, hogy őt tiszteleti-tagjai sorába számíthatja! Hála az ünnepen résztvett összes tudományos- és közművelődési egyesületnek, valamint ezek kiváló képviselőinek!

Azokkal szemben, a kik itt, a Kör falai között végezték az ünnepély rendezésével járó teendőket százait, a kiknek az ünnepély sikere felett való gond és izgalom oly sok-sok nyugodt órájukat rabolta el s a kik egész odaadással fejtették ki nemes ambíciójukat arra nézve, hogy Körünk is becsülettel állja meg helyét a Petőfi-ünnepet rendező társulatok sorában, azokkal szemben az elismerésnek kifejezésre juttatására a mi lapunk, — szeretett Széchenyi-körünknek ez a hivatalos közlönye, — lehet a legkevésbé illetékes. De jól tudjuk, hogy ezek igénylik a legkevésbé az elismerést és a méltánylást! Azt a sok fáradságot, a mi az ilyen természetű társulatok ügyeinek vezetésével és intézésével szükségképen vele jár, csak egyetlenegy jutalmazhatja meg: s ez az ebben részesek nemes öntudata, hogy üdvös, jó célokat mozdítottak elő! Ez az öntudat náluk bizonynyal meg van és meg is lehet! Ők egyébre senkinek a részéről nem számítanak soha!

Kedves Széchenyi-körünk! Az Isten áldása legyen te rajtat örökké s adjon te nekéd még sok, igen sok ilyen «nagy nap»-ot!

* * *

A minden ízében fényes sikerű ünnep lefolyását, annak még jelentéktelenebbnek látszó adatait is megörökíteni óhajtván, lehető részletességgel, különben a következőkben adjuk:

A vendégek érkezése.

Nagy nyugtalansággal gondolt az ünnepély rendezését vezető elnökség arra, hogy a Kör védnökét, *dr. Berzeviczy Albert* v. b. t. tanácsost a családijában, Eperjesen és Budapesten egyaránt, felmerült súlyos betegségek esetleg megakadályozhatnák abban, hogy az ünnepen résztvehessen. Aggódo gonddal vette naponként a fővárosból jövő híreket s némi megnyugvás csak akkor szállta meg lelkét, mikor október 28-ikának délutánján megjött a távirat, a melyet a védnök a budapesti központi pályaudvarnál adott volt fel s a melyben elindulásukat s a vele utazó vendégek névsorát tudatta. Valóban az az áldozat, a melyet a védnök ez alkalommal a Körnek, a közönségnek és tegyük hozzá: a hazai közművelődés szent ügyének hozott, igen-igen nagy volt és reávallott az ő nemes, nagy szívére teljesen!

28-ikán este a vasúti pályaháznál megjelent a Kör igazgató-választmányi tagjainak legnagyobb része, hogy a vendégeket fogadja. Örömmel láttuk ott jogakadémiaink ifjúságának egy részét is.

A berobogó vonat s az abból kiszálló kiváló vendégeket lelkes éljenek köszöntötték s a vendégekhez *Szinyei Merse István*, a Kör elnöke, intézett pár meleg üdvözlő szót. A megérkezettek az I-ső osztályú váróterembe vonulván, kölcsönös bemutatkozások következtek s azután osztották el a vendégeket házigazdáikhoz, kik az elszállásolást a legnagyobb örömmel ajánlották fel. *Dr. Berzeviczy Albert* v. b. t. védnök *dr. Lakner Árpádnál*, — *dr. Beöthy Zsolt* min. tanácsos, egyetemi tanár, a vallás- és közoktatásügyi és m. kir. miniszter és a Kisfaludy-Társaság képviselője, *Bartók Lajos* orsz. képviselő, a Petőfi-Társaság képviselője *Endrődy Sándor*, a költő *dr. Krayzell Aurélnál* és *dr. Horváth Ödönnél*, — *Herczeg Ferencz* orsz. képviselő, a Magyar Tud. Akadémia képviselője *dr. Schmidt Gyulánál*, — *dr. Alexander Bernát* egyetemi tanár *Uhlárik Mátyásnál* s *dr. Fejenczy Elek* zemplésvármegyei anyakönyvi felügyelő a «Fekete sas»-szállóban nyertek elszállásolást.

29-ikén a reggeli vonattal érkezett meg az a szivesen látott küldöttség, a mely kedves testvérvárosunknak: Kassának, nemzeti szövetségétől hozott lelkes üdvözlőt s a mely küldöttség *dr. Gerevich Emil* elnökből, *Lévay István*, *Bóbíta Endre* és *Kressz Jenő* tagokból állott. A küldöttséget a pályaháznál *dr. Horváth Ödön* kir. tan. titkár vezetése alatt *Dessewffy Lajos* és

dr. Szlavik Mátyás igazgató-választmányi tagok fogadták s annak elnökét: *Dessewffy Lajosnál*, többi tagjait pedig a «Fekete sas»-szállóban szállásolták el. A még várt vendégek közül *Radó Antal* a következő táviratot küldte: «Megbetegedvén, fájdalom, nem vehetek részt Kisfaludy-Társaság küldöttségében», — *Rakosi Viktor* pedig szintén következő sürgőnyvel mentette ki elmaradását: «Betegségem megakadályozott kirándulásban; szívből üdvözlöm a Széchenyi-kört!» Hasonlóan kimentette elmaradását *dr. Váradi Antal*, a Kör tiszteleti-tagja is.

Az ünnep előkészületei.

Vasárnap, október 29-ikén, gyönyörű nap köszöntött mindnyájunkat. Az ég felhőtlenül borult reánk, jelképezőjeül érzelmeink tisztaságának, a melylyel a Petőfi emlékének szentelt ünnepben, az ő emlékezetének áldozni óhajtottunk.

A városi tanács lelkes felhívására városunk összes házai teljes lobogódszt öltöttek s az utcák már a kora reggeli időben hullámozó ünnepelő közönséggel teltek meg.

Az ünnep kezdete d. e. 10 órára volt kitűzve, de már 9 óra után özönlött a közönség a «Fekete sas» nagyterme felé, melynek minden, de minden helyét szüntől betöltötte.

A nagyteremben emelvényt állítottak fel, a melynek asztalánál az ünnepély szereplőinek tartottak fel helyeket. Az asztal mögött, a közönséggel szemben, magas fehér talapzatra Petőfinek életnagyságú, szép mellszobrát állították fel s annak talapzatát teljesen telerakták az ünnep alkalmából érkezett és felajánlott koszorúkkal. Különösen díszes volt a Magy. Tud. Akadémia óriási babékoszorúja, nagy palmaágakkal, aranyrojtos nemzeti-szalagján ezzel a felirattal: «Petőfi Sándor emlékezetének! A Magyar Tudományos Akadémia». Ott láttuk ezenkívül a Kisfaludy-Társaság hasonlóan igen díszes koszorúját, fehér szalagján ezzel a felirattal: «Petőfi pályájának szentelt nyomára Eperjesen! A Kisfaludy-Társaság»; nemkülönben a Petőfi-Társaságnak is hatalmas koszorúját, vörös szalagján ezzel a felirattal: «Petőfi, Tompa és Kerényi emlékének! A Petőfi-Társaság». Az Eperjesi Széchenyi-körnek szintén két koszorúja nyugodott a szobor talapzatán. Az egyik, a melyet az emléktáblára szántak s később oda is függesztettek, ezzel a felirattal: «Petőfi emlékének! Az Eperjesi Széchenyi-kör» s a másik, a melylyel az egykori «Erdei lak» mellett fennálló emlékoszlopot koszorúzták meg, ezzel a felirattal: «Petőfi, Tompa, Kerényi emlékének! Az Eperjesi Széchenyi-kör».

Háromnegyed 10 órakor már teljesen együtt voltak a Kör igazgató-választmányának tagjai a Kör helyiségeiben s várták a védnök és a vendégek megérkezését, a mi csakhamar be is következett. A vendégeknek a Kör tisztviselői és tagjai közül számosakat bemutatottak, ők pedig érdeklődéssel nézték végig a Kör szobáit s több kérdésre nézve kértek felvilágosítást s különös elismeréssel szóltak a Kör olvasóasztalának felszerelése felől.

Ezalatt a közönség teljesen elfoglalta az összes helyeket. Az első sorokban a hatóságok és egyesületek képviselői, valamint a Kör tisztviselői ültek. Előbbiek között ott voltak *dr. Vályi János* gör. kath. püspök, *Draskóczy Lajos* és *Liptay Lajos* ág. ev. lelkészek, *Tahy József* alispán, *Mandics Ede* polgármester, *Palugyay Gusztáv* kir. törvényszéki elnök, *dr. Schmidt Gyula*, *Fest Lajos*, *Köszeghy Sándor* és *Szinyei Merse Pál* képviselők, *Hoffmann Mór* kir. pénzügyigazgató, *dr. Grynauer Imre* kir. ügyész, *Kubinyi Albert* a társadalmi egyesület elnöke, *Kubinyi Aurél* az ügyvédi kamara elnöke, *dr. Sarudy Vilmos* kollégiumi igazgató, *Schlott Gyula* főgymn. igazgató, *Matavovszky Béla* kir. tanfelügyelő, *Úsz Antal* árvasz. elnök, *Láng Mihály* tanítónőképző-intézeti igazgató, a Kassai Nemzeti Szövetség küldöttsége stb. stb. A karzatokat díszes hölgyközönség foglalta el. Nagy számmal vettek részt a különféle tanintézetek növendékei is.

A délelőtti ünnep.

Pontban 10 óra volt, mikor a közönség éljenei közben az emelvényen megjelentek az ünnep szereplői. Az elnöki széket *dr. Berzeviczy Albert* v. b. t. védnök foglalta el. Tőle jobbra *dr. Beöthy Zsolt* min. tan., *Bartók Lajos* és *dr. Alexander Bernát*, — tőle balra pedig *Szinyei Merse István*, *Herczeg Ferencz*, *Endrődy Sándor* és *dr. Horváth Ödön* kir. tanácsos foglaltak helyet.

Az ünnep sorozata a Szózat eléneklésével vette kezdetét, a melyet, *Beér Ferencz* műértő vezetése alatt, az állami tanítónőképző-intézet növendékei nagy szabotossággal adtak elő.

Ezután, az ünnep egyik legkimagaslóbb, legbecse-
sebb pontja gyanánt az a felsőes előadás következett,
a melyet dr. Berzeviczy Albert védnök *«Petőfi emléke-
zete»* címen tartott s a mely mindvégig a legteljesebb
mértékben lebilincselte és oly felette nagy lelkesedésre
hangolta a jelen volt nagy közönség egészét. A kiváló mű-
ben a legmélyebb tanulmány, a nemes szív legbensőbb
melegével, a haza- és nemzet-szeretet legtisztább érzelme
irodalomtörténetünk egész korszakainak teljes mér-
tékben való áttekintésével és átértésével, a pártját
ritkító gyönyörű irály a legkiválóbb szónoki előadással
egyesült és hatott reánk oly elementáris erővel, hogy
hatása alól maig se tudunk szabadulni. Az tény, hogy
nem lehetett az egész országban egyetlen Petőfi-ünnep
sem, a melynek legmélyebb pontját ne képezte volna
ez az előadás. Közönségünk, mintegy varázslat alatt
állva, figyelte meg az előadásnak minden sorát s igazán
színni nem akaró tetszéssel és éljenzéssel jutalmazta
őt, a kinek tiszta lelkéből s nemes szívéből született
meg annak idején ez a mi kedves drága gyöngyünk:
a Széchenyi kör s a ki ma is tudásának és érzelmeinek
tisztá színaranyát hozza ide mi közénk, hogy ennek
a drágagyöngynek csak annál díszesebb, annál érté-
kesebb foglalatot adván: annak ragyogását és fényét
csak annál jobban növelje. A jelen volt kiváló vendégek
is legmélyebb elismerésüket siettek kifejezésre juttatni
a gyönyörű előadás felett, melyet ezúttal szerencsések
vagyunk egész terjedelmében közölhetni:

PETŐFI EMLÉKEZETE.

Írta és előadta: dr. Berzeviczy Albert.

Meg van szentelve az a föld, a melyen a nemze-
tükre fényt árasztó nagy szellemek életükben jártak
és időztek. Ok maguk sokszor nem is sejtik, hogy
minden léptök örökre szóló nyomokat hagy hátra,
hogy a helyen, a melyet elhagynak, világító árnyékuk
marad vissza; de múltnak az évek, nemzedéket nem-
zedék vált föl, az élők visszaemlékezésének örökét
átveszi a hagyomány és a történelem, és ime: emlékké
válík minden tárgy, a melyet azok a nagyok érin-
tettek, oltárrá minden hely, a melyen munkálkodtak;
mint a hitrege Deukalionjának hátravetett köveiből
emberek, úgy támadnak rég elhangzott lépteik nyo-
mában őket hívó, őket dicsőítő, követésükre buzdító
érzelme, — és jönnek a fiak, az unokák, megkoszo-
rúzzák a szent emlékeket, s az emlékezet, a kegyelet
és lelkesedés mindig megújuló felbuzdulásában élő
valósággá lesz a halhatatlanok sírontúli élete a földön.

Ebben az esztendőben az egész magyar haza a
Petőfi halálának félszázados évfordulóját ünnepli. Az
ünneplésből ki akarta venni a maga részét Széchenyi-
körünk is; mert mi is feladatunknak tartjuk a leg-
nemzetibb költő szellemi hagyományának ápolását és
mert ezen a helyen is élnek a Petőfi alakjához fűződő
emlékek. Hálás örömmel látjuk, hogy szerény ünne-
pünk díszét emelni megjelentek köztünk kitűnő tudó-
sok és költők, azoknak méltó képviselői, a kik nem-
zetünk szellemi munkáját vezetik és irányozzák; nem
magunknak tulajdoníthatjuk ezt, de a névnek, melynek
jelében összejöttünk s mely iránti kegyeletünkben
osztózik velünk a szellemi nagyságnak minden cso-
dálója, a nemzeti eszmének minden híve.

Petőfi eperjesi időzése, a melynek ünnepélyünkön
külön megemlékezés lesz szentelve, csak egy kis epi-
zód volt a költő sokat hányatott életében; de derült
epizód, mint itt írt költeményei tanúsítják, derült a
természet szépségeinek varázsa, a barátság melege és
a költő géniuszáért már akkor lelkesülő közönség,
különösen a fiatalok hódolata által. A mit Eperjes
és környéke a költőnek nyújtott, azt bőkezűen viszo-
nozták verseivel; azok legmaradandóbb emlékei itt-
létének, de emléket állítottunk Petőfi látogatásának
mi is. Eperjes mindig meg fogja őrizni a Petőfi emlé-
két, s hiszünk, hogy a költő is szívesen őrizte meg
élt, emlékezetében az itt nyert nyájas benyomást,
bármily egyszerű és futólagos is volt az, — mint egy
lehajló parti virág, mely a költő életének rohanó árját
megsókolta.

Mert rohanó ár volt az ő élete, mely fájdalom,
hamar lefutott, s tőle mégis tengerré dagadt a magyar
nemzet költői érzelmeinek és eszméinek világa. Alig
több, mint húszonhat év az egész élet és belőle
alig több, mint hét év az az idő, a mely alatt Petőfi
költői pályáját befutotta.

Úgy látszik, a természetnek néha tetszése telik
abban, hogy kiragad egy embert a milliók közül,
benne és általa adományainak csodaszerűségét akar-
ván bizonyítani. Az ilyen ember szinte öntudatlanul
tesz és alkot emberfölötti dolgokat. Azután a termé-
szet megsajnálja látszik pazarlását és hirtelen, idő
előtt összetöri kedvenc alkotását. Nagy Sándor, Ráfael,
Correggio, Lord Byron, Puschkin, Petőfi — életök
virágában költöznek el, azt a nagy kérdőjelet hagyva
hátra: hogy mit tehettek, mivé fejlődhetek volna
még, ha tovább élnek? Amde arról is gondoskodik
a természet, hogy az ilyen kivételes, rendkívüli embe-
rek rövid életök alatt is hosszú életet éljenek át. Ők
a mesebeli hétmérföldes eszímával járják az élet útját,
szemök egyetlen pillantásával — mint egy Petőfivel
rokonszellemű költő mondta — többet látnak, érznek
és élveznek, mint mások egész életükön át; sőt meg-
sejtene, eltalálnak olyan igazságokat, olyan érzelme-
ket is, a melyekkel tapasztalatilag megismerkedni sem
idejük sem alkalmuk nem volt.

Ilyen tüneményes, csodaszerű jelenség volt a mi
Petőfink is. Feltűnése, élete folyása, korai halála mind
a végtől elrendeltnek látszik; végzettségének annál
inkább, mert ő maga teljes, tiszta tudatával látszott
birni kezdettől fogva úgy hivatásának, mint végző
sorsának.

Egy a pozsonymegyei tótságból a magyar Alföldre
elszakadt kurtanemes család sarja, egy Petrovics Sán-

dor lesz a legmagyarabb költővé. Épen olyan időben
kell születnie, hogy ifjúkora, a rajongás kora, beléssék
a nemzet ébredésének nagy napjaiba és hogy a kat-
asztrófa, mely azután a nemzetet éri, alkalmat nyújt-
son neki az eszméi mellett való vértanúsítkodásra.
Mialatt szüleiivel meghasonolva, atyjától kitagadva, egy
bátyúval a vállán, vándorbottal a kezében, néhány
garassal a zsebében, kimondhatatlan nélkülözések kö-
zött, gyalog járja keresztül-kasul az országot, futva

«Árván, mint a hulló csillag,
Melyet magából kilökött az ég;»

mialatt, mint közkatona a kaszárnyában nyomorog,
a hol egy cigányfiúval egy ágyban kell fekdünie;
mialatt beteg a kórházban sínlődik, vagy debreczeni
fütetlen szobájában pipáján melengeti újait: soha, egy
perczig sem veszi el nagy jövőjébe, rendeltetésébe
vetett hitét. Azt a hitét, hogy «a hazának mily kin-
csét hagy hátra», hogy — mint anyjához írja:

«dicső neve költőfildnak soká, örökkön él!»

és azt a hitét sem, hogy a míg az ember egyszer
boldog nem volt, addig meg nem halhat. Folyton
költi, zengi gyöngybetűkkel leírt, vándortarisnyájában
örzött dalait, melyekben soha az emberi érzelme
egész skálája ilyen teljességgel kifejezését nem találta
volna, ha kedélyét épen a szenvedések és örömek
váltakozása annyira csapongóvá nem teszi. De a
«divinatio», mint a régiek nevezték, a jövőbe belátás
isteni adománya, megnyilatkozik más irányban is, a
mennyeiben a költővel, mint Kassandrával előre tudatja
korai és tragikus végét is. Már 20 éves korában azt
énekli:

«Hiába bíztattok,
Hiába beszéltek,
Tudom azt az egyet,
Hogy nem soká élek.»

És hogy ezt nemcsak az érzélgő fiataloknál elő-
fordulni szokott pillanatnyi pesszimizmus, meggondo-
latlan vágy a halál után mondatta vele, azt tanúsítja,
hogy két évvel később, 1845-ben, a mikor még senki
sejtelmével sem bírhatott a bekövetkező véres
eseményeknek, ő megalmodja, hogy «háborúba hitték
a magyart», és hogy neki menyegzője napján kellett
elhagynia hitvesét, s hogy meghaljon a honért. «És
— ha rá kerülne a sor — úgy mondom — úgy tennék,
mint álomban tevék.» Később pedig azt írja egyik
versében, hogy ha az Isten megengedné neki, úgy
halni meg, a hogy ő kívánja, azt kívánna, hogy a
szabadságért vívott harcban az ő szívéből is «nőjjön
egy halálos vérvirág». Ugyanaz a jóslatszerű óhajlás,
a mely utóbb «Egy gondolat bánt engemet» című
jól ismert költeményében is megszólal.

S a mikor végre elérkezett az óra, melyben be-
váltania kellett ígérését, melyet a hazának tett:

«Szentegyház keblem belseje,
Oltára képed,
Te állj s ha kell, a templomat
Eldöntöm érted» —

akkor a halál is, mint egy mystikus rejtély jelenik
meg életútján s úgy ragadja el tőlünk, mintha igazán
«elevenen égbe szállt» volna, a hogy jókedvében ki-
vánta egyszer. Meghalni nem látta senki, ravatala
fölött nem állottunk, sírja helyét nem ismerjük; soká
azt sem hittük, hogy meghalt. Mintha lényében semmi
sem volna múlandó, egyszerre tűnik el az élet szín-
padáról s át lépve az örökkévalóságba, mythikus alakká
változik; min: Hellas istenei magukhoz emelték ked-
veltjeiket az Olympusra, mint az ó-szövetség Jehovája
tüzes-szekeren ragadta prófétáját az égbe, úgy vált
meg tőlünk, örökségül hagyva honszeretét, lelkesé-
dését a szabadságért és halhatatlan dalait.

Lehet-e mindez a véletlen játéka? — nem-e inkább
egy a szívbe beírt végzet teljeseisége?

És Petőfinek ez a rövid élete mégis milyen teljes
emberélet volt! Ő sírt és örült, szenvedett és boldog
volt, gyűlölte volt és szeretve, elhagyatott földönfutó
volt, hogy azután pajzsra emelje egy nemzet rajon-
gása, bejárta az élet legszomorúbb mélysegeit, és fel-
hagott a dicsőség napsugaras magaslataira, nevé hal-
hatatlanná tette és betöltve rendeltetését, meghalt
azért az eszméért, a melynek életénél többet — még
szerelmét is feláldozni kész volt.

Valóban rá is illik az, a mit a francziáknak egy
kalandos életű poétájáról mondott egy újabb költőjük:

«Ne le plains pas trop: il a vécu sans pactes,
Libre dans sa pensée autant que dans ses actes.»

Ennek a tüneményes életnek a történetét pedig
megírta ő maga, Petőfi, a maga költeményeiben. Ebben
a tekintetben ő a legsubjektivebb költő, mert ha köl-
teményeit megíratásuk időrendjében elolvassuk, végig
vonul egész élete minden hányattatásával előttünk.

A háttér természetesen mindig az alföldi síkság, a
puszta, a mely őt szülte, nevelte, a melyhez visszatér
mindig, a hol magát «igazán szabadnak» érzi, a mely
iránti szerelmétől a hegyvidék semmi szépsége sem
tudja őt eltántorítani. Sem előtte, sem utána senki
hívebb, életteljesebb, megragadóbb színekkel festeni
nem tudta az Alföld rónáját, mint ő, ennek a festésénél
érvényesül legjobban egyszerűségében hatalmas kép-
beszéde. Gyakran vágyott utazni, a tengert látni, de
körülményei mindig megghiúsították a tervét; úgy-
látszik az is hozzátartozott rendeltetéséhez, hogy ő
csak a magyar föld, a hazai természet költője maradjon.

A magyar Alföld talaján költészete a magyar nép
nyelvén szeret megszólalni; sohasem tagadta meg ered-
etét, eltűrte, hogy a kritikuskoknak egy egész serege
póriának nevezze sokáig költészetét; pedig nem volt
igazuk! nem szállította ő le a poézist a porba, hanem
a nép értelemvilágát emelte föl a Parnassusra, a magyar
nép költészetét irodalmi nyelvvé, magyar költészetté
emelte és az egész világ sietett a maga nyelvbe
ültetni át ennek a magyar költészetnek a virágait.

De legelső volt a magyar köznép, a mely őt meg-
értette és népdalait énekelni kezdte, mikor még a hír
szányaira sem emelte a költőt.

A Petőfi életében és költészetében megnyilat-
kozó egyéni értelemvilágának talán legrokonszenvesebb,
mindenesetre leggyöngédebb vonása a szülői, külö-
nösen anyja iránti odaadó szeretet. Tizenhat éves
koráig szülei jó módban éltek és iskolai előmenetével
meg voltak elégedve; idáig a költő gyermek- és ser-
dülő évei is gondtalan boldogságban teltek el. Ezután
egyszerre következnek be: az atya vagyoni bukása
és a fiú selmeczi rossz bizonyítványa. Az értelmes,
nyugtalan természetű, szigorú és makacs jellemű apa
végkép eltaszítani látszik magától fiát, kire most nehe-
zednek sanyarú vándorévei: a megkezdett katonás-
kodás, a háromszor és mindannyiszor sikertelenül
megpróbált színészkedés s végre a nagy küzdelmek
között újra folytatott iskolai tanulás; de a szelid, jószágos
anyai szív, az sohasem pártolt el igazán tőle s az lett
szószólója újra meg újra az apjánál, mikor már a fiú
jobb útra tért. Költészetének legszebb gyöngyei közül
valók azok, a melyeket fiúi szeretetének szentelt,
különösen az anyja irántinak, kiről azt énekelte:

«Hogy a földön nekem van
Legszeretőbb anyám!»

S alig hogy némileg javulnak viszonyai, keres-
ményből előbb segílezi, majd egészen fentartja
szüleit, kiknek gyors egymásutánban bekövetkezett
elhunyta a szívzaggató fájdalom hangján szólaltatja
meg a költő lantját akkor, mikor már bömbölnék az
ágyúk s rá nézve is közeledik a «próba, az utolsó
nagy próba!»

A kinek a természete ilyen gyöngédségre volt
képes, az a fennhéjzásnak, arroganciának, barátai
felett való zsarnokoskodásnak a vádjait, melyekkel a
költőt rosszakarói elhalmazták, talán mégsem érde-
melte meg egészen. Bizony nehéz természetű ember
volt ő, a ki önmagát «a természet tövises vadvirágá-
nak» nevezte, de azzá tette a «sors, életének haragos
dajkája, ... ki rá zavarta fergeteg módjára a csend-
riasztó szenvedélyeket». A ki olyan hivatás tudatában,
olyan sanyarúságokat volt kénytelen a sorstól elsen-
vedni, abban szinte természetszerűen fejlődik ki egy
neme a dacnak, mely képes ridegen utasítani vissza
még a nyájasságot is, mihelyt abban a szálatomnak
vagy a leereszkedésnek árnyékát véli látni. Mindenek-
fölött szeretvén a szabadságot s a «koldusbot és füg-
getlenség» jelszava alatt haladván útján, melyen, mint
mondá: «inkább betöri fejét, semhogy meghajtsa dere-
kát», Petőfinek szükségkép sokakkal kellett össze-
ütközésbe jönnie; de hogy a tulajdonképeni fen-
héjázástól mily idegen volt, s hogy a jobb sors mily
kevésé tette őt elbizakodóvá, mennyire megóva maradt
mindig a porból felemelkedett közönséges emberek-
nek attól a szokott önzésétől, mely a maga emeike-
dését valami természetesnek tekintve, saját múltjáról
hamar megfeledkezve, lenézi az alatt maradtakat,
azt legjobban bizonyítja az a költeménye, melyet
házassága első, boldog, csendes telében Pesten írt, a
mikor a maga erejéből kivívott szerény jobb módban
első gondolata azoké, a kik nem kényelmes szobában
időznek «a meleg kemence közelén», de kik «kűnn
bolyongnak — a viharban szabad ég alatt».

Az érzékeny, lágy szív, — ez a kétféle értékű ado-
mánya a Gondviselésnek, mely nélkül az ember sem
nyugon boldoggá, sem nagyon boldogtalaná nem
lehet, — Petőfi életében a szerelmi fájdalmak és sze-
relmi örömek számtalan változatait idézte föl, melyek
mind közkincsünké lettek dalai által. Első komolyabb
szerelme úgy látszik az a szőke Csapó Etelek volt,
kinek hirtelen halála oly mélyen meghatotta, egy időre
szinte mélabússa tette s a kinek a «Cziruslombok»
címe alatt kiadott bánatos költeményeit szentelte.
Ezután a csapás után egy ideig azt hiszi, hogy csak
szőke leány kárpótolhatja őt Etelek elvesztéséért, s
többször is lobbort vet szerelme, mert — mint maga
mondja egyszer vidáman:

«Szívem még ép virág, a melynek
Féreg nem bántja gyökerit.
Elhervad minden őszzel, ámde
Minden tavasszal kivirít.»

A nagy, életre szóló fordulat 1846. szeptemberében
áll be; Nagy-Károlyban a megyegyűlés és bál alkalmá-
val két nap alatt ismerkedik meg a költő azzal az
emberrel, a ki utóbb legáldozatkészebb barátjává és
azzal a leánnyal, a ki utóbb hitvesévé lett. Gróf Teleki
Sándor volt az egyik, Szendrey Julia a másik.

Egyszerre azt érzi, hogy

«Költői ábránd volt, mit eddig érzék,
Költői ábránd és nem szerelmem.»

csak most lett igazán szerelmes:

«Egy barna kis leány
Hőfőhér lelkibe!»

Ennek a barna kis leánynak mondja az «Eresz-
kedik le a felhő» kezdetű dalában:

«Barna kis lány, ha nem alszol,
Hallgasd mit e madár dalol,
E madár az én szerelmem,
Az én elsőhajtott lelkem ...»

és máskor megint:

«Te vagy, te vagy barna kis lány
Szemem, lelkem fénye ...»
«És szerelmem, ... és szerelmem ...
Óh ez véghetetlen!»

Valóban a szerelmemnek egy új világa nyílik meg
Petőfi előtt; ilyen lángoló szenvedély még nem szá-
lotta meg szívét, ilyen mohó epedéssel még nem
vágott soha birni szerelme tárgyát. És szerelme visz-
zásra talál, de azért mindkettőjüknek a keservek egész
poklán kell keresztülmenniük, míg végre egy évvel
később bírhatják egymást. A szülőik ellenzése, barátok
és barátnők besűgása, Petőfi indulatossága, Julia érzé-

kenysége eze
hogy a költő
dódi szép nap
akarja nőül ve
— egy ideig
küzdve minde

«El-
Bol-
Nem mond-
az olyan háza-
meg, hogy a
között, s hogy
meltatta vejté-
talan boldog
és csak abban
«Szeptember-
az a megtaga-
megint egy ár-
gára. Rövid, a
megérte azt a

«Ip-
Vag-

Ilyen kérde-
bölcsejéteől esa
Mert az ő
mely végre is
felett: haza- é
A Petőfi h
relemnek a fá-
sugárzó kedve
mes; j az ilyen
hittség és val-
ahhoz a szeret-
öleli keblére sz-
sújtott gyerme-
kárpótolni mit
O dicsőnek
milyen egykor
rethetné jobbar
hogy magyar»

«Mert s
Gyaláza

Házassága
hogy reménye

«Mi vo-
Mostan
De el r
Veled s
Veled s
S érted

A Petőfi ház-
évvél kezdenek
ő költészetében
s avatja őt, a s
s végül a harc-
nek is van egy-
ő nemcsak a r
nem akarja esa
a szabadság a
szabadságért,
eszméjéért aka
a «szent világs-
Ezekben az
saját, de a nem-
nek. Már 1846
alkony madarát
«a hajnal köze-

«A s
Szül-
Eleté

«Véres nap-
döntik» és «a
mintha lelke m-
átélt volna ilye

«Rón-
Hely-
Páris
Itt i

Ez a vonat-
jelentősnek láts-
gondolunk.

De a hajna-
zetet téltelenség-
korholással:

«Csak
Csak

És másutt:
mondja nyíltan

«Addig
Feldobó

Korholja a r

«Lesz-e gy-

Majd jogot
ott van, hol jo-
hogy «még ké-

1848 elején

«Drá-
Nem-
Drág-
Varr-

Szereplése a
de különösen j-
15-ike után írt

«S
N

Ebben egy-
világot vet életé-
leg — és talán

kenysége ezerszer eltávolítja őket egymástól, úgy, hogy a költő alig néhány héttel a nagykarolyi és erdődí szep napok után, Debreczenben Prielle Kornéliát akarja nőül venni s őt — csupa daczból Julia iránt — egy ideig menyasszonynak nevezi. Végre le van küzdve minden akadály és ő elmondhatja, hogy:

„Elértem a mit ember érhet el:
Boldogsággal csordultig a kebeli!”

Nem mondható ugyan minden borítól mentnek az olyan házasságnak az ege, a melyet úgy kötöttek meg, hogy a leánynak választani kellett férje és atyja között, s hogy ez utóbbi búcsúzáskor egy szóra sem méltatta vejét. De azért a költői kastélyban hat gondtalan boldog hetet élt át a szerelmes fiatal házaspár és csak abban a remek kis költeményében, a melynek „Szeptember végén” a címe, árulja el Petőfi, hogy az a megtagadhatatlan jóserő, ott keble mélyében, megint egy árnyékot vetett örömei és ábrándjai világára. Rövid, alig két éves házaselete alatt a költő megérte azt az örömet is, hogy fia született.

„Iparkodni fogsz túlnenni rajtam,
Vagy betöltöd legalább helyem?”

Ilyen kérdésekkel öleli keblére a csecsemőt, a kinek bölcsőjétől csakhamar elszólítja őt a háború zaja... Mert az ő életének legnagyobb hatalmassága, a mely végre is mindig győzedelmeskedett minden más felett: haza- és szabadságszeretete volt.

A Petőfi honszeretete nem annak a büszke szerelemnek a fájából való volt, a melylyel szépségtől sugárzó kedvesére néz a boldog, az irigylet szerelme; az ilyen szerelemben mindig vegyül valami önhittség és valami önzés. Az ő rajongása a hazáért, ahhoz a szeretethez volt hasonló, a melylyel az anya öleli keblére szenvedő, vagy a természet mostohaságától sújtott gyermekét, a kit e forró szeretetével akarna kárpótolni mindenért, a mit a sors megvont tőle.

Ő dicsőnek, hatalmasnak kívánna látni hazáját, a milyen egykor volt, de ha vágya teljesülne, nem szerethetné jobban, mint most, mikor „szégyenlenie kell, hogy magyar”:

„Mert szeretem, hön szeretem, imádom
Gyalázatában is nemzetemet.”

Házassága mézes heteiben, a mikor „oly boldog, hogy reménye sincs”, elgondolja:

„Mi volna könnyebb, mint lemondanom
Mostan te rólad honi aggalom...
De el nem hagyjak, hazám tégedet!...
Veled sóhajtok hazám, mint előbb...
Veled sírok, ha fájnak sebeid...
S érted teszek máj, hogyha tenni kell!”

A Petőfi hazafüi reményei és aggodalmai az 1844-ik évvel kezdenek nyilvánulni, de csak 1848-ban lesz az ő költészetében is a haza ügye teljesen uralkodóvá s avatja őt, a szerelem költőjét, egészen a szabadság s végül a harcok dalmokává. És szabadságszeretetének is van egy igazán az ő nagy lelkére valló vonása: ő nemcsak a magyarnak a szabadságáért rajong, ő nem akarja csak a maga nemzetét emelni nagygyá a szabadság által; forró fajszeretete daczára, ő a szabadságért, mint az emberiség legmagasztosabb eszméjéért akar küzdeni és az „emberiség javáért”, a „szent világszabadságért” akar meghalni.

Ezekben az években költeményei nemcsak az ő saját, de a nemzet életének is valódi krónikájává lesznek. Már 1846-ban hirdeti, hogy „a csalóganyt, az alkony madarát”, fel kell váltania a pacstírnának, mert „a hajnal közeleg”. Értzi a nagy korszak közeledését:

„A század viselő,
Születni fognak egyszerű napok:
Elethalálnak vésszes napjai.”

„Véres napokról” álmodik, „mik a világot romba döntik” és „az új világot megteremtik”; úgy érzi, mintha lelke már egyszer más korban és más alakban átélt volna ilyen napokat:

„Rómában Cassius valék,
Helvétában Tell Vilmos,
Párisba Desmoulin Kamill, ...
Itt is leszek tán valami.”

Ez a vonatkozás Desmoulin Camillere különösen jelentősnek látszik, ha későbbi, márcziusi szereplésére gondolunk.

De a hajnal késik és ő felrázni igyekszik a nemzetet téltenségből, keserű szemrehányással, ostorozó korholással:

„Csak a magyar büszkeséget,
Csak azt ne emlegessétek!”

És másutt: „Meddig alszol még hazám?” Ki is mondja nyíltan:

„Addig ostorozlak nemzetem, míg végre
Feldobog szived, vagy szivem megszakad.”

Korholja a nem eléggé lelkes ifjúságot, és kérdezi:

„Lesz-e gyümölcs a fán, melynek nincs virága?”

Majd jogot követel a népek, mert „Haza csak ott van, hol jog is van,” és inti a törvényhozókat, hogy „még kér a nép: most adjatok neki!”

1848 elején már így énekel:

„Drága áru a szabadság,
Nem ingyen, de pénzen adják,
Drága pénzen, piros véren,
Varrd meg azt a zászlót, feleségem!”

Szereplése a márcziusi napokban eléggé ismeretes, de különösen jellemző az a vallomása, mit márczius 15-ike után írt le:

„Egy ilyen nap vezérsége,
S díjazva van az élet...
Napoleon dicsősége,
Te veled sem cserélek!”

Ebben egy pszichológiai momentum van, a mely világot vet életének legközelebbi fejleményeire. Ő tényleg — és talán némi joggal — vezérszerepre számí-

tott a nemzet további mozgalmában, de a márcziusi törvények meghozván mindazt, a mit nemzeti és szabadságszeretete szempontból kívánni lehetett, rövid időre a hazai közügyek menete ismét a mérséklet, az elért eredmények megőrzése és a viszonyokkal való higgadt számolás útjára tért. Ezen a téren a költőnek nem jutott szerep és mikor szolgálatait a törvényhozás termében is föl akarta ajánlani a hazának, az ő kedves Künságában, egy jelentéktelen ellenjelölttel szemben megbukott. Ehhez járult a személyes sérelem, melyet Kossuthtól elszenvéni vélt és a kedvezőtlen megítélés, melylyel a barátja és jótevője, Vörösmarty ellen, ennek az ujoncz-törvény ügyében követett képviselői magatartása ügyében intézett támadása részesült, a mely miatt még kebelbarátja, Jókai is meghasonlott vele, úgy, hogy Petőfi mindinkább háttérbe szorítottak és elszigeteltek érezte magát, a mi fölötti elégedetlensége költeményeiben is megnyilatkozott.

De az események, fájdalom, csakhamar igazat adtak a költő ama jóslatának, hogy:

„Gyász és vér lesz a magyar nemzet sorsa.”

És ő maga sem tudott ellenállani annak az önszemrehányásnak:

„Egész világ a harcmezőn,
Csak én nem vagyok ottan.”

Egy párszor úgy látszott, mintha mégis sikerülne elkerülnie végzetét. A katonai fegyvellemmel megbarátkozni sehogy sem tudó természetű egymásután két hadügyminiszterrel hozta összeütközésbe és kétszer indította lemondásra tiszti rangjáról. Bem, a kiért rajongott, a kinek győzelmében vakon hitt és a ki őt fiaként szerette, ismételve, mindenféle gyöngéd ürügyekkel igyekezett őt eltávolítani a veszélytől. De ő, mintegy igézetől vonva, feltartóztatlanul ment — egyenesen a halálba...

Van valami megindító abban a hitben, a melylyel a magyar nép várta, sokáig várta, hogy az ő dalnoka még egyszer visszatér...

A költő pályatársa és barátja, Jókai, így szólott hozzánk, mikor a Petőfi szobrát avattuk fel: „Ne várjátok őt vissza, — csillag az már régen!”

Az a csillag, a melylyé Petőfi változott át, a magyar nemzet egén nemcsak akkor tündöklött, a mikor éj borult ránk, de tisztán, világosan, talán még világosabban látjuk ragyogni, mióta ismét felderült a hajnal, a melyet ő emberi alakjában már meg nem láthaott.

A nemzeteket boldogító és nemesítő nagy eszmék győzelméhez mindig súlyos áldozatok fűződnek; nekünk a nemzeti újjászületésnek annyi nemes lelkesedéssel megkezdett, de szerencsétlen események által verbe borított korszakában mindamaz áldozatokon felül, a melyeket a balvégzet követelt tőlünk, még legnagyobb költőnk is el kellett vesztetnünk. Akkor jelent meg, mikor legnagyobb szükség volt szavára, de nem érthette meg többé azoknak az eszméknek végleges diadalát, a melyekért korának legjobbjai vele együtt lelkesedtek; sivatagban vezérlő tűzszlop volt, mely fényével megmutatta utunkat a szabadság ígért földjére s azután letűnt. Ő elesett halhatatlan eszmék szolgálatában s most ezeknek sírja fölött viruló élete példázza az ő halhatatlanságát is.

A szép beszéd elhangzása után dr. Beöthy Zsolt, hazai tudományunk és irodalmunk e kimagasló, tisztelt alakja, emelkedett szóra, hogy a közönség osztatlan figyelme közben s annak lelkes éljencitől kísérve, elmondja üdvözlő-beszédét és pedig úgy, mint a vallás-és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumnak, oly szives örömmel üdvözölt, méltó képviselője.

Beszéde a következően hangzott:

„Mélyen tisztelt Védnök Úr! Tisztelt Közönség!”

Ő Nagyméltósága a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr, kedves és megtisztelő kötelességemné tette, hogy ez alkalommal személyét képviseljem és kitejezzem azt az üzenetét, hogy ez ünnepen gondolatban és szívből velünk van. (Éljenzés.) Azt hiszem, nem sértem meg sem megbízatásom természetét, sem az ünnepe jelentőségét annak kiemelésével, a mely ő Excelezenciájának egész államférfüi működésében vezérgondolata, melylyel igyekezik nemcsak a nemzet szellemi szükségletét, értelmű színvonalát fejleszteni, de minél közelebb ott tartani kezét a nemzet szive dobánásán és minél mélyebben és igazabban érteni meg érzelme vágyait. Az a meggyőződés vezeti kulturánk mai vezetőjét, hogy a nemzeti kultúra nemcsak értelmi, hanem *érzelmi tényező* is kell, hogy alakuljon! A gondolatot csak a hazafüi érzés teszi nemzeti gondolattá; a gondolatoknak bármely fényes, bármely gazdag, bármely helyes világát csak a fajszeretete és a hazafi-ézés avatja nemzeti művelődéssé! Ilyen nemzeti művelés munkásának akarja tekinteni magát ma kultusz-miniszterünk, abban a meggyőződésben, hogy a nemzeti kultúra ez érzelmi tényezőjének legigazabb, leggazdagabb s legkiválóbb forrása a magyar hazaszeretete. (Éljenzés.) A magyar hazaszeretete mezején bálmuljuk kiváltképen Petőfit! Ezzel az üzenetével akarja kifejezni azt a szíveségét, azt a melegségét, a melylyel a Széchenyi-kör mai ünnepélyét és ennek rendezőjét köszöntjük! (Lelkes éljenzés.)

Most Herczeg Ferencz, a Magyar Tudományos Akadémia képviseletében emelt szót s szép hasonlatot fejtett ki meleg szavaiban a közművelődési egyesületekre s működéseikre vonatkozólag. Lelkes beszéde a következő volt:

„A Magyar Tudományos Akadémia nevében és megbízásából köszöntöm az Eperjesi Széchenyi-kört és vendégeit! (Éljenzés.) Az az általános közhit van elterjedve, hogy a természet képeinek szemlélete, nevezetesen a fellegekig érő havasok látása; a szabadság és hazaszeretete ösztönét fejleszti a nemzetek szívében.

Tény, hogy a havasok között rabszolgák sohasem akadnak. Hasonlóképen nemzetünk nagy fiának emléke, — mely úgy domborodik ki e hétköznapiság lapálya felett, mint egy havas, — a hazaszeretete, a szabadságszeretete és a hazafias önértet, ösztinteséget kelti fel a nemzetben. Ha ideleln még sötétség van: ezen a szellemi havason már dereng az új hajnal; ha ideleln fülledt a levegő: a szabadság, mint szellő, a havasról indul ki. A Széchenyi-kör, mikép neve is mutatja és mai ünnepe bizonyítja, azt a feladatot tűzte ki magának, hogy ezt a magyar felvidéket, ennek a magyar felvidéknek a tekintetét ezen szellemi havasok felé irányítsa, melyek nemzeti életünknek örökös megvívhatatlan várait alkotják. Ezért a törekvéseért a Széchenyi-körnek a Magyar Tudományos Akadémia, mely nevében a tudományos címet, a magyar címmel együtt viseli, üdvözlését küldi!” (Élénk éljenzés.)

Most ismét dr. Beöthy Zsolt szólott, és pedig a Kisfaludy-Társaság nevében. Gondolatokban gazdag, mély szellemű és megkapó hazafüi érzéstől áradó szép beszédét zajos tetszés követte. A beszéd így hangzott:

„Nagyméltóságú Védnök úr! Igen tisztelt Közönség!”

A Kisfaludy-Társaság társaimat és engem azzal a megbízással tüntetett ki, hogy koszorúját hozzuk el Eperjesre és illeszük a házra, melyet Petőfi pályájának emlékei megszenteltek! (Éljenzés.) Elhoztuk közzönetét és üdvözlését a Széchenyi-körnek, mely az új magyarság ideálját a vármegyében oly szent akarattal, oly lelkes buzgalommal és oly fényes eredményvel képviseli (Éljenzés.) Ennek az ideálnak, ennek az új Magyarországnak két nagy neve az, a melyet e mai ünnepélyen mintegy összekapcsoltunk képzeletünkben! Az egyik Széchenyi neve, a nemzet Prometheusáé, a ki az égből hozott tüzzel a magyarság alól vérbé, ernyedő lelkébe új ifjúságnak tűzét, lángját élesztette; a másik Petőfi neve, a kinek ezt a megifjodott magyarságot hódítóbb bájjal, szentebb igazsággal, nagyobb törekvő hevülettel senki sem érezette sem velünk, sem a világgal! Milyen emlékek tolnak e két nével képzeletünk elé! A megifjodás, a nemzeti megifjodás milyen szédítően gyors fokozódásban, a nemzeti lélek mind erősebb, mind méltóbb önbizalmában nyilatkozik meg a költők lelkében. Vörösmarty szerény, aggódó lelke a nemzeti költő imádságában azzal a főhászokodással int a hazaszeretete: „A nagy világon e kívül nincsen számodra hely!” Széchenyi prófétai szellemében már új formulát ölt a gondolat, hogy van számunkra is hely a nagy világon s azzal, hogy hívek és méltók maradunk hitünkhez, feladatott töltünk be az emberiség nagy célja érdekében. Tovább Petőfi láng-elméje már örök koszorút szerez annak a helynek, mely a világban neki jutott. Az ő példája már maga a megifjodott magyarságot az emberiség közös dicsőségének glóriájával övezi. Valóban Petőfi nemcsak a magyar ifjúság költője, — mint mondani szokták, — hanem ennél sokkal több: az ifjú magyarság költője! A megifjodott magyarság költője! Azé a nemzeté, melyre még alig száz esztendeje: saját lelkiismerete és idegen bölcselkedés kimondották az elvénhedés halálítéletét, s a mely nemzetet benne, ebben a megújult vérből született, ebben a megújult lelkével lelkesítő költőben: épen a fiatal ság ajándékozta meg az emberiség képzeletét. (Éljenzés.)

Soha ezt az ifjú magyarságot nem fejezte ki, ennek képét nem mutatta fel költő igazában, mélyebben, határozottabban, mint ő; nem hűségét hívebben, lelkesedését lelkesebben, magyarságát magyarabban!

Virágot a költőnek! Virágot az ifjú szívnek! Minden virágunkat, minden koszorúkat hozzuk el Petőfi ünnepélyére! Ilk megköszönni nekünk nemcsak a költő órák fényes és édes örömet, azokat az örömeket, melyek a mi szíveinket megifjítják; sokkal többet kell megköszönni virágunkkal, koszorúkkal! Meg kell köszönni a legmagasztosabb, minden világ tájkéára szóló bizonyosságát annak, hogy nemzetünk megifjodásában ezt a nemzeti reményt, ezt a nemzeti hitet feltaláljuk! Petőfi halálának ünnepe: a nemzet jövő nagyságának, hitének az ünnepe! Fény nevére! A ki világossága nevének, emléke a mi szívünknek, fénye szavunknak!” (Általános élénk éljenzés.)

Erre, a Petőfi-Társaság képviselője, a bártfai Thurán Anna kiváló írója: Bartók Lajos szólott, lelkesedéstől áradó és lelkesedésre ragadó beszéddel üdvözlővén az ünnep rendezőt s különösen a Széchenyi-kört. Beszédének eszmemenete, a következő volt:

„Mélyen tisztelt ünneplő Közönség!”

A Petőfi-évek ez a záró-ünnepe! Ez év voltaképen a magyar nemzet szabadságharcának jubileumi éve; jubileumi éve az egész nemzeti újjászületésnek. Mi, kik itt szellemi munkások vagyunk, kétszeresen örvendünk, hogy midőn a nemzet élet-halálharczat karddal kezében vívta meg, a dicsőségteljes korszaknak halhatatlanjai közül talán mégis legszebben emelkedik ki egy oly férfüi alakja, a ki nem a nyers erőnek, hanem a szellemnek bajnoka volt, ki úgy járt a harcok előtt, mint Tyrtaeus, a ki a nemzeti szellemet, a magyar Géniust képviselte magában. A szabadságharczczal összefügg a legdicsőbb irodalmi harcznak emléke is, a mely Petőfi végső harczait képezte s a melytől számítjuk Magyarországnak újjászületését, nemzeti megifjodását, mint Beöthy maga mondotta. És azért olyan dicső a magyar szabadságharcznak az évfordulója, mert az egész emberiséggel szemben kivívta a nemzeti civilizációt. A Petőfi ünnepélyek sora megkezdődött Erdély bércei közt: Kolozsvárt, Segesvárt és végighullámozott a nagy Alföldön, egy tenger hőmpölygésével. Most az utolsó napon eljutott egész a Szepesség bérceihez, hogy azután mind Petőfi-halhatatlanságát, mind az őt imádó, őt megértő népet

hirdessék majd a századoknak, a nagy időkben. És midőn mi a Petőfi-Társaság nevében jöttünk ide szerény koszorúkkal (Éljenés.), nem mulasztjuk el, hogy ne köszöntsük az igen érdemes Széchenyi-kört! Üdvözljük mi annak tetteiben fáradszónak elnökét: Szinyei Merse Istvánt! (Éljenés.) s üdvözljük a Petőfi-Társaság nevében a Széchenyi-kör megalapítóját, védnökét és lelkét Berzeviczy Albertet! (Leikes éljenés.) És semmi névvel kapcsolatban nem volna méltóbb igazán ünnepelni Petőfit, mint épen a Széchenyi nevével, úgy, a mint ezt e névnek méltó viselője: a Széchenyi-kör teszi; mert igenis, — hogy szavamot Beöthy Zsolt által megihletve folytassam és fűzzem gondolataimat: — Széchenyi Istvánnak hívebb tanítványa senki sem volt, mint Petőfi! Mit akartak mind a ketten? Mind a kettő a legtisztább magyarságot és a legnagyobb európaiságot, — a magyar hatalom kifejlődését és a magyar szellemnek ápolását! Mindkettőnek a lelkesedése izzó, olvasztott érc volt, a melyből a tetteknek kemény aczéjait kovácsolták! Mindkettő lelkesedésében önmagát emesztette meg, de ezalatt létrehozta a tetteknek halhatatlan alkotásait! De eljöttünk a Széchenyi-körrel ünnepelni, a Petőfi-Társaság képviselőit, eljött a Magy. Tud. Akadémia, eljött a Kisfaludy-Társaság. Itt úgy találkozunk Eperjesen mi, mint ezen irodalmi-társaságok képviselői, miként itt egykor találkoztak a fiatal írók: Petőfi, Tompa és Kerényi. Az emlékek idyllikus irányba ragadnak bennünket, ha arra a nemes költői-versenyre gondolunk, a melyet három fiatal író egy szép erdei lakról felvett. Az idyll elrepült; kezdődött a dráma! Akcióba léptek a nagy emberek, a harcza, és mind a három megtette a legnagyobb hatást a nemzet fejlődésére. Az a Petőfi, ki itt az Erdei lak által inspiráltot: inspiráltot még egy más emlék által is! Az eperjesi Rákóczi-ház az, a mely megadja az igazi lelkesedést, a mely itt Eperjesen előmozdította mindazoknak lelkesedését, a kiknek nem ajkuk, hanem szívük volt magyar és a kiket a zsarnokság épen azért üldöztetett, mint tősgyökeres magyarokat. Ha Petőfi csak egy pillanatig fordult volna meg itt: már akkor is lehetetlen, hogy fel ne ébredt volna benne a szolgátság ellenszenvise s a magyar szabadsággért való öntelődözése. (Éljenés.) Azért jövünk oly örömmel ide Eperjesre, mert tudjuk, hogy mennyivei tartozunk Eperjesnek! Arad csak a második város; megelőzte ezt Eperjes, mert a kegyetlenségnek elviselésében a magyarság minden többi városait felülmúlta. Lehetetlen, hogy megemlékezve Petőfiről és Széchenyiről, ne azzal a gondolattal fejezzük be ünnepélyünket, hogy ez a polgárság, mely legjobban érzi, hogy mivel tartozik a nemzet legjobbjainak, a múltnak, hogy ez a polgárság oly érzelemben vezesse a mai művelődést, mint a szabadságharcban; legyen büszke őseire! Tartsa meg az Isten a nemes polgárságot, a Széchenyi-kört és ennek vezetőit az idők végtelenségig! (Leikes éljenés.)

A vendégek közül a végső szó a jeles költőt: Endrődy Sándort illette, a ki mélyeséges alkalmi költeményét gyönyörű előadásban mutatta be. Költeménye, mely minden elismerő szóval jobban dicséri önmagát, így hangzott:

PETŐFI.

Írta: Endrődy Sándor.

Hozsánna Néked tündöklő *Eszme!*
Egykor földi alakban
Köztünk átrohanó *Élet!*
Vakmerő, tüneményes *Álom,*
Ki több pompát sugaraztál a világra,
Mint mennyit az égi tetőkön
Szétvillogtál az északi fény.
Hozsánna Néked, halhatatlan *Scellem,*
Dalok kiapadhatlan
Örök forrása, *Petőfi!*

Félszázada már,
Hogy a segesvári csataterén
Lant és kard kihullt a kezedből.
Félszázada már! Csak röpke, futó perc
Örök életet nagy időmutatóján.
— Az emberiség történelmének
Zúgó oceánja fölött
Komor madarakként
Száll egyik század a másik után,
S szárnya csapásaival
Éjbe sodorja
Mindazt, mi mulandó, mi veszendő, —
De Téged, érczes erők hárfája,
Mennyi dallam,
Egyetlen ütése sem érint.
Csengőn s tisztán zendülsz át
Az idők minden viharán
S diadalmasan állsz meg
A hanyatló századok düledékén.
Homlokodon reszket
Az égi betűkkel jegyzett titkos írás:
Szellemed nagy egésze
Örökítő része az istenségnek,
Mely a gyarló embereket
A porból a csillagokba ragadja.

Hozsánna Néked, földi csaták közt
Attisztult isteni lélek,
Mindnyájunk szíve melegéből
Sarjadzó, dúslombú babérfá,
Lelkünk dalnoka, te napunk, levegőnk,
Ünnepelünk! — De nem úgy,
Mint elesett hőst, ki mögött a
Múltak kriptavilágának
Vasajtaja örökre bezárult,
De mint a temetők hamvából
Győzelmesen ujjászülető jelenést,
Ki eltépdési végzete gyászát,
Szétzúzza nyugalma bilincseit,
S a halálban a halhatatlan élet
Zászlóját lobogtatja feléd —
Te, a beteg emberiségnek
Megváltója, *Jóvenni!*
Üdv, üdv Neked,
Soha el nem enyésző Fiatalság,
Dicsőségünk lángszírmú virága:
Petőfi, Petőfi!

Csak gomolyogjon, borongva, vívódva,
Mint rengeteg árnyék,
Csak nyomakodjék zord útja homályán
Ivadék-ivadékra, öltöre az öltő

S kergesse a földi szerencsét, —
Te mindég egyike lész, dicső szellem, azoknak,
Kik a bős rohanás zavarában
Az olesó árúk e zsvívásárján,
Szívökben az éggel az égre tekintnek,
S szózatot ajkuk a mennyi ének
Tiszta malasztját
Hullatja le vérző sebeinkre.
Ha ki hall: döbbenve megáll
S álmokat úzve
Beleméláz a csillagos éjbe,
Hol édes dalaid
Nevető rózsái virulnak
S csalagányod bívós szava csattog,
Mindenható, diadalmas, örök *Szerelm.*

Csak rázza bilincse vasát
S döngesse sötét börtöne zárát
Érczöklökkel a rabszolgá-világ!
Csak törtesen előre az árnyból
Szétronscolt rácsa szilánkjain át
Az eszmék tündöklő dandárja: —
Te mindég egyike lész, dicső szellem, azoknak,
Kik a hőseket, vértanukat
Viharos dalod árjával
— Mennyi gályákként —
Röpted az orkán tajtékán
Az emberiség nagy czéjja felé.
Ha ki hall, fölvilámlik a lelke,
S ujjongva rohan be
A tisztító zivatarba,
Hol a te dörgő himnuszaid
Hatalmas dallama harsog,
És sasaid szálldosnak a napba,
Mindennél szentebb,
Hódítóbb, örökebb ideál —
Lelkünk igaz istensége: *Szabadság!*

A szavalt után dr. Horváth Ödön titkár adta elő ez alkalomra írt művét, a melyben a Petőfi eperjesi illozésére vonatkozó adatokat állította össze gondosan. Az a viszony, a melyben ő lapunkhoz áll, kizárja azt, hogy művével részletesebben foglalkozzunk, ezért csupán arra szorítkozunk, hogy művét egész terjedelmében itt szintén bemutassuk.

PETŐFI EPERJESÉN.

Írta és előadta: dr. Horváth Ödön.

Félszázada múlt el annak, hogy látnoki jóslata, reá nézve annyira dicső, reánk nézve annyira fájó valóra vált s ott esett el O «a harc mezején!» És az ötvenéves évfordulón egy nemzet millióinak szívéből fakadó himnuszától zengett a négy folyam és a hármas bérc vidéke! Egy nemzet millióinak szívéből fakadt az égfelé szálló himnusz, hálaadó édes örömtünet, keseregően bús bánatunkat s felbuzdult, tiszta lelkesedésünket vívén hatalmas szárnyain a magasba. Hálaadó édes örömtünet, hogy: a mienk volt O; keseregően bús bánatunkat, hogy: ennek a szívnek is meg kellett szünnie dobogni; felbuzdult tiszta lelkesedésünket, hogy: a mienk marad O mégis örökre!

Ennek a himnusznak gyönyörűen egybecsengő akkordjaira most két itt minálunk is a tiszta, a mély, az őszinte visszhang, Széchenyi-körünknek e lelkes ünnepén! Fokozott mértékben zengik vissza e hálaadó zsolozsmának méltóságos melódiáit a mi völgyeink és bérczeink is, a melyeken itt hangzott fel a legtisztábban s a legmesszebb csengően az a szózat, a mely ott szökött felénk nagy költőnk szívének minden, de minden dobbanásában, az a szózat, hogy: «Pro patria et libertate!» Vissza kívánják zengeni ezeket a lelket megbűvölő édes melódiákat ősi városunknak falai is, a melyek vihartól, vészről edzetten állanak itt, a Tarca partján s a melyek egykoron édes öleléssel zárták karjaik közé O, a legendaszerű alakot, ki költő-barátaival való költői versenyében a világirodalomban páratlan, örök emléket emelt magának itt. Vissza kívánják zengeni ezeket az édes melódiákat azok a hazafiságban teljesen egygyéforrott tiszta szívek, a melyek a legnagyobb magyar nevéből tündöklő lobogónk alatt egyesültek, a melyek nemzeti közművelődésünk szent ügyének előmozdításában találják örömüket, boldogságukat és a melyek a három költő találkozásának emlékezetét féltő kegyetlenség, édes odaadással, nemes büszkeséggel őrizik az idők végtelenségig!

E lelkes ünnepnek a keretében az 1845. április 4-ikétől május 2-ikéig eltelt 29 napról kívánok — a rendelkezésünkre álló adatok igénytelen egybeállításával és emlékeztetünkben való megújításával — szólni.

Petőfi eperjesi látogatása előrevetette már fényét abban a szép költői levélben, a melyet ő városunk szülőltéhez, Vidor Emilhez, a kedves Kerényi Frigyeshez 1844-ben, tehát a vele való megismerkedésének évében írt s a melyben többek között ezeket mondja:

Szerelme barátom, jó napot!
(Vagy estét . . . , a mint e firkát kapod.)
Hát hány hét a világ Eperjesen?
Hallom, hogy szervedtél keservesen.
De csak hogy már bajod végén vagyon!
Örvendek én ezen pedig nagyon;
Mert, óh barátom, azt elhiheted,
Hogy szörnyű mód szeretlek tégedet.
Már ismeretlen is szeretlek . . .

Mikor mulathatok megint veled?
Veled s a többiekkel, a kiket,
Mint téged, oly őszintén szeretek.
Ti vagytok nekem minden örömem;
Emlékezetben legyetek velem,
Míg a boldogság szép órája út:
Hol ismét áldomázunk együtt!

S alig jött meg a következő év tavasza: ez a vágyódása édes valóra vált.
Még alig hangzottak el jóindulatú barátjának, Vahot Imrénének Petőfihez intézett szavai: «Ejh Sándor pajtás, mi eleget tettünk már egymásért; te voltál az én pacsírtám, most már szabad szárnyra bocsátlak; tavasz van, repülj el megtollasodott szárnyaidon és szép dalaiddal zengd be az egész magyar hazát; eredj! látogasd meg a te lánglelkű költő-rokonaidat!» s még alig hangzott el a március utolsó napján a

budapesti «Vadászkürt»-ben tartott baráti búcsú-est poharainak csendülése, melynek emlékezetét Petőfi és Emődi költeményei egyaránt megörökítették, s ime: április 1-én már is ott látjuk a «pest-eperjesi gyors-szekeren» a költőt, hogy barátainak ölelésére városunkba siessen.

Tudnunk kell, hogy Kerényit és költészetét Petőfi sokra becsülte mindig. Ékesen szóló bizonyítékai ennek nemcsak azok a szép levelek, a melyeket hozzája intézett s a melyek oly becses adatokkal világítják meg a költő életének korát, valamint oly kedves vonásokkal mutatják be a költő lánglelkét és lángszívét egyaránt, hanem az igaz becsülésnek az a bensőségteljes hangja is, a mely a keresetlenül szép levelek minden sorából lépten-nyomon felénk hangzik s a mely — többek között — ezt is mondatja vele: «. . . s míg a csöcselék azt kiáltja rád, hogy nem vagy költő, addig a múzsa lehajlik hozzád egéből s homlokodat megcsókolván, ezt mondja: Kedves gyermekem!»

A «gyors-szekér» utazása «harmadik napján este-felé» érte el testvérvárosunkat: Kassát, hol — az ott kontárkodott német színészet látásán — kedvetlenül töltötte idejét.
Másnap, április 4-ikén (egy pénteki napon) indult ismét útnak Eperjes felé. «Kora hajnal volt, — írja e felsőmagyarországi útjáról szóló s elsőben az *Élet-képek* ben megjelent úti-jegyzeteiben, — hogy másnap az eperjesi gyors-szekérre ültem. Egymagam utaztam, mi már régi óhajtam volt. De nekem a sors mindig akkor ad kanalat, ha levelem nincs és viszont. Kényelmet nem használhattam, mert a hideg miatt a szekér egyik zugában zsugorogtam.»

Eperjesen Kerényi Frigyeshez szállott, ki családi házáat Goldbecher Antalnak adván el, ekkor a szomszédos, a jelenlegi Klór-féle ház első emeletén bérelt két szobát. Megérkezésekor a házigazda távollétében az ő kedélyeskedő szolgálja: Kosztelnik Jóska fogadta s míg előzékenységgel kínálta meg a ritka vendéget, a kit a Kerényi által gondosan őrizett arcképe után nyomban felismert, egy kis szívmelegítővel, fogyatékos magyarul tudásából biztatással idézve azt a mondatot, hogy: «Egy pohár bor a hazáért meg nem árt!» addig nyomban sietett gazdája után, hogy neki lekendézve jelentse azt az örömhírt, hogy «pán Petőfi» megérkezett.

S egy hónapot töltött itt, az évével annyira rokon lelkek társaságában!

Oh milyen édes, milyen boldog hónap is volt ez! Mennyire reá illettek erre Vahotnak azok a szavai, a melyekkel Petőfinek ezt a felsőmagyarországi utazását méltatja, mikor azt mondotta, hogy: «. . . általában Petőfi eperjesi költő-kéjútazása, mely a szerelem rózsalánczai helyett a kedélyes barátság aczellkapcsaival csatolja őt több nemes kebelhez, szülője lett agyában sok nagy, szép és új eszmének és szívében sok dicső, magasztos érzelmeknek, mely egészséges, tude forrásból ismét a legszebb költemények folyama áradozott elő.»

S a hulló levelek korszakának elbűvölő szavú költője: a fájó lelkű Tompa is, milyen gyöngéden szép szavakat szentel e napok emlékének («Barátaim emléke»), mikor elpanaszolja azt, hogy:

És most hű tanuját a boldog időknek,
Az erdei lakot elpusztulva lélem! —

s mikor így száll a sóhaj szenvedésekkel telt kebeléből:

Hajh, minő percz volt az, a midőn mi hárman
Legelőször jöttünk össze váratlanul . . .
Csak nézünk egymásra, boldog némaságban,
Míg három ifjú szív híven egymásra hull . . .
S mint a fenyő, melyet ér az ég villáma:
Nagy érzéstől borult lelkünk fényes lángba!

«Boldog órákat töltöttem Kerényivel s Tompával», írja Petőfi is, úti-jegyzeteinek Eperjesre vonatkozó, annyi igaz lelkesedéssel telt meleg soraiban. Kerényivel, a kiről azt örökítik meg ezek a sorok, hogy: «Szerencsés egy fickó ez a Kerényi; kényes-keves szerint élheti világát s könnyen fityólhathat, pamlagain heverészve, ha bizonyos urak rákiáltják az anathémát, hogy ő nem költő.» És Tompával, a ki ugyancsak e jegyzetek szavai szerint a Péchy-családnál itt «nevelésködött kétszáz bankó forintért» s a kihez, ez állására, illetve a vele járó díjazásra gondolva, ezt a szózatot intézi: «Miska pajtás! rád illenek nagy druzsád szavai: Megnehezült az idők viharos járása fölötted!» . . . Pedig szegény Tompa milyen szívesen gondolt vissza erre az állására!? Tanúja ennek 1855. áldozócsőtörtékének estéjén Hanvárol (Irányi Istvánhoz) írott levele, a melyben így sohajt fel: «Beh szívesen lennék 200 v. forintért én is még egyszer nevelő, olyan időben, mint az volt!»

Boldog órákat töltött a többi barátok kedélyes s őt benső szeretettel és becsüléssel környező körében is, a kikről így emlékezik meg: «Nem említem a többieket, kiknek barátsága örökre édes emlékeztetővé tette ezt az utamat, mert annyian vannak, hogy egész lajstrom lenne, ha mindegyik nevét leírnám», s a kik között különösen gyakran fordultak meg: Irányi István, az itt időző emlékeinek e másfél évtized előtt (1884. november 20-ikán) elköltözött gyöngéd szívű, kedves őrizője, valamint dr. Vandrák András és Krayzld András, a Kollégium jeles tanárai is.

Oh valóban jól eshetik lelkünknek és igazán nemes büszkeséggel tölthet el bennünket az úti-jegyzeteknek minden sora, melyek ennek a hónapnak az emlékeit örökítik meg, a melyek megannyi ékesen szóló bizonyítékai annak, hogy a költő, ki akkor, egy itteni barátjának leírása szerint: «. . . ha nem is éppen beteg, de szenvedő külsejű, kevés beszédű ember volt, merengő, mélyen fekvő szemmel, igen barna színű csontos arcczal; fekete haját, mely mereven állt fölfelé, ekkor rövidre viselte», mennyire magához méltónak találta azt a kedélyes környezetet, a mely

öt itt fo
méltóbb
S mostar
áldott s
itten köz
városánál
fogják k

«Van
mihelyt
vannak
otthonos
azok egy
Tudj Ist
csinos, sz
mint egy
tájéka
reggeleni
kedő Tá
ták e ma
vidékre,
mint a g
Mert ek
tavasz és
köntösbe
vállai fő
első sug
homloka
S ha
szórt ma
hallgatha
ban túkr
gondtalan
«És l
az nem o
részt, vag
barna lát
volt igaz
hogy ott
pillantott
volnánk,
így tartot
többször
látásról e
«Ha krit
utátnám
elsőség s
Ettől res
Eperjesen
megesett,
jesre től
ébedekre
tréfás köl
Vidék
és vonzot
sétákon
ősi város
vitt magá
szetének
új bájos
természet
húrjain, it
szép költ
lelki gyö

és vonzot
sétákon
ősi város
vitt magá
szetének
új bájos
természet
húrjain, it
szép költ
lelki gyö

Az ég
édes-vízi
fának rü
szor elan

a mint az
ben ugyan
hídjain, ho
gését hal
karfájára
«Mi kék
itten irt
hogy a sz
szobában
az oly sz
a kies fé
oldali er
nek dere
erekyeké

Látta
egykor
dicsőség
és annyi
szép kifa
nyira Ep
kodik Sá
rajta. De
tekinteni,
színom a
kellett vo

öt itt fogadta. Oh nem tudná azt gyönyörűbben, méltóbban elmondani senki sem, mint ő maga tette! S mostan, a mikor lelkeink annyira tele vannak az ő áldott s áldó emlékezetével, hadd csendüljenek meg itten közöttünk az ő szépséges szavai, melyek Eperjes városának és közönségének örökké drága kincseit fogják képezni.

«Vannak házak, — így ír városunkról — melyekbe mihelyt belépek, úgy érzem, mintha otthon volnék; vannak ismét, mikben sehogy sem tudom magam otthonosítani. Így vagyok a városokkal is. Eperjes azok egyike, hol az első pillanathoz otthon voltam. Tudj Isten, olyan kedves város nekem ez az Eperjes; csinos, szép, zajos, vidám, barátságos tekintetű. Olyan, mint egy élettelen fiatal menyecske... Hát még a tájéka! Magyarországnak nem sok szebb lehet! Kora reggelenként ki-kimentem a város keleti oldalán emelkedő Tábor-hegyre, hol hajdan Caraffa ágyúírditották e mártír-városra: rettegj! Innen néztem szét a vidékre, mely gyönyörködve mutogatta magát előttem, mint a gyermek, kinek édesanyja új ruhát hozott. Mert ekkor jött meg a természet anyja, a gondos tavasz és öltöztette meztelen gyermekét szép, új, tarka köntösbe. Tiszta időben éjszaknyugatról magas bércek vállai fölött a Tátra hófedett csúcsa pirosított a nap első sugaraitól, mint valami borozó aggastyán király homloka...»

S ha megemlítjük a városunkra és vidékünkre szórt magasztalásnak ezeket a drága szavait, miképp hallgathatnánk el azokat, a melyekben incselgő tréfáiban tükröződik vissza az édes kedélyesség, a játékos gondtalanság!

«Es ha én Eperjesen ki-kijártam a Tábor-hegyre, az nem csupán a táj kedvéért történt; hanem egyrészt, vagy tán leginkább azért, mivel egy gyönyörű barna lányka esett utamba. Gyönyörű barna lányka volt igazán s ritkán mentem el ablaka alatt a nélkül, hogy ott ne láttam volna. Ilyenkor aztán egymásra pillantottunk és mosolyogtunk, mintha régi ismerősök volnánk, pedig soha sem szöltünk egymással. S ez így tartott ottlétem alatt minden nap, sőt napjában többször is! Hát mikor az eperjesi híres vendéglátásról emlékezik meg!? Hogy is mondja csak?... «Ha kritikusok nem volnának: a világon legjobban utálnám a tejfölös tormamártást, de így azoké az első s csak második helyet foglal a tejfölös torma. Ettől reszketek, ha valahova hínak ebédre, mi pedig Eperjesen s általában egész utam közben, gyakran megesett. Ezt csak azért írtam ide, hogy ismét Eperjesre térhessek valami összefüggéssel!» Ezekre az ebédre czéloz városunkban írott «Felsülés» című tréfás költeménye is.

Vidéünk szépsége különösen bensőleg érdekelte és vonzotta őt. Nem elégedett meg a Táborra vezető sétákon eléje táruló panorámával, hanem bejárta az ősi város kiránduló-helyeit s nem egy benyomást vitt magával lelkesült, fogékony szívében, mely költészetének örök pompával virágzó kertjében egy-egy új bájos virágnak lett tápláló gyökerévé. A szép természet varázsa szólaltatta meg elbűvölő lantjának húrjain, itt városunkban, a «Ki a szabadba» című szép költeményt is, melyet lehetetlen a legnagyobb lelki gyönyörrel nem olvasni mindnyájunknak!

Ki a szabadba, látni a tavaszt,
Meglátni a természet színpadát!
Az operákban ki gyönyörködök:
Majd hallhat ott kinn kedves operát.

A természetnek pompás színpadán
A primadonna a kis fülmile;
Ki volna, énekesnők, köztetek
Merész: versenyre kelni ő vele?

Megannyi páholy mindenik bokor,
A melyben ülnek ifjú ibolyák;
Miként figyelmes hölgyek... hallgatván
A primadonna csattogó dalát.

És minden hallgat, és minden figyel,
És minden a legforróbb érzélem...
A közziklák, e vén kritikusok,
Maradnak csak kopáran, hidegen.

Az egykori Kern-féle kertben, ott, a város legjobb édes-vízű forrása közelében, az ott állott hatalmas fának rügyezni induló galyai alatt, bizonynyal sokszor elandalgott lelke, a melynek

..... álmaiban
Cseng édesbűs emléke a lánykának,
Ki szép és ifjú volt
S kinek sírjára könnyei folyának,

a mint azt «Mi bűvös bájos hang?» cz. költeményében ugyanitt dalolta meg. Sokszor állott a Tarczának hídjain, hogy a szabadon tova futó habok halk csevegését hallgassa, s a szent-László-hegyi út hídjának karfájára támaszkodva olvasta fel kisérő barátai előtt: «Mi kék: az ég! Mi zöld: a föld!» kezdetű, szintén itten írt versét, a melyben önmagát gúnyolja azért, hogy a szép tavasz látására való sietés helyett «a szűk szobában» kadenciákat farag. Bejárta kétségtelenül az oly szép kilátást nyújtó szent-László-hegyünket s a kies fekvésű Czemeté is láthatta őt, melynek baloldali erdősége, egy séta út mentén álló óriási bükknek derekán, mostan is az ő nagy nevét őrizi, drága ereklyeként, talán az ő kezétől eredő betűkkel.

Látta őt a Tarcza völgyének szép koronája, az egykor «Záros»-nak nevezett ősi vár, mely annyi dicsőségnek és annyi pusztulásnak s annyi örömmek és annyi bánatnak volt egykoron tanúja s mely oly szép kifakadásra ihlette kebelét!... «Egy kis órányira Eperjestől — írja úti-jegyzeteiben — szomorodik Sáros romja, Rákóczi egykori fészke. Voltam rajta. Dehogy mulasztanám el valami romot megtekinteni, ha csak szeret éjthetem. Oly jól esik ott színom a dicső lovagkor levegőjét, melyben születnem kellett volna igazság szerint. Én a tollat meglehetősen

forogtatóm, de úgy érzem, nagyobb hivatásom lett volna a kardviselésre, mire fájdalom, későn születtem... Valami nyolczan kerekedtünk föl Sáros romjait meglátogatni. A hegy alatt elhagytam a társaságot s összeszedtem magam, hogy hamarabb érjek föl, mert tartottam tőle, hogy könnyeimet el nem fojthatom s én nem szeretem, ha más sírni lát engemet. E várra vonatkozik «A rom panasza» című verse. Erről a versről azt írja Havas A., hogy az «nem maradt reánk; a sajtóviszonyok miatt 45-ben — úgy látszik — nem jöhetett ki és később elkallódott».

És ezekben a szép napokban, a melyekről Tompa írja azt, hogy: «Ifjúság, kedv, ragyogó álmak, szabadság, költészet jártak velünk és mosolyogtak reánk; látta őt a Tarczán túli hegyeknek ama szűk völgye is, a melyben...»

Mint a szív az első szerelemnek titkát,
Rejtje a kis kunyhót bércek koszorúja.

S ez a kis kunyhó az egykor ott állott, az oly sokszor megvitatt, a Tompa egyik költeményében létezőnek elismert s egyik jegyzetében megtagadott: «Erdei lak» volt, a melynek látása lehetett kétség-telenül az, a mely — és pedig határozottan éppen Petőfi kezdeményezésére — a költők híres versenyének alapul szolgált: annak a versenynek, a melyről oly szépen mondja Szász Károly azt, hogy benne «Kerényi egy naiv lyrai képet, Petőfi egy szárnyaló szabadság-órádát, Tompa egy gyönyörű leirő-költeményt adott s a melyre vonatkozólag ugyanő jegyzi meg mély igazsággal azt, hogy: «akár létezett a megénekelt kis lak az eperjesi erdőségbe rejtve, akár csak fölvert verstárgyul, egyezményben s eszmében élt, — mind-egy; a három költő barátságának a három költemény szép s örök emléke marad!» A szép költeményt, a melynek keletkezéséről, nagy sajnálatunkra, a különben annyi érdekes és fontos adatot tartalmazó úti-jegyzetek nem tesznek említést, a melyről Kerényitől sem maradt reánk felvilágosító adat, s a melyről Gyulai oly szépen mondja azt, hogy: «... két fészés hűzódik végig a költeményen: a szabadság boldogsága s a naiv megnyugvás az isteni Gondviselésben»: Petőfi a következő, reánk nézve annyira fontos és érdekes pár sor kapcsán közölte a *Pesti Divatlap* 1845. évi folyamában: «Eperjes mellett van egy erdei házaeska. Ennek környékén járván mind a hárman: elhatároztuk, nem szorosan ezt fősteni le, csak körülbelől olyanforma tájképet adni.»

Talán ezekben a kirándulásaiban nyílt alkalm arra is, hogy közvetlen tapasztalásban lássa a népek a nyomorát s talán ennek látása zendítette meg lantjának húrjain az emberszeretet édes hangjait, mikor a felsőmagyarországi szegénysorsú nép javára a «Czpruszlombok» ötven példányának árát ajánlotta fel s mikor szintén városunkban írott «Magyarország» című kis versében, a tavasz pompája és a barátság felé sugárzó tiszta lángjai se teszik szemét érzéketlenné a nép nyomorának sötéte iránt.

Egyik igen érdekes eseménye volt a Petőfi itt-idezésének az ő legelső nyilvános megiszteltetése: az a fáklýásmenet, a melylyel őt a Kollégium tanuló-ifjúsága lepte meg, a melyről az úti-jegyzetek oly felette szép sorai is megemlékeznek s a mely alkal-mul szolgált Petőfi amaz egyik legönérzetesebb ki-törésére, a mikor kezdő írói s színházi és katonai életére egy-egy rövid s őszinte visszapillantást vetve, így nyilatkozik...: «megálmodtam, hogy nevet szerzek két országban, melyet az egész világ kritikusainak ordító csordája sem lesz képes megsemmisíteni. És álmom teljesül lassanként... nem, sőt hamarabb, gyorsabban, mint gondoltam. A merre csak jártam, öleltek, szerettek, ... bár gázoltatásomra mindent elkövettek a kritika hősei. És én csak azt mondom nemzetemnek, mely figyelmeire méltottam, hogy figyelme nem lesz eltékozolva!» Erről a költő lelkére oly nagy hatást tett fáklýásmenetről, mely április 20-ika tájára eshetett s melyet ő a Klór-féle háznak főutczai s a főtemplom-felől számítva második ablakából fogadott, a *Pesti Divatlap* akkori április 24-iki számában megjelent-tudósítás is számot ad, de ma is vannak Körünk tagjai sorában is olyanok, a kik arra még emlékeznek. Az idézett tudósítás ezt illető jellegzetes sorai így hang-zanak: «... szívesen említem meg azon fáklýás-zenét, melylyel a pár barátja látogatására Eperjesre jött Petőfi, a főiskolai ifjúság megisztelté. Lelkes beszéd-del üdvözöltetvén, körülbelől így felelt: Tisztelt Bará-taim! Ez a legkedvesebb zene reám nézve, mit életben hallottam, s kedvesebb e fény, mint rabnak a napsgár. Ha életem elsőtétül s a sors macskazenevel tisztelt meg: ez estére gondolván, fumigálni fogom bajaimat, stb...»

A kollégiumi lelkes tanuló-ifjúságnak ezt a figyel-mét azonban nemcsupán ezekkel a meleg szavakkal köszönte meg, hanem megköszönte másképen is s hálájának ezt a gyöngéd és becses nemét, felette kedves emlékképpen őrízik a kollégiumi Magyar Társaságnak jegyzőkönyvei, ezek a drága lapok, a melyek annyi nemes ifjú szív lángoló honszerelmével vannak teleírva.

Petőfi, kinek Eperjesre való érkezése a társulat tagjainak lelkét annyira meihlette, hogy már az április 16-iki (L-ik) ülésen egy, «Petőfi hozzánkérke-zetkor» című művet adnak ki bírálatra, az április 19-ikén tartott (LI-ik) ülésben részt is vett, sőt tanítással, útbaigazítással lépett fel a szaválás terén, miről az idézett jegyzőkönyv a következő sorokkal emléke-zik: «Végül tiszt. Petőfi Sándor úr, ki jelenlétével megisztelté társaságunkat, e szerény nyilatkozatát közlé a társasággal, miszerint: a szaválásnál czélszerű volna minden tagletést elhagyni kivált a kezdőkre nézve, mivel a kétféle hajló ügyelés közt megoszolván a figyelem, a szaválás sikertelen leend.» A jelzett gyön-

géd és örökbecsű viszonzást az április 26-ikán tartott (LIII-ik) ülés jegyzőkönyve örökítette meg, a mikor azt mondja, hogy: «Tisztelt Lukács Pál helyettes elnök vezérlete alatt rendes működésünket szeretett vendégünk, tisztelt Petőfi Sándor, Vörösmarty «Szép Ilonka» cz. költeménye szaválásával előzé meg, kinek fellépése a társaságnak nagy örömet, a műnek helyes előadása pedig köztetszést szerze.» Ugyanebben a gyűlésben Petőfinak egy költeményét («Ebéd után») szavalták, megbírálták a «Petőfi hozzánkérkezetkor» című művet és felkérték Tompát is egy szavalatnak az elvállalására, a... «ki is a megiszteltetést szívesen fogadná, legközelebbi alkalomra ajánlkozék», s ajánl-kozásának a május 4-ikén tartott ülésen tett eleget.

Május 2-ikán üttöt Petőfi búcsúzásának szomorú órája. Kerényi, talán hogy könnyebbé tegye magára nézve a tőle való megváltást, vagy talán éppen hogy annak fájdalmait szerető lelkében még annál hosszabb ideig szenvedhesse, elkísérte őt a szép úton, a Branyiszko hatalmas hegyormán keresztül, a melyet ekkor a ki-omlott honfivér még nem avatott a honszerem dicső oltárává. Útjuk Lőcsén keresztül Késmárkra vezetett, a hol a két jóbarát végleg elvált egymástól s míg Kerényi visszatért városunkba: Petőfi iglő barátait látogatta meg.

A Kárpátok gyönyörű bérceinek látása bár lelkes szavakra készíti úti-jegyzeteiben, lelkéről mégis azt írja, hogy az — «mint a gyermek, ki megpillantja, hogy gondviselője nem figyel reá — elshant észrevétlenül messzire, oda, hol nincsenek hegyek, hol halmok is alig vannak, hol a Duna omlik méltóságosan, mint Vörösmarty hőskölteményei, hol puszták nyúlnak el hosszan, mintha a világ végét keresnék, hol a látkör egy óriás palota, melynek tetején a napnak gyémánt-csillára s oldalán a délibábok tükre függének, mikben kedvtelve szemlélik magukat gulyák és ménések... ide, ide szállt lelkem a Kárpátokról, az én édes hazamba: a szép Alföldre!

Petőfinak, kit talán senki se jellemzett találóbban, mint Riedel Frigyes, a mikor azt mondotta róla, hogy: «... valódi lyrai természet»; «... folyton érzések rezegnek benne és kifejezést keresnek a dalban; lelke tele van elektromos feszültséggel, mely a költészet szikráiban pattan ki», — eperjesi időzésére vonatkozó adataink kapcsán el nem hallgatható az sem, hogy itt-tartózkodása alatt fogamzott meg lelkében bizonynyal annak a névtelen színműtörédéknek az eszméje is, melynek hőse: Caraffa, az eperjesi vértörvényszék szívtelen feje, kire — különösen a Táborra vezető gyakori sétái alkalmával — oly sokat gondolt s kinek történetét Rezik szomorú művéből itt ismerhette meg. Érdekes s felemlítésre méltó, hogy a mű első jelenése Eperjes egy nyilvános kertjében, második, de már bevégzetlen jelenése pedig ugyancsak itt, Caraffa lakásán játszik.

Oh milyen édes öröm, milyen nemes büszkeség városunk közönségére az, hogy meg-megújíthatja emlékezetében az itt időzősnek ezeket a kedves, ezeket a drága adatait!

Oh milyen édes öröm, milyen nemes büszkeség reánk arra gondolhatni, hogy itt voltál egykor körülünkben Te megdicsőült, kinek:

Életed, halálad
Egy gyönyörű nóta...
Mintha csak a jó Istennek
Te diktáltad volna!

(Szabotéska.)

Oh Te halhatatlan! Szeretted ezt a nemzetet: imádvá szeret az Téged örökké! Szeretted ezt a várost: haló porodban is áldva szeret Tégedet annak minden egyes lakója szüntelen!

Könnyül szemünkbe mindig, ha Rád emlékezünk!
Az édes örömmek, a fájó bánatnak, a lángoló lelkesedésnek egygyé folyt tiszta könnyei!

Mesteri lantod húrjai zengtek egykoron azt, hogy:

Mi a dicsőség? Tündöklő szívárvány,
A napnak könnyekben megtört sugára!

Könnyeinkben, a melyek hűséges Reád való emlé-kezésünkben, szemünkben ragyognak, könnyeinkben törnek meg a Te napodnak, annak a napnak örök sugárjai, a mely az önmagát megemésztő honszerlem lángjaival fényt derített a magyar égre s ezek a megtört sugarak varázsolják elénk azt a tündöklő szívárványt, a mely el nem enyészhet soha, a mely a vihar után is biztatólag derít fényt nemzetünk jövő-jének útjára s a melynek neve: «Petőfi-dicsőség!»

A beszédek sorozatát Szinyei Marse Istvánnak, a Kör lelkes elnökének, köszönő szavai rekesztették be, a melyekben hálát mondott mindazoknak, a kik ez országos jelentőségű ünnepnek a fényét megjelenésükkel és részvételükkel emelni méltóztattak, főképen pedig dr. Berzeviczy Albert védnöknek, a kit a Kör odaadó hálájáról és benső szeretetéről a legmelegebben biztosított. Szavai a következően hangzottak:

„Nagyméltóságú Védnök úr!

Mélyen tisztelt Vendégek! Mélyen tisztelt Kögyvűlés!

Az Eperjesi Széchenyi-kör csak hazafüi kötele-ségének tett eleget akkor, a midőn a mai lelkes ünne-pélyt rendezte. Kifejezésre kívánta ebben juttatni annak minden egyes tagja a legmelegebb hazafüi érzést, egy erős szívdobbanással! És mélyen meg vagyunk hatva és mély köszönettel tartozunk első sorban azért, hogy ő Nagyméltósága: Magyarország kiváló kultuszminisz-tere, ide képviselőjét elküldötte, hogy közelebről is meggyőződjék azon hazafiasságról, mely itt az egész társadalom belsejét áthatja. Mélyen meghatva és mély köszönettel fejezem ki a Széchenyi-kör halálját és örö-mét a Magy. Tud. Akadémia, a Kisfaludy-Társaság és a Petőfi-Társaság azon kitüntető elhatározásáért, hogy Önöket, mélyen tisztelt vendégeinket, ide kikül-deni és magukat ezen az ünnepen képviselteni méltó-z-

tattak! (Éljenzés.) Midőn így a legőszintebb hálát és köszönetet fejezem ki, — egyúttal lehetetlen, hogy ne biztosítsuk a mélyen tisztelt vendégeket a felől, hogy idejövételük csak felkelti és fokozza szívünkben a hazafiúi közlekedést és megerősíti azt az érzést, a mely bennünket arra vezet, hogy a Széchenyi-körünk zászlójára írt szent ügyet, — e zászlót fellobogtatva, — odaadással szolgáljuk és a magyar kultúra érdekében összes tehetségünket és erőnket érvényesítsük! (Éljenzés.) Mélyen tisztelt vendégek! A mikor itt végig méltóztatnak tekinteni, itt méltóztatnak látni a püspök úr ő Méltóságától kezdve az összes hatóságok képviselőit, itt méltóztatnak látni a Magy. Tud. Akadémia, a Kisfaludy-Társaság, a Petőfi-Társaság képviselőit, itt méltóztatnak látni a díszbe öltözött hölgyeket és a fiatalokat! És midőn, mélyen tisztelt vendégek, erre büszkeséggel mutatunk rá, büszkeséggel valljuk be, hogy ez nem a mi érdemünk, hanem érdeme annak a férfinak, a mi mélyen tisztelt Védnökünk ő Nagyméltóságának, (Lelkes éljenzés.) ki 21 évvel ezelőtt megalkotta itt e Kör, megszilárdította azt annyira, hogy azon nemes ideálok, melyek őt vezették életén át és a mely ideálok őt ifjúkora óta hevitették s oly sok hasznot teremtettek a hazában, diadalra juthattak. Ővé az érdem, hogy ezen ideálok megvalósultak s hogy lehetővé lett az, hogy ezek a szívdobbanások a hazafi-érzés egy dobbanásában egyesüljenek. És hogy e 21 évi megalakulás óta Körünk lelkesült működése nem szünetelt: ebben is első sorban ővé az érdem, és én mély tisztelettel hajtom meg a Széchenyi-kör zászlóját ő előtt! Ha a mai valóban nagyszabású s irodalmi remekmű-számba menő felolvasását végighallgattuk, lehetetlen, hogy megindultan ne gondoljunk arra, hogy őt mily szeretet vonzza és vezérli a társadalom és a kultúra felé és azt hiszem, hogy első sorban nemcsak az ő nagyszerű felolvasása kötelez bennünket hálára iránta, hanem az, hogy ma is megjelent körünkben akkor, mikor csupán a legmesszebbmenő lelkesedés és kötelesség-érzet, a legnagyobb önfeláldozás vezette őt ide! Engedjék meg, hogy kétszeresen hálás köszönetünket fejezzem ki iránta! (Éljenzés.) Meg lehet győződnie Nagyméltóságod, hogy mindig a legnagyobb hazafiúi buzgalommal fogunk küzdeni ezen zászló alatt, és arra kérjük, hogy kegyeskedjék azon jóakarátát és támogatását, melyben mindig részeseadtunk, a jövőre is fentartani. Ezt a legmelegebben kikérve, ismételten a leghálásabb köszönetünknek adok kifejezést ő Nagyméltóságával szemben, továbbá ő Méltósága *Beöthy Zsolttal*, mint a kultuszminiszter ő Excellenciájának képviselőjével szemben, a Magy. Tud. Akad. képviselőjével: ő Nagysága *Herczeg Ferenczel* szemben, úgyszintén ő Nagysága *Bartók Lajossal* szemben, ki a Petőfi-Társaságot volt kegyes képviselni! Fogadják leghálásabb és legbensőbb köszönetünket s legyenek meggyőződve, hogy fényessé tették ez ünnepet becses megjelenésükkel! (Lelkes éljenzés.)

Végül a *Himnusz* lelkesítő akkordjai következtek, melyet az *Eperjesi Dalegyesület* adott elő hatásosan s melyet a közönség álva hallgatott végig. S ezzel véget ért a délelőtti ünnep, a melynek ily módon való lefolyása örök büszkeségünket fogja képezhetni mindenkor.

Üdvözlések.

Az ünnep alkalmából a kassai *Kazinczy-kör*, az ünnepelő együlethez a következő üdvözlő táviratot intézte: „A Kazinczy-kör mai közgyűlésből nyújtja testvéri jobbját s küldi hazafias üdvözlését mai magasztos ünnepélyükre!»

Hasonlóan meleg üdvözléssel tisztelte meg Körünket a szegedi *Dugonics-Társaság*, a következő levelet intézvén az elnökséghez:

„Szíves tisztelettel fogadjuk a testvéries megemlékezést, a melylyel a t. Elnökség társaságunkat a Petőfi-ünnepélyre meghívni méltóztatott. Azon szeretettel és tisztelettel, a melylyel az érdemes irodalmi egyesület ismert jótékony szellemi működését kísérik, innét az Alföld szívéből, üdvözöljük a testvéregyesületet, a mikor a nemzeti kegyelet ápolására ünnepet tart.»

Meleg üdvözlő-sorok érkeztek *Semerecsényi Jenőtől*, a m. kir. közigazgatási bíróság érdemes tanácselnökétől, mint Körünk volt elnökétől s kiváló tiszteleti-tagjától is, a ki szép szavakban köszönné meg a meghívást, sajnálattal közli a gátló körülményeket, a melyek annak az óhajtnak a megvalósításában, hogy az ünnepen résztvegyen, megakadályozták.

A Petőfi-emlék megkoszorúzása.

A délelőtti ünnepély végével *dr. Szilávik Mátyás és Berzeviczy Elek* vitték ki az elnökség megbízásából a Kör díszes babérszobróját ahhoz az emlékoszlophoz, a melyet a Kör, közadakozásból, az egykori Erdei laknál emelt és 1884-ben ünnepélyesen felavatott s a melyet erre az alkalomra a Kör teljesen rendbehozott, annak összes feliratait újból, gazdagon meg-aranyoztatván. A kis küldöttséghez, külön kocsin, a jogakadémia lelkes polgárságának küldöttsége csatlakozott. Az emléknél a koszorút *dr. Szilávik Mátyás* helyezte el; az ifjúság nevében pedig *Istók Zoltán* mondott néhány meleg szót, melyre ugyancsak *dr. Szilávik* válaszolt s megköszönte az ifjúságnak az ünnepélyben való ez önkéntes és szíves részvételét.

A Petőfi-emléktábla megtekintése.

Az ünnep után, d. e. 12 órákor, az egész díszes közönség a Fő-utcai Klór féle ház elé vonult, melynek a Fő-utczára néző falába, az emeleten, a templom felől számított első és második ablak között, még megelőző nap délutánján falazták be az emléktáblát, melynek díszes és lelkiismeretes kiállítását *Kobilicz Frigyes* kőfaragómester műhelyét dicséri. A sötét alapon, aranybetűkkel

ragyogó s díszes keretbe foglalt emléktáblát a következő felirat ékíti:

Ebben a házban szállott meg
PETŐFI SÁNDOR,
KERÉNYI és TOMPA barátainak látogatására
1845. évi április 4-től május 2-ig
az ERDEI LAK költői versenyének idején.
Az „Eperjesi Széchenyi-kör».

A táblát Eperjes hölgyeinek gyönyörű nagy babérszobrójára vette körül, díszes nemzeti-szalagján ezzel a felirattal: „Eperjes hölgyei, Petőfi emlékének!»

Innét a vendégek a város nevezetességeinek megtekintésére mentek. Megnézték különösen a szomszédos Kerényi-házat, a melynek falában a derék kollégiumi Magyar Társaság, az annak idejében általa beillesztett márványtáblát ez alkalommal szintén megújította s annak összes feliratait gazdagon meg-aranyoztatta. Majd a Rákóczy-házat, a Caraffa-vérpád helyét és végül a róm. kath. nagytemplomot tekintették meg, utóbbiban hosszabban időzvé, különös nagy figyelemmel szemlélték annak múltörténeti szempontból annyira becses részzeit és felszereléseit.

A vendégek ezután több látogatást tettek.

A díszebéd.

Mialatt a közgyűlésnek lelkesült közönsége az emléktáblát tekintette meg s egy küldöttség az Erdei laknál emelt Petőfi-emléket megkoszorúzta, azalatt a városi Vigadó nagyeremén a délután 2 órákor kezdődő díszebédre rendezték be. A díszebédet Berger vendég-élője szolgáltatta. Két órára együtt voltak a díszebéden résztvevők s mire az elnökséggel a vendégek is megérkeztek, hatalmas éljenzés s a cigányzenekarnak tüzzel előadott Rákóczi-indulója fogadta őket. A száz terítékű díszebéden a Körnek vendégei: *Beöthy Zolt*, *Herczeg Ferenc*, *Bartók Lajos*, *Endrődy Sándor*, *Alexander Bernát*, valamint a Kassai Nemzeti Szövetség küldöttsége: *dr. Gerevich Emil* főreáliskolai igazgató élén jelentek meg s a vármegyei és városi főhatóságok, valamint a Széchenyi-kör szakválasztmányi elnökeinek körében *Szinyei Merse István* elnök körül, részükre fentartott helyeken foglaltak helyet.

A második fogás után felemelkedett *Szinyei Merse István* főispán, a Széchenyi-kör elnöke s hódolatteljes felköszöntőt mondott ő Felsőlegre, a királynak. Az egész közönség által álva meghallgatott s zúgó éljenzéstől kísért felköszöntő-beszéd így hangzott:

„Midőn a magyar nemzeti kultúra feledhetetlen ünnepét üljük: lehetetlen, hogy első gondolatunk és első érzelmünk ne szálljon a legmagasabb trón felé, hogy alattvalói hűségünknek, imádásunknak, szeretetünknek kifejezést ne adjunk eme pillanatban.

Mélyen tisztelt Uraim! Midőn poharamat emelem: mély alattvalói hódolattal, törhetetlen hűséggel, határtalan szeretettel eltelve, kivánom, hogy az egék Ura I. Ferenc József ő cs. és apostoli kir. Felsőjét, imádv szeretett koronás királyunkat, polgárai boldogságára, hazánk javára, nagyon, de nagyon sokáig éltesse!»

Az éljenzés lecsillapulta után ismét *Szinyei Merse István* elnök kelt szóásra s *dr. Wlassics Gyula* vallás- és közoktatásügyi minisztert s az ünnepen megjelent képviselőjét, *dr. Beöthy Zsoltot* mély érzéstől áthatott következő beszédében köszöntötte:

„Mélyen tisztelt Uraim!

A délelőtti lélekemelő ünnepélyen, midőn ő Méltósága, a vallás- és közoktatásügyi miniszter ő Excellenciájának képviselője, volt kegyes azon kijelentést tenni ő Excellenciája nevében, melyben üdvözölte a Széchenyi-kört, miután kifejezni kívánta azon érzelmét akkor, a midőn az érzelme világa ül egy ünnepet, azt hiszem mindnyájunk őszinte örömet és lelkesedését tolmácsolom akkor, midőn második poharam emelem ő Excellenciájára, a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrra, a ki a mi kulturánk fővédője és a ki kegyes volt magát ezen ünnepen képviselteni, és midőn ezt teszem, nem zárkozhatom el, hogy ne üdvözöljem *Beöthy Zsolt* ő Méltóságát, hazánk nagy fiát, a ki őt képviseli.“ (Lelkes éljenzés.)

A minden szépért oly nemesen lelkesedni tudó kiváló kultuszminiszterünk s képviselőjének szóló ováció lecsillapultával *dr. Horváth Ödön* titkár köszöntötte az ünnep élén emelni eljött kiváló vendégeket s a Magyar Tudományos Akadémia, a Kisfaludy-, és Petőfi-Társaság kiküldöttjeit a következő beszédben éllette:

„Lelekesült hazafias ünnepünknek ebben az örömjában hadd idézzem én azt a szép kis költeményt, a mely egyik legkiválóbb vendégünknek, költőink egyik legjelesebbjének, a mi ezerszer kedves *Endrődy Sándorunknak*, lantján zendült meg:

Éjjel ha tengeren
Két gálya egymás mellett elmegy:
Arbocz-lámpájuk rögön felrepül,
Köszöntik egymást ismeretlenül
Ott künn a tengeren . . .

Sötétben, hallgatag
Bolyongjuk át a földi utakat . . .
Van fájó szívünk, könnyező szemünk
És egymás mellett mégis elmegyünk,
Sötétben, hallgatag! . . .

Az emberi részvétlenségnek, önzésnek s hidegszívűségnek sötétjét tájark elénk ezek a gyönyörű sorok s azért érintik lelkeinket olyan fájón, mert érezzük azoknak igazságát!

És mennél jobban érezzük igazságát: annál jobban esik lelkünknek a kivétel, a melyet a szomorú szabály alól észlehetünk!

Egy szilárd alkotmányú kis hajó indult útnak több mint két évtized előtt itt, hogy a híveket a nemzeti közművelődés biztos kikötője felé vigye. Lánglelkű megalkotója és útnak-írdítója: *Berzeviczy Albert*, örökké becsülettel hordandó név gyanánt, a legnagyobb magyarnak nevével vezette el s a kitartás, a buzgalom szilárd árboczfájára felillesztette azt a lámpát, a mely fényt derít nemcsak magának a hajónak útjára, hanem követendő irányt jelöl másoknak is, azt, a melyben a hazaszeretnek, nemzetszeretnek szent lángjai mellett az igaz, a szép, a jó szeretetének tiszta lángjai lobognak.

És ez a biztosan haladó hajó nem evez a részvétlenség sötétjében!

Mostan is, a mikor a «magyar Tyrtaeus» örökké dicső emlékének szentel ünnepet, mindenfelől üdvözlő lángok köszöntik, a melyeknek tiszta fényétől, eltető melegtől csak új erőt nyer az ő lelkesedésének tüze.

Az üdvözlő lángok között különösen boldoggá tehet bennünket az a három, a mely imádot hazánk három legkiválóbb tudományos és irodalmi társulatának, a Magyar Tudományos Akadémiának s a Kisfaludy-Társaságnak és a Petőfi-Társaságnak árboczaírói lobog felénk, a melyek meleg üdvözléssel köszöntenek bennünket, szerény munkásokat, azokról a nagy hajókról, a melyek hazánk és nemzetünk legdrágább szellemkincseivel megrakodva haladnak tovább, a melyek oly előre vitték már nemzetünket a közművelődés terén!

Óh ezer hála, ezer köszönet ezért a buzdító részvételért!

A Ti figyelemetek, megtisztelő megjelenétek csak élesíteni fogja az általunk is ápolat szent lángokat s csak méginkább felgyújtja mellettük az irántatok érezett legteljesebb tiszteletnek, nagyrabecsülésnek és elismerésnek, valamint a Veletek szemben táplált legigazabb hálának tiszta tüztét kebleinkben!

A magyarok Istene árasza el áldásainak legjavával a Magyar Tudományos Akadémiát, a Kisfaludy-Társaságot és a Petőfi-Társaságot s azoknak jelenlévő összes nagyérdemű képviselőit, *Herczeg Ferenczet*, *dr. Beöthy Zsoltot* és *Bartók Lajost* s ez által áldja meg a hazát, a nemzetet és az emberiséget!»

A szünni nem akaró éljenzéstől kísért felköszöntő után *dr. Schmidt Gyula*, a magyar-irodalmi szakválasztmány elnöke, országgy. képviselő, egy valóban találó, szép képet alkalmazva, zúgó tapsvihar és éljenzés között, magas szárnyalású felköszöntőben fejezte ki azokat az érzelmeket, a melyek Körünknek valamennyi tagját hevítik akkor, a mikor arra gondolnak, hogy mivé fejlődött közművelődésünk ügye attól az alkotástól, mely a Körnek hűséges *védnökét* dicsóti.

A szóközi hévvel, benső melegséggel előadott szép beszéd a következőképen hangzott:

„Midőn a mai hazafias, szép ünnepélyünk alkalmából, szerencsésnek érzem magamat, kies szülővárosomban fővárosunk tudományos intézeteinek tudós és irodalmilag fényes képzettségű képviselőit üdvözölhetni, felszólalással csak egy speciális sárosmegyei természettani tüneményre kivánom figyelmeket felhívni.

Mi, kik évtizedeken át megyénkben egyes közösgék határainak úrbéri rendezésével és agosításával foglalkoztunk, régi családi és közösi okmányokból s egyes dűlök elnevezéséből, alapos tudomást szereztünk arról, hogy a 17-dik és 18-dik századokban Eperjes vidékén szőlők léteztek s a helység lakói szőlőműveléssel is foglalkoztak.

S e napokban olvastam *Tóth Bélának* egy újabb könyvében, hogy itt megyénk egyik szőlőjében termett «arany venyige» — aurum vegetabile — is, mert egy német író 17-dik századbeli feljegyzései szerint, melyeket *Heinrich Martin* volt eperjesi főorvos közleményeiből megtudott, egy magyar nemes, *Walpatakynak* (valószínűleg *Balpatakynak*) szőlőjében, kertésze munkájában valami sárga hajtást pillantott meg; midőn ki akarta húzni, nem bírta, mert gyökere mélyen belenyúlt a földbe; majd kapával neki esett, egy arasznyit letört belőle s azt egy aranyművesnek megmutatván: nagy örömeire megtudta, hogy az a legtisztább arany. Egy hét múlva visszatért a kertész az aranyat termő venyigéhez, akkorára már ismét kinőtt az s belőle letört ismét egy pácizkát; s ezt folytatta tovább, míg meg nem gazdagodott, minek nevezet vevén gazdája és a hatóság, mikor keresték, nem akadtak arra az arany-venyigére többé soha. S azóta — az arany-venyigével együtt — zordabbra vált éghajlati viszonya miatt, elpusztult megyénkben valamennyi szőlőkert!

De, több mint 20 év előtt, megyénk egy nagytehetőségű szülőjé, már ifjúságát is környezetett nagy lelkesedéssel és képzettséggel, az elpusztult szőlők helyébe, ügyes kertészként, egy nemes szőlőtől oltott társadalmunkba, mely nem ad ugyan bortermő szőlőfűrtöket, de sokkal járult ahhoz, hogy teljesen megmagyarosodtunk, hogy társadalmunk érzeke az irodalom és szép-művészetek iránt sikerrel fejlődik, mely nemes szőlőtő dűs hajtásait képezi a most itt lefolyt ünnepély is.

Azért — úgy hiszem — nem lenne teljes az itt elhangzó felköszöntők sorozata, ha meg nem emlékeznénk Körünk nagyérdemű alapítója s most is buzgó támogatója és védnökéről, ha legnagyobb fájdalomunkra nincs is most közöttünk.

Ezért felkérem Önöket, hogy velem együtt, a poháremelés szerencsésében részeseüljenek, — velem együtt kívánva, hogy Körünk védnökét: *Berzeviczy Albert* ő Excellenciáját az Úristen sokáig éltesse s mostani aggodalmait közepette őt áldásával kísérje!“ (Hosszantartó zajos éljenzés.)

A csodás ékesszólású *Beöthy Zsolt* emelkedett fel ezután helyéről s feszült figyelem közben, az iránta oly határtalan tisztelettel viseltető közönség osztatlan

figyelme mel
következő gy

„Azok k
hangja alkot
a jellemző ty
világ csak ke
költőt. Tudja
világon, és a
világon a leg
pályáknak a
jellemező tyy
altatólag, oly
itt mi köztür
mily drágák.
közül a typus
megfordulv
elé idézve,
merültek fel.

A magya
de immár nye
ki azonban a
kitartásban, s
felül még vé
jöttünk ide, s
akkor is bec
regi intézete
kezével a hite
életét kellett
a magyar tam
alig van más
a finom előke
uralkodik, ez
egyik alakula
lehetünk, és
az, a mi jeles
összeolvadnak
és a magyar k
Eperjes közön
minden hagyó
kik mindig sz
házukat és hit
ték iskolájukat

Ebbe a t
hogy vessé l
gyökerét, h
szerető is leg
Szerencsére ne
denült, a hov
házigazdának l
tisztelet, feladat
annyi szeretetr
bennünket, a
küldötteit az
lelkünkben m
hátra. Azt hisz
országban ebb
S a ki pedig m
becses és érté
hivatott, méltó
vel s méltóság
helyen áll, az
lelkes éljenzés.

Ezután He
gos híré, szell
ban kibícselt
egyénisége a
a karzatokról
gyek felé ford
bankett kezdé

„A magya
irta meg oly
a Szigetvár ve
«Dedikálom e
adja Isten, h
neki dedikálh
közjogi viszon
magyar nemz
nemzet, nem
typus, senki j
tika program
dornál, mert
nek és utolsó
E programm
kicsinyek vag
sem jönnek Z
gyar nemzet,
részesít, oly k
a milyennel n
pár poétáját
Magyarország
nisztrációi, a
előkelőségei
tam a ma ell
felköszöntötté
mozdítják. fel
sóságokat s
gokat képvisé
kik a közügy
nőkre emelen
közel vannak
dolatainkat és
kolnak, mint
kesedésük, ho
a magyar bell

Bartók L.
ragadó hévvel
gyönyörködte
írói feljegyzés

figyelme mellett, hangtalan csendben mondta el az itt következő gyönyörű felköszöntőjét:

„Azok közül a typosok közül, melyeknek összhangja alkotja a magyar nemzetet, modom, ezek közül a jellemző typosok közül a Magyarországon kívül álló világ csak kettőt ismer: a magyar katonát és a magyar költőt. Tudja, hogy a magyar katonát tán az első a világon, és a magyar költők közül is van már, ki a világon a legelső közé tartozik. Ezeknek a magyar pályáknak a magyar lelkületek többi gazdag alakulatai, jellemző típusai, a melyek bennünket oly reményt altatólag, oly szívet emelőleg vesznek körül; ezek csak itt mi köztünk, e hon határain belül ismeretesek, pedig mily drágák, mily értékesek, mily fenségesek ezek közül a typosok közül akárhányan; hiszen itt Eperjesen megfordulva, körültekintve, a város múltját szemünk elé idézve, mily fényes alakok, mily jeles typosok merültek fel.

A magyar polgárság az a hajdanta nem magyar, de immár nyelvében és szívében magyarrá lett magyar, ki azonban akkor, midőn csak szívében volt magyar, kintartásban, szorgalomban, okosságban és mindeneken felül még végül ízlésben, melynek emlékeit bámulni jöttünk ide, s a mely ízlése a magyar népek már akkor is becstelére vált. Ennek a Kollégiumnak, e régi intézetnek az a híres magyar tanára, kinek egyik kezével a hitet, másikkal a hazáját s mindkettővel saját életét kellett védenie mindenféle támadások ellen; ez a magyar tanár is egy valódi magyar typos, a milyen alig van másik a világon. A magyar nemességnek az a finom előkelő érzülete a gondolkodásban, a mely itt uralkodik, ez is egy typos a magyar nemzeti lélek egyik alakulatainak, a melyre mindnyájan büszkék lehetünk, és mindezek a typosok összeolvadnak. Ez az, a mi jelentőségüket ezen a helyen megadja, — összeolvadnak a magyar hazaszeretet lángoló érzülete és a magyar közművelődésnek lángoló szeretete; mert Eperjes közönségének nemességre tanító polgársága minden hagyományok szerint azok közé tartozott, a kik mindig szerették hazájukat, mindig szerették egyházukat és hitüket, mindig megvédelmezték és szerették iskolájukat. (Éljenzés.)

Ebbe a typosba, melyet itt találunk, ebbe kell, hogy vessen be Magyarország további fejlődésének gyökerét, hogy a mily hazaszerető, ép oly műveltség-szerető is legyen. Még egy typossal találkozunk Szerencsére nemcsak itt van az a hely, hanem mindenütt, a hova csak nézünk, találkozunk a magyar házigazdának híres typosával, de hogy ezt a házigazda tisztét, feladatát annyi szívességgel, annyi finomsággal, annyi szeretetreméltósággal végezzék, mint a melyben bennünket, a kormány s az irodalmi intézetek kiküldöttjeit az eperjesiek fogadtak, lehetetlen, hogy lelkünkben maradandó emléket ne hagyott volna hátra. Azt hiszem és mondhatom, hogy mindenütt az országban ebben is az eperjesiek példaképei állanak. S a ki pedig mindezen tulajdonságoknak, a mi bennünk becses és értékes, a vezérlő és irányzó számára annyira hivatott, méltó lelkesedésével, buzgalomával és szeretetével s méltóságával a vármegye közönsége közt első helyen áll, az Szinyei Merse István.“ (Hosszantartó lelkes éljenzés.)

Ezután **Herczeg Ferencz** kelt szólásra. Az országos hírvé, szellemes fiatal író már délelőtti felszólalásában lebilincselte hallgatóit, ezáltal pedig szeretetreméltó egyénisége a maga teljességében érvényesült, a mikor a karzatokról tömött sorokban lekandikáló bájos hölgyek felé fordította a közfigyelmet (az ő figyelme a bankett kezdetétől fogva ott volt) s így szólt:

„A magyar szépirodalom programját senki sem írta meg oly tökéletesen, mint gr. Zrínyi Miklós, mikor a Szigetvár veszedelme elé a következő ajánlást írta: «Dedikálom ezt a munkámat a magyar nemességnek, adja Isten, hogy véretem utolsó csöppig hasznosan neki dedikálhassam.» Hozzá teszem, hogy az akkori közjogi viszonyok szerint a magyar nemesség volt a magyar nemzet. Negyvennyolc óta, mióta a magyar nemzet, nem pedig a magyar nemesség volt a magyar typos, senki jobban meg nem írta a magyar belletrisztika programját — gr. Zrínyin kívül — Petőfi Sándornál, mert dedikálta ő munkáját a magyar nemzetnek és utolsó csepp vévét is a nemzetnek ajánlotta. E program beteljesülésének köszönhetjük mi, a kik kicsinyek vagyunk és a kiknek érdemei számításba sem jönnek Zrínyi és Petőfi mellett, azt, hogy a magyar nemzet, bárhol jelenünk meg, oly kiváltságban részesít, oly kitüntetés- s oly melegséggel jön felénk, a milyennel nem dicsekedhetik senki sem, kivéve egy pár poétáját a külföldnek. S innen van az, hogy Magyarországon egy ily irodalmi ünnepélyen az adminisztráció, a politika, az egyház fejei, a társadalom előkelőségei vannak együtt. Én, mikor végig hallgattam a ma elhangzott felköszöntőket, meglepett, hogy felköszöntötték azokat, a kik a közművelődést előmozdítják, felköszöntötték a különböző irodalmi társaságokat s felköszöntötték azokat, a kik e társaságokat képviselték, de nem köszöntötték fel azokat, a kik a közügyeket támogatják: a nőket. Az eperjesi nőkre emelem poharam, a kik távol, de mégis elég közel vannak hozzánk, meghallgatják szavainkat, gondolatainkat és praktikus lelkesedésükkel nem szónokolnak, mint a férfiak, ellenben abban nyilatkozik lelkesedésük, hogy az ő gyenge és szép vállakon tartják a magyar belletrisztikát!“

Bartók Lajos is csakhamar felszólt. Magával ragadó hévvel s mélyen járó, gondolatgazdag toasztban gyönyörködtette a körje sereglett közönséget, a gyorsírói feljegyzések szerint következő eszmemenetben:

„Tisztelt Uraim!

Sajnos, nem mondhatom azt, hogy «tisztelt Hölgyeim és Uraim!» azt pedig, hogy «tisztelt Uraim!», nem akarom mondani s így csak azzal kezdem, hogy: szeretve tisztelt házigazdám, titkára a Széchenyi-körnek, szállok hozzád. (Éljenzés.) Azért teszem ezt, mert ha nem hozzád szálltam volna, akkor téged köszöntöttem volna fel, de ezt nem akarom tenni a jelenvalóval szemben, mert hozzád szálltam, a te vendégszerető házába; most pedig azt hiszem, inkább a távollevőket kell dicsérni és a múltat, a mely előkészíti nekünk a jövőt. A múltból tűnnek elénk azok a nagyszerű polgárok, a kik megelőzték és vezették a Rákóczi-küzdelmeket, a szabad vallást, a nemzeti tudományt! És ez a lámpa, a mely örökké ég ott a város piacán emelt szobor előtt, jelenti az örök, kiolthatatlan hazaszeretetnek, a szabadság és egyenlőség szeretetének lángját Magyarországon. Távol vannak azok a polgárok, kik mindezt hátrahagyták s ezt a nagy munkát vérvérrel pecsételték meg. Ilyen előzetes harczok után érthetjük meg, hogy ilyen korszakok tanítványai, a kik nyelvükben nem voltak ugyan magyarok, de azok voltak szíveikben és sohse tántorodtak meg, mindig hívek voltak a magyar szabadsághoz. A díszter, e városnak büszkesége, homlokzatával is a múltnak nagyságát hirdeti! A ki pedig a jelenlétők közt itt a legnagyobb volna, szintén eltávozott: a Széchenyi-kör lelkes védnöke. (Éljenzés.) Nemcsak az, a ki a legkiválóbb, — úgy látszik lassankint minden elhagy bennünket, csak az igazi lény a szabadságnak, a szelleme, a példa emléke az, a mi köztünk marad és én, midőn itt összegyűltünk, szomorúan gondolok máris arra, hogy mi is nemsokára távol leszünk innét. (Éljenzés.) És én arra szeretném poharamat üríteni, hogy legyen egy viszontlátás, (Éljenzés.) legyen közöttünk gyakori találkozás! (Éljenzés.) Legyen rendszerré az, a mi szórványosan ez évben kezdtünk meg! A magyarságnak legelső tudományos és irodalmi intézetei és minden vidéki irodalmi körök teremtsenek minél gyakoribb összeköttetést, úgy, mint *Alexander* barátunk mondotta. Mert én is azt mondom, hogy itt van az ország szíve, mert itt dobog a leghangozabb a magyar civilizáció; (Éljenzés.) mi hozzuk magunkkal ezt a szívet mindenütt; az ország jelenléte nyelvi részeiben teremtünk érintkezést a központtal is, úgy, hogy ne úgy mulassunk itt, hogy odafenn ne tudjanak erről semmi! Mielőtt toasztomat befejezném, engedjék meg, hogy még egy komoly témára térjek vissza, a melyet *Herczeg Ferencz*, igen tisztelt barátunk kezdett meg oly tapintatosan, oly korszerűen, az ünnepélyhez méltóan megemlékezvén azokról, a kik nemcsak a magyar irodalmat művelik, erősítik, hanem a magyar irodalom lehetőségét fenntartják, ezek: a magyar hölgyek! Ők is távol vannak, de senkihez sem lehetnek közelebb, mint a magyar író szívéhez. (Éljenzés.) Bártán, Eperjesen, Kassán, a hol annyi hős termelt, az nemcsak fokozza a szép művek számát, hanem az teremti meg a legszebb belletrisztikát. A hol annyi igaz kiváló hölgy van, csak ott lehetnek igazán férfiak a férfiak. Ezt mutatja Magyarország legszebb története. És tisztelt Uraim! most, midőn repertóriumukat nagyon gyönyörűen elszavalták, nagyon helyesen tették, hogy a legszebb részét, az esti előadás előképeit hátra hagyták, mert bizony ma délután szívesen elmentünk volna Bártfára, ha ez fogva nem tartott volna itt, a mi a Széchenyi-kör ezen szép ünnepélyének a legszebb pontja lesz. Eperjesnek és a vármegyének hölgyeire üríttem poharamat!“

És mintha a díszes közönség, melynek soraiban vármegyénk és városunk minden osztálya résztvevett, úgyszólván csak a kiváló férfiak által nyújtott szellemi táplálékot élvezte volna. Körülállva hallgatták meg **Alexander Bernátnak** a nagyrabecsült «Alfá»-nak felköszöntőjét, melyben a következőket mondotta:

„Mélyen tisztelt Urak!

Néhány szóval köszönetet óhajtok mondani azért, hogy megjelenhettünk az Önök kedves körében és részt vehettünk ama lélekelmélő ünnepélyen, mely ma lefolyt előttünk. Az egész ünnepélyen úgy éreztem magamat, mint a ki Önöknek köszönettel tartozik és a ki Önök iránt lekötelve érzi magát; azt hiszem, hogy mélyen tisztelt társaim, a kik Pestről jöttek, szintén hasonlóan érzéssel vannak eltelve. Azon az ünnepélyen, melyet a Széchenyi-kör rendezett, igen becses tapasztalatokat tettünk, igen kedves érzéssel teltünk el. Mindenekelőtt meglepett bennünket és jól hatott reánk ama szíves viszony, mely a Széchenyi-kör és a közönség között fennáll, az a bensőség, melynél fogva itt minden szó, minden gondolat azonnal visszhangra talál, az a benső összeköttetés, a mely az arczokból, a viselkedésből kitűnik, — ez mireánk pestiekre, kik mindnyájan majdnem elszigetelten működünk, kik, hogyha egy irodalmi ünnepélyen megjelenünk, mindig idegen közönséget látunk, ez a benső viszony igen kedvesen hatott reánk. Én itten határozottan először láttam és szemléltem, hogy mily nagy jelentősége van ezeknek a vidéki irodalmi társaságoknak és köröknek. Ezek nem másodrendűek a nemzetnek szellemi életében, ezeknek fontos kulturhivatásuk van; ők vannak hivatva becses impulzusokat adni a fővárosnak s általában az egész országnak és impulzusokat kívánnak is szerezni a centrumból. Mindenik a maga körében, hogy úgy mondjam, egy szív, a mely organizmusának központja, annak gyarapodásáról gondoskodik; ők nevelnek írókat az országnak és nevelnek közönséget az íróknak; ők teszik fogékonyvá az egész közönséget ama alkotások iránt, a melyeket a nemzet nagyjai létrehoznak.

Mélyen tisztelt Uraim! Azt mondják, hogy azzal akarják védeni ezt a centralizáló irányt, mely mindent

a fővárosban egyesít, hogy az organizmusnak is csak egy szíve van és a nemzet íróit össze kell fogni s nem baj, ha a vidék nem vesz részt annyira ezekben a szellemi mozgalmakban. Az ellenkezőről mélyen meg vagyok győződve; oly ország, mely mindent a központból végez, olyan, mint egy víz, melynek kioltaltak végtagjai. Az egész nemzet az organizmusok sokasága, azért nem egy szív kell az országnak, hanem sok központ és a főváros azután ezeknek a szíveknek a szíve, az organizmusok organizmusa. Én sehol nem érzem, hogy egy vidéki központ annyira működne és dolgozna, mint a Széchenyi-kör, mely ily ünnepet rendez és ily közönséget nevel az irodalom számára. Azért én poharamat emelem a Széchenyi-kör felvirágzására, kívánván az országnak sok ily nagy és sok ilyen kört. Az Isten éltesse a Széchenyi-kört és ennek vezetőjét.“

Ezután **dr. Gerevich Emil** szólott s a kulturáért lelkesedni tudó nemes szívét átható melegséggel köszöntötte fel a mi kulturális egyesületünket s zászlóvivőit a következőkben:

„Mélyen tisztelt Uraim!

Méltóztassanak megengedni, (Halljuk.) hogy hálásan megköszönjem ő Méltóságának, Sárosvármegye genialis főispánjának, a Széchenyi-kör nagyon tisztelt elnökének szíves figyelmét, s a kassai «Nemzeti Szövetség» képviselőjében és nevében emelhessem poharamat a Széchenyi-kör további felvirágzására, vezető férfainak hosszú boldog életére. A Széchenyi-körnek, mélyen tisztelt Uraim, sikereiben és érdemeiben gazdag működése fényes példát szolgálhat mindnyájunknak arra, hogy miképpen kell társadalmunkban nemesebb értelemben a nemzeti kultuszunkat művelni; a Széchenyi-kör fényes példát szolgálhat arra, — a mi jelentős momentum — miképpen kell a nemzeti művelődés eszközeivel a társadalom különböző rétegeit egységessé összeolvasztani. Míg azt, tisztelt Uraim, mindnyájan valljuk és érezzük, hogy hazáját minden embernek szeretni kell, addig a Széchenyi-kör példája arra tanít bennünket, hogy ezt a szép és apánk vére által szerzett hazánkat áldozatkészséggel, hazaszeretettel, nemzeti nyelvünk szeretetével és művelésével, kulturánk ápolásával sokszorososan jobban szeressük. Mélyen tisztelt Uraim! A Nemzeti Szövetség hasonló célokért dolgozik, a nemzeti eszme ápolását, a nemzeti édek erősítését és fejlesztését tűzte ki céljául a társadalom minden rétegében a maga szelid és kulturális eszközeivel; a Magyar Nemzeti Szövetség zászlójára a magyar faj erősödése, fajtúlcsúnya felemelése van felírva. Mi is azt akarjuk, a mi Önök, hogy magyar legyen, a ki él és mozog, magyar nyelvben és érületében egyaránt. Azért jöttünk ide Kassáról, mélyen tisztelt Uraim, hogy az Önök hazafias lelkesedésében megfürösztve lelkünket, új erőt merítsünk céljaink továbbvitelére, hogy viszozzuk ama testvéri kézszerítést, a melyet a Nemzeti Szövetség megalakulási ülésén oly jól esett mindnyájunknak érezni. Midőn a kassai Nemzeti Szövetség hazafias üdvözlését tolmácsolni szerencsém van, méltóztassanak megengedni, hogy lelkeim egész hévével emeljem poharamat a Széchenyi-kör további virágzására és annak fenomenális elnökére.“

Az eddig elhangzott felköszöntőkben ünnepünknek vendégei elmondták ebben a feszelen körben azt, mi szívükön feküdt s mit a körünkben tapasztalt benyomások ajkukra adtak. De, már a délelőtti díszgyűlés fényes sikere, eltekintve attól az évek hosszú során át tartó közvetlen tapasztalattól, mely Körünk ügyeit fíradhatlanul munkáló vezérferfiaink működését mindenkor kísérte, a díszében résztvevők közül többeket arra is indított, hogy egész vármegyénk kulturális életében elhomályosulhatlan nyomokat hagyó ez ünnep sikerben gazdag napját felhasználják arra, hogy a Kör önzetlenül működő helybeli vezérferfiat iránt, a Kör s mondhatni vármegyénk művelt közönsége nevében kifejezésre juttassák szívükből fakadó elismerésüket.

Szinyei Merse István elnök hervadhatlan érdemeit méltányolni s azt a legnemesebb kötelekeken alapuló odaadó ragaszkodást, önzetesen tiszteltet tolmácsolni volt hivatva az a felköszöntő is, melyet **dr. Mikler Károly**, mint a Kör zene- és képzőművészeti szakválasztmányának elnöke Szinyei Merse Istvánra, a Kör elnöke mondott. Annak az el nem titkolható szeretetnek, tiszteletnek és elismerésnek volt ez a beszéd kifejezője, mely Körünk minden tagjában bármikor viszhangot ad, de a melynek éppen e nagyjelentőségű, lélekelmélő ünnep alkalmából önzetlen, igaz erejével kellett a közszeretben s nagyrabecsülésben álló elnök felé áradnia. Ez érzelmeknek maradandó kifejezésül álljon itt egész terjedelmében a lelkesült éljenzéstől kísért felköszöntő:

„Mélyen tisztelt Uraim!

A mai lélekelmélő ünnep hatása alatt s nemzeti közművelődésünk szent ügyének bajnokai megtisztelt jelenlétében önkénytelenül csendülnek meg lelkemben azok a feledhetlen szavak, a melyek egy kincsekben gazdag szívű s fenkelt lelkű férfiu ihletett ajakáról e falak között nemrégien elhangzottak s a mely szavakba foglalt allegoria szerint ez a mi Széchenyi-körünk «hazánk szellemi életének egén azok közé a csillagok közé tartozik, melyeknek feladata a nemzet szellemi életének ragyogó napfényét fölfogni és tovább sugározni inkább, mint saját fényük által tündökölni...»

Valamint a nagy mindenség világosságot terjesztő s fényt sugárzó napjainak járását a böles lángszéval föl nem érhető kéz kormányozza, épúgy szellemi életünk s tökéletesedésünk világosságot terjesztő fény-

pontjainak működését s a kitűzött irányban való előrehaladását is csupán önzetlenül működő, hivatásos bajnokok, vezetők biztosíthatják, a kiknek mindegyikébe nemzeti közművelődésünk Géniusza önt egységes szellemet, gondolatot, szívemességet, bölcsességet s a műveltség terjesztésére irányuló kiolthatlan vágyat, általában mindazokat a tulajdonokat, melyek a gondjaikra bízott csillag minél fokozottabb tündökölhetéséhez megkívántatnak.

Nemzeti kulturánk Géniusza nekünk is adott egy féltve őrzött csillagot! Fényét odaadással, szeretettel ápolgató gondozói szüntelen s őrzi, mint letéteményese a dicső elődöknek, mostani vezető-gondozója is azzal a fáradhatlan buzgalommal párosult gyöngédséggel e mai napig, a mikor közművelődésünk napjainak fénye, melegsége, felénk hajló vonzódása édes rezgésbe hozza szívét s szívünket! S azt érezzük, hogy e pillanatban különösen érte dobban érverésünk, ő érte, a ki évekel ezelőtt az ifjú hevület s nemes lelke ösztönzésére, mint egyszerű közreműködő vett részt Körünk irodalmi-, zene- és képzőművészeti estéin, majd mint szakválasztmányi elnök példát adott nekünk, hogy minden nehézség megtörök a munkát és fáradságot nem ismerő törekvés előtt s végre, mint a Körnek elnöke, híven követte s követi közművelődésünk nemzeti szellemétől áthatott nagy reformátorának: gróf Széchenyi Istvánnak egyik akadémiai beszédében elhangzott ítéletét, hogy: közművelődésünk előbbrevitelében olvasztó felsőbbességgel kell bírni, mely a szeretetreméltósággal és rokonszenv-gerjesztéssel hat s megbecsüli másban azt, mit maga irányában is megbecsülni követel...

A férfiú felé, a mi érzelmeiben s lelkiünk vágyódásában egyesítő Körünknek elnöke felé áradnak most, e feledhetlen pillanatban szívünknek érzelmei s igaz becsülésünk minden nyilvánulása!

Érezzük, hogy ez a mi részünkről ma, a mikor bőles útmutatásod s példaadásod mellett folytatott munkánkban egy olyannyira lebilincselő emlékü nap-hoz értünk, csak halovány sugára lehet annak a szeretetnek s nagybecsülésnek, melyet szívünkbe zárva érezzük Irántad állandóan. És egyesül szeretetünk nyilvánulása azzal a hő óhajattal, hogy a Gondviselés adjon Neked továbbra is erőt, változhatlan vágyat Körünk megkezdett útján való továbbhaladásának biztosítására, édes hazánk határszélén magasztos küldetés betölteni hivatott egyesületünk további fejlesztésére, hogy nemzeti közművelődésünk égboltjának peremén fénylő e csillagunk ne legyen hulló csillag soha!

Forrón szeretett Körünknek lángbuzgalmú elnöke, Szinyei Merse István sokáig éljen!!

A viharos éljenzés elmúltával, minden nemes ügynek előmozdítója, tapasztalatokban s érdemekben gazdag bajnoka: **Kubinyi Albert**, a kaszinó elnöke s a Körnek igazgató-választmányi tagja szólalt fel s poharát közfigyelem mellett dr. Horváth Ödönre, a Kör titkárára emelte, kinek a múltban, valamint a Petőfi-ünnep rendezése körül szerzett érdemeit a következő szép felköszöntőben méltányolta:

„Tisztelt Urain!

A mai lélekemelő napon lehetetlen, hogy vissza ne gondoljak azokra az időkre, melyeket szeretett Széchenyi-körünk, melyben a mai feledhetlen emlékü ünnep lefolyt, átélte akkor, a midőn megalakulásakor első ünnepélyét tartotta mostani nagybecsült Védnökünk, az akkori titkár vezetése mellett. Azoknak lelkét, a kik az alakuláskor az utókorra gondoltak, aggodalom töltötte el, sőt voltak olyanok is, kik nem titkolták azt, hogy ezt a genialis alkotást fentartani nem lehet; oly nagyszabású ez az alkotás, hogy több irányú működési tere roppant megerőltetést, eltagolt részei bőles vezetés mellett egyöntetű működést kívánnak, melyekhez szükséges erővel nem rendelkezünk. Magam is, ki szerencsés vagyok kezdetől fogva egyesületünk igazgató-tanácsában részt vehetni, sokszor aggodalomba estem Körünk jövője iránt. Köztudatban élő meggyőződés az, hogy ezt a gyönyörű együletet mai virágzó pompájában nem szemlélhetnők, hogyha nem lettek volna kiváló férfiak, a kik ott állottak akkor, mikor veszedelem fenyegetett és kezükbe vették a zászlót, a melyet híven s olyan örömmel üdvözölt az egész Magyarország. E zászló alatt tömörülnie kellett olyanoknak, a kik e zászló alatt nagyra fejlődtek és ez által nagyra fejlesztették az egyület értékét, becsét, tartalmát. E férfiak közt első helyen áll az, a kire örökségképen szállott a gondviselészerű feladat, munka és a ki fenkölt hazafias érzületével, fáradhatlan szorgalmával, buzgalommal minden nemes célért lelkesedni tudó ambíciójával mindig előljárt s előjár most is.

Ez a férfiú az én kedves, szeretve tisztelt barátom, a Széchenyi-körnek érdemekben gazdag titkára, dr. Horváth Ödön, a kinek boldogságára őrtem poharamat.

Ebéd közben dr. Beöthy Zsolt, rendkívül öröndetes meglepetésül, átadta a Körnek az «Athenaeum» által ajándékozott, felette becses, keretbe foglalt, művészi kivitelű Petőfi-képet a következő szavak kíséretében:

„Még egy megbízatással érkeztem Eperjesre azoknál, a mit szerencsémnek nevezhetek, nevezetesen az Athenaeum-társaság megbízásából a Széchenyi-körnek át kell adnom e társaság egy jó szívvel, egy jókívánattal küldött igen becses ajándékát. Ez az ajándék Roskovics: Petőfi Sándor arcképének az «Athenaeum» által művésziesen kiszínezett példánya, a melyet ez intézet, mint négy példányban elkészített kiváló termékének egyikét, tiszteletének kifejezésül és örömeinek jeléül, az Eperjesi Széchenyi-körnek a Petőfi-ünnepély rendezése alkalmából elküldött. Szíves elfogadását kérem.»

A művészi kiállítású képet Szinyei Merse István elnök nyomban a következő szavakkal köszönte meg:

„Nemcsak a Széchenyi-kör, hanem az egész társadalom nevében leghálásabb köszönetemet fejezem ki a Méltóságos úrnak. Meg lehet győződve a felől, hogy ezen kép mindig becses emlék lesz, mert nemcsak emlékeztetni fog a kiváló költőre, hanem emlékeztetni fog azokra a kedves perczekre is, a melyeket Méltóságod körünkben töltött. Körünk méltó helyen meg fogja azt őrizni és mindig büszkeséggel fogunk reá tekinteni.»

Ezek, a maradandó emléket hagyott felköszöntő-beszédek minden további részletezés nélkül is híven elénkbe tárják a díszebéd lefolyását. Magától értetődik, hogy a hangulat vendégeink illusztris körében a lehető legemelkedettebb volt s a fesztelen mulatozást a lehetőleg kimerítő terjedelemben közölt szónoklatokon kívül mindvégig szípkázó élcs s a legszébb hallgató magyar nóták dallama fűszerezték. Reá volt az arcokra írva, hogy mindenki jól érzi magát környezetében s örömmel mondhatjuk, hogy a kitűnő vendégek kellemesen töltötték el az órákat. A késő délutáni órák még nagyobb társaságot találtak a Vigadó nagytermében, a vendégek nagy része is csak alkonyattáiban távozott, hogy este a színházban tartott díszelőadás résztvehessenek.

A védnök elutazása.

A Kör annyi bensőséggel szeretett és tisztelt nagyérdemű védnöke, dr. Berzeviczy Albert, ki a legnagyobb lemondással és önmegtartózkodással vett részt az ünnepen, a mennyiben a fővárosból drága gyermekének betegyától jött ide, hol egyik szintén bensőséggel szeretett családtagjának betegyáéhoz érkezett, (a mely azért, mindnyájunk osztatlan bánatára, gyászos ravattal változott), a délelőtti ünnep végeztével családja körébe vonult vissza s a délutáni gyorsvonattal nyomban visszautazott a fővárosba. Ha ározottan kifejezett kívánságára: elutazása teljesen csendben történt s csupán családtagjai kísérték ki a lelkes védnököt, a ki aggodó érzelmei közben is nagy és ily nemes áldozatra volt képes szeretett és bensőséggel szerető hű Széchenyi-köre és az ezáltal is szolgált nemzeti közművelődés iránt.

Díszelőadás a városi színházban.

A Petőfi-ünnepnek a műsor szerint befejező részét képezte este 1/2 óraok a városi színházban kezdődő díszelőadás. A közönség zsúfolásig betöltötte a nézőteret; roskadásig megteltek a karzatok. Sajnos hogy közönségünk nagy része már helyet nem kaphatott. Színházunk ilyen alkalmakkor mindig kicsinynek bizonyul; hogyne érezte volna ezt a rendezőség éppen e napon. Pedig a legkisebb szabad helyet is felhasználták s utólag még a zenekar számára fentartott helyre is széksorokat helyeztek be. Már jó korán előkelő közönség lepte el a páholyokat és padsorokat; egymásután tüntek fel a díszes estély-öltözöttek; ünneplő köntösbe öltözött a közönség apraja-nagya, s így várta az érkező fővárosi és kassai vendégeket. Benn a színpalak mögött ezalatt az utolsó intézkedéseket tette meg az előadás rendezője, dr. Horváth Ödön. Itt volt még csak ember ember hátán; a több, mint száz szereplő alig volt képes elhelyezkedni a kulisszák mögött. Ez volt csak az igazán hatalmas előkép, a Petőfi Sándor eszmekörének megannyi alakjából alkotva! Közledett az előadás kezdete; a rendezőség élén dr. Mikler Károly fogadta az egymásután érkező vendégeket, kiknek számára a proscenium, városi, gróf Wengerszky- és Pulszky-páholyok voltak fentartva. Pontban 1/2 óraok gördült fel a függöny s a közönség szemben találta magát az áll. tanítónőképző-intézet 70 tagú, hóféhruhás dalkarával, mely *Beér Ferencz* vezetése alatt Lányi Ernő «Egy gondolat» kezdetű szép dalát énekelte. Az első tapsvihár nyomban felharsant. Öröm volt nézni, mennyire méltányolják vendégeink a nagy ambícióval s szép sikerrel előadott darabot s hogy mennyire méltányolják közönségünk hazafias felbuzdulását. De mintha a sok sok teherruhás pacsirta közül egy visszamaradt volna, a legszebb, legcsengőbb hangú, hogy Petőfinek: «Az erdei lak» című remek leíró költeményét előadja s beleváraszoljon bennünket abba a poetikus, erdőkösorúta völgybe, melyben több mint félszázad előtt Petőfinek a Múza homlokon csókolta. *Malter Erzsike* volt e szavaló, ki az áll. tanítónőképző-intézet növendékeinek éneke után a műsor 2-ik pontjának feladatát oldotta meg olyan bravúrral s olyan lebilincselő bájjal, mely pótolni volt képes azt, hogy vendégeink a Petőfi-ünnep keretében fizikai idővel sem rendelkeztek az «Erdei lak» színterének megtekintésére.

A műsor 3-ik pontja volt: Váradi-Kún: «Petőfi a Hortobágyon» Melodráma. Szavaltá: Szkalos Emil; zongorán, hegedűn és cimbalmon kísérték: Krayzell Rózsika, Menesdorfer Bertalan és Stépán Aladár. A melodráma közben előképeket mutattak be. 1. Petőfi álma. (Petőfi: Istók Zoltán; Genius: Gábel Gizella.) 2. Csárdajelenet. (Petőfi: Istók Zoltán; csárdásné: Grieger Tivadarné; magyar lányok: Mandics Ilonka, Szalay Mariska, Szmoligovics Marianne; betyárok: Magyar József, Bodnár János, Glauf István, Hrabéczy Béla és Pálka Pál.) 3. «Talpra magyar.» (Petőfi: Istók Zoltán; ifjak: Barbós Gergely, Bielek Aladár, Duda Árpád, Dudinszky György, Grosz Ferencz, ifj. Láng Mihály, Marko János, Maszny Géza, Zsios Aladár s az ág. ev. koll. tanítónőképző-intézet növendékei.)

Az előadott melodráma egyike volt a díszelőadás legszebb pontjainak. *Szkalos Emil* érczes, szép hangja, hangjának modulációi, gesztusainak könnyedsége teljesen érvényre emelték a szép költeményt; a költemény hatásához megkívántató hangulat-keltéshez pedig mestertelleg járultak hozzá úgy a zenekedvelők, valamint az előképek alakjai is korrekt megjelenésükkel s kifejezésükkel. *Krayzell Rózsika* akkordjai annyira átérzetten

fejleszték ki a költemény szakainak alapeszméit, a kintünően alkalmazott forték és pianissimók olyannyira szárnyakat adtak a képzeteknek; *Menesdorfer Bertalan* gyönyörű hegedűjátéka és *Stépán Aladár* cimbalom-virtuozitása oly nagy mértékben hozzájárultak a zenei részek teljes összhangjához, hogy az előadás nemcsak rokonszenves érdeklődést, de a zajos tapsokban is megnyilvánuló teljes sikert s elismerést aratta. Szébbnél-szebb Petőfi-dalokat játszott gondokán, cigányzene-kíséret mellett *Szemere Márton*. Az az édes-bús érzelm, mely azokban a költeményekben, szavakban elrejtve van, méltó kifejezést talált Szemere Márton gondolkodásának ihletet húrjain. Ugyancsak ezt visszhangoztatták a Menesdorfer Bertalan kitűnő vezetése mellett előadott Petőfi-népdalok, a melyeket előadó zenekarban még Bánó Dezső, Buszek János, Droppa Samu, Jamniczky János, Kalanda Gyula, Lavotha Ödön, ifj. Láng Mihály, Lihán Jenő, Szemere Márton és Stépán Aladár vettek részt. El-elmerengett a díszes közönség ezeken a nótákon, melyeknek egy-némelyikét már csak az öregebbek ismerik. Ha nem csalódunk, egyik kitűnő vendégünk az első sorban volt ezek között. Ugy láttuk, hogy szívvel-lelékkel részt vesz a ritkaság-számba menő élvezetben. Valóban a legnagyobb elismerés illeti a szereplőket, főként a dalok betanítóját: *Menesdorfer Bertalan*. Egy igen szép duett következett ezután. *Grieger Tivadarné* és *Magyar József* énekeltek korhú csárdásné- és betyár-kosztümökben Petőfi-dalokat. A rendezőség színterül egyszerűségi elővárosolta a kondorosi csárdát, melyben három piros-pozsgás magyar lányka (Mandics Ilonka, Szalay Mariska és Szmoligovics Marianne) néhány hol búslól, hol vigadó szegény-legénynyel szolgáltatta a környezetet. Ez a váratlan meglepetés rendkívül emelte e pont sikerét. Grieger Tivadarné a legszebb Petőfi-dalokat választotta ki s mely érzéssel, magyaros kifejezéssel, nagyon szépen énekelte. Magyar József érczes szép bariton-hangon kísérté, kitűnő maszkirozása hathatósan hozzájárult a sikerhez. Dalaikat újra meg újra ismételnők kellett s a közönség elragadtatását s közönséget tolmácsoló tapsok lelkesen fejezték ezt ki Grieger Tivadarné iránt, a mikor a főzótérre visszajött. Ezután dr. Horváth Ödön, lapunk főszerkesztője Petőfinek «A hazáról» cz. egyik legszebb s nagy hatású költeményét szavaltá el, mire következett egy gyönyörűen egybeállított előkép: Hódolás Petőfinek. (Hungária: Bánó Aladárné; Genius: Gábel Gizella; Sárosvármegye: Barthunek Thekla; Eperjes: Müller Bertalané; Bártfa: Betlenfalvy Évi; Kis-Szeben: Irányi Erzsike; az «Eperjesi Széchenyi-kör» személyesítője: Berzeviczy Elek.) A személyesítő alakok pazar színváltatban óriási hatást keltettek. Számtalanszor gördült fel a függöny s fényes sugárözönben hódoltak Hungária és a Széchenyi-kör személyesítői kivont karddal, Sárosvármegye, Eperjes, Bártfa és Kis-Szeben személyesítői pedig lebecsátott címer-pajzsokkal a kiterjesztett szárnyú Géniusz által áldott, megkoszorúzott Petőfi-szobor előtt. Perczeken keresztül szünet nélkül tapsolt a közönség, mely az első pillanatban elbűvölten nézte a káprázatos fényű jelenést. Majd ismeretlenül szálltak ég felé az evang. koll. tanítónőképző-intézet dalkara által, Kapy Gyula vezetése mellett remekül előadott Himnusz dallamai s a közönség egy minden várakozást felülmúló előadás sikerének örömezzelével vonult ki a színházból, hogy a Vigadó nagytermében barátságos társas-estén találkozzék megint. A társas-est, mely, szorosan véve, az ünnephez nem tartozott, a hajnali órákig eltartott. Eltekintve a vendéglős készületlenségétől, vidám jókedvben folyt a kedélyes mulatozás. A vendégek közül Bartók Lajos és Alexander Bernát itt is megjelentek. A többi vendégek a díszelőadás után szállásaikra tértek, hogy erőt gyűjtsenek a másnapi bártfai kiránduláshoz. A fiatalság azonban csakhamar tánczra kerekedett s fáradhatatlanul tánczoltak reggeli négy óráig.

A bártfai kirándulás.

Petőfi-ünnepünk megítéslő vendégeink közül dr. Feöthy Zsolt, Alexander Bernát és Herceg Ferencz október hó 30-ikán reggel, számos városunkbeli notabilitás társaságában, átrándultak Bártfára. Bártfa város közönsége nagy lelkesedéssel fogadta az érkezőket a vasútnál. A bártfai hölgyek gyönyörű virágbokréttával kedveskedtek a vonatról leszálló társaság vezetőjének: Szinyei Merse István főispánnak. Hosszú kocsisorban a városházára hajtatott a díszes társaság, hol megtekintették Bártfa város levéltárának kincseket érő régiségeit; majd a dómot nézték meg, gyönyörködve az abban felhalmozott rendkívül nagybecsű művészeti ereklyékben. Délben a város, vendégei tiszteletére, negyven terítékű ebédet adott, melyen szívélyes toasztokban éltették a társaság tagjait, mit többen hasonló szívélyességgel viszonzottak. Ebéd után az egész társaság kirándult a fürdőbe s annak megtekintése után egyenest a vasúti indóházhoz hajtatott s este felé érkeztek vissza Eperjesre. Az eperjesi vasúti állomás étertermében, nagyobb társaság körében, megvacsorálva, az éjjeli vonattal visszautaztak a vendégek Budapestre.

Lapszemle.

Érdekesnek és fontosnak tartjuk annak kiemelését, hogy a fővárosi sajtó a legmelegebb elismeréssel és általában a legszebb szavakkal méltányolta Körünk Petőfi-ünnepét, sőt a vidéki sajtóban különösen testvér- városunknak: Kassának lapjaiban is hálára kötelező szívélyességgel szóltak e vállalkozásunk fényes sikeréről. A fővárosi lapok legtöbbször bő kivonatokban közölte a védnök nagyszabású beszédét is.

Helyénvalónak látjuk, hogy egy-két lapnak erre vonatkozó közléseiből, a méltányolást magukban foglaló sorokat itt összefoglaljuk.

Magyar Nemzet. Az Eperjesi Széchenyi-kör nagyszabású Petőfi-ünnepét rendezett vasárnap e hó 29-én stb.

Budapepek sorában tegnap Eperjes és tartalom Eperjesi Szinyei Merse, stb.

Pesti...ban, melyek fordulójára elkésve bár szótlat meg e hó 29-ik a kegyelet a kegyelet Petőfi-ünnep dicsőített szépségeket beszédben.

Egyet...zett Eperje de hazafai lánglelkű k pelték meg chenyi-kör tettel fogl emlékünnep a kegyelet költő emlé ságához.

Felső...Széchenyi- Petőfi-ünnep azon nagys hatatlan n egész orszá Igazán léle nagy és d s az ott el egész orsz. Az Eperjes Szinyei Mer Odön titka fáradoztak, sikerüljön. náta, mert egész orsz. Eperjesi Sz ismét tanítj kulturális in kálkodik a mozdításán.

Hazánk...vasárnap a

Budape nap nagysz rendezett, i fejtett ki i Merse Istv Odön titka

Magyar Petőfi Sánd kör rendez letében ér

Aban-j- séről és b (a bankett az eperjesi referálván

pélyéről. k kinek ne Kazinczy-k elnököt. L szédben, m hogy az le jesnek: a

Várn

Az okt az időköz sági helyek tüzte ki. A betölteni a helyet, val és a zbor egy helyet

Érdeke vármegyei terjedelmé ellene szóló lapban val tandók be a szabályr belügymini

S a képviselő

Az orsz kodásról sz képviselővá helyére és v díjnak fel a veszteget

A válas fekvő közs 10—20 km 20—30 30 klm-en

Budapesti Hírlap. Az országsterve rendezett ünnepek sorában, melyek Petőfi Sándor emlékét dicsőítik, tegnap Eperjes városában volt fényes ünnep, díszben és tartalomban méltó a nagy költő emlékéhez és az Eperjesi Széchenyi-körhöz, a mely az ünnepet rendezte, stb.

Pesti Napló. Ama kegyeletes ünnepek sorában, melyekkel Petőfi Sándor halálának félszázados évfordulójára országsterve áldoztak a költő emlékének, elkésvé bár, de méltóságban, szépségben nem utolsónak szólalt meg az Eperjesi Széchenyi-kör, mely vasárnap, e hó 29-ikén, felemelő módon róta le Petőfi iránt a kegyelet adóját. Nagyobbserű ünnepi szint adott a kegyelet e megnyilatkozásának, hogy az eperjesi Petőfi-ünnepen a Kör védője *Berzeviczy Albert* v. b. t. t. dicsőítette a költő emlékét magasan szárnyaló, költői szépségekben és eszmei tartalomban egyaránt gazdag beszédben, stb.

Egyetértés. Nagyszabású, fényes ünnepélyt rendezett Eperjesen vasárnap a város német nyelvű (!), de hazafiás polgársága. A magyar szabadságharc lánglelkű költőjének, Petőfi Sándornak emlékét ünnepezték meg. Az ünnepély rendezését az Eperjesi Széchenyi-kör vezette (!). Nagy lelkesedéssel és szeretettel foglalkozott a Kör igazgató-választmánya az emlékünnep előkészítésével és mindent elkövetett, hogy a kegyeletes ünnepély ép oly méltó legyen a nagy költő emlékéhez, mint a város lakosságának hazafiságához... stb.

Felsőmagyarország. A szomszéd Eperjes város Széchenyi-köre október 29-ikén egy fényesen sikerült Petőfi-ünnepet rendezett, mely igazán méltó befejezése azon nagyszabású Petőfi-ünnepélyeknek, melyek a halhatatlan népköltő félszázados elhunytá emlékére az egész országban — Kárpátoktól-Adriáig — rendeztettek. Igazán lélekemelő ünnepély volt, melyet a jelen volt nagy és díszes közönség egyhamar elfelejteni nem fog, s az ott elmondott kimagasló klasszikus beszédek az egész országban nagy tetszéssel fognak fogadtatni. Az Eperjesi Széchenyi-kör buzgó tagjai, különösen Szinyei Merse István elnök és a fáradozó dr. Horváth Ödön titkár vezetése mellett, már hetek óta azon fáradoztak, hogy a Petőfi-ünnep mentül fényesebben sikerüljön. És valóban, fáradozásukat nagy siker koronázta, mert oly fényes ünnepélyt rendeztek, a mi az egész országban is ritkítja párját... Valóban az Eperjesi Széchenyi-kör a Petőfi-ünnep rendezésével ismét tanújelét adta, hogy Felsőmagyarország legelső kulturális intézménye, hol a társadalom vállaltva munkálkodik a hazafiság és a magyar közművelődés előmozdításán... stb.

Hazánk. Az Eperjesi Széchenyi-kör Petőfi-ünnepé vasárnap a legfényesebben sikerült... stb.

Budapesti Napló. Az Eperjesi Széchenyi-kör vasárnap nagyszabású és fényesen sikerült Petőfi-ünnepet rendezett, melynek sikere érdekében nagy buzgóságot fejtett ki Berzeviczy Albert, a Kör védője, Szinyei Merse István sárosi főispán, elnök és dr. Horváth Ödön titkár, a választmány és az összes tagok élén, stb.

Magyar Hírlap. Az eperjesiek a tegnapi vasárnapot Petőfi Sándor emlékének szentelték. Az ottani Széchenyi-kör rendezte a szép ünnepséget, a mely minden részletben érdekes volt és a kegyelethez méltó... stb.

Abauj-Kassai Közlöny. (A Kazinczy-kör, közgyűléséről és bankettjéről szóló közleményében.) Közben (a bankett alatt) megérkeztek a Nemzeti Szövetségnek az eperjesi Petőfi-ünnepélyen résztvevő tagjai élénken referálván a testvér Széchenyi-kör fényes sikerű ünnepélyéről. *Révess* meleg hangon üdvözlö a jötteket, kiknek nevében *Bobita* tanár felköszönti utólag a Kazinczy-körnek, mint szellemi családnak fejét, az új elnököt. *Lévay* igazgató, oly rövid akarván lenni beszédben, mint a miy hosszú különben, csak azt kívánja, hogy az legyen Kassának a Kazinczy-kör, a mi Eperjesnek: a Széchenyi-kör... stb.

Vármegyénk és városaink.

Az október 23-ikán tartott vármegyei közgyűlés az időközben megüresedett vármegyei bizottsági tag-sági helyek betöltésére határnapul i. év november 15-ikét tűzte ki. A mondott napon fogják tehát választás útján betölteni a fricsi választókerületben megüresedett két helyet, valamint az eperjesi alsó-, a gerlachói, a tarnói és a zborói választókerületekben megüresedett egy-egy helyet.

Érdekes és fontos szabályrendeletet alkotott a vármegyei közgyűlés október 23-ikán, melyet egész terjedelmében közlünk, azzal a megjegyzéssel, hogy az ellene szóló esetleges felelőbeszések a vármegyei hivatalos lapban való megjelenésétől számított 30 nap alatt nyújtandók be az alispánhoz, a ki e határidő eltelte után a szabályrendeletet, jóváhagyás céljából, a m. kir. belügyminiszterhez fogja felterjeszteni.

Sárosvármegye szabályrendelete

a képviselőválasztások alkalmával a választók által felszámítható fuvardíjak tárgyában.

1. §.

Az országgyűlési képviselőválasztások feletti bíráskodásról szóló 1899. évi XV. t. cz. 8. §-a alapján a képviselőválasztóknak lakhelyükről a választás színhelyére és vissza való fuvarozásáért a következő fuvardíjaknak felszámítása, illetve elfogadása nem tekintetik a vesztegetés fogalma alá esőnek.

A választás színhelyétől 10 km-ter távolságon belül fekvő községekben fuvaronként 5 kor.
10—20 klm.-ig fekvő községekben fuvaronként 6 «
20—30 « « « « « « 8 «
30 klm.-en túl « « « « « « 10 «

2. §.

Egy fuvarra a kocsiön kívül legalább három választónak a szállítása számítandó.

Zárlat. Margonya és Laszcsó községekben a szarvasmarhák között a lépfene, K.-Németfalu, Tapolesány és K.-Peklén községekben a sertésállomány között a sertésvész ragályos betegség megállapítván, a nevezett községekben, és pedig Margonya és Laszcsó községekben okt. 18-ikától 14 napi, K.-Németfalu községben okt. 21-ikétől, Tapolesányban okt. 15-ikétől 30 napi udvar- és K.-Peklén községben okt. 4-ikétől 30 napi községi-zárlatot rendelték el az említett állat-fajokra.

Eperjesi Széchenyi-kör.

A magyar-irodalmi szakválasztmány november 8-iki házi-estjének műsora:

1. **Petőfi: «Dalaim».** Szavalja: *ifj. Láng Mihály* úr.
2. **«Petőfi Iyrajja».** Írta és felolvassa: *dr. Körösy György* úr.

Kezdeté esti 6 órakor.

A Kör házi-estjeinek sorozatát az illetékes szakválasztmányok a következőkben állapították meg:

1899. november 15-ikén:	Zeneeste.
«	« 22-ikén: Felolvasás.
«	« 29-ikén: Zeneeste.
« december 6-ikán:	Felolvasás.
«	« 13-ikán: Zeneeste.
«	« 20-ikán: Felolvasás.

Az «Eperjesi Széchenyi-kör» gyűjtése a Petőfi-házra.

V-ik kimutatás:	Kor.	fül.
Nádas Béla	2	—
Garlathy Oszkár	2	—
Czimra József	1	—
Német Pál	1	—
Hábel Lambert	1	—
Dávid János	1	—
Biloveszky Béla	2	—
Ronchetti Gáspár	1	—
Szoika Gyula	3	—
Dr. Balpataky Imre	6	—
Verdon János	—	50
Sztaniszlav András	1	—
Br. Wilczek F.	2	—
Br. Wilczek H.	1	—
Rhyska	2	—
Winkler Ádámné	2	—
Bojko János	—	50
Petricsko Győző	1	—
Harant Ferencz	1	80
Harant Géza	1	—
Wojnarowicz	1	—
Jakovics	—	50
Harmancsok György, Soóvár	2	—
Lipner	1	—
Br. Wardener	1	—
Pelech János	1	—
Richter Károly	2	—
Makay Pál	1	—
Arkosi Gusztáv	1	—
Filla Libor	1	—
Láng Mihály	1	—
Beér Ferencz	1	—
Kroll Rudolf	1	—
Zombory Bertalan	2	—
Wittenberger Aurél	1	—
Az eperjesi hölgyek Petőfi-koszorújára gyűjtött összegből fennmaradt	16	76
Osszesen:	67	06
A IV-ik kimutatás	439	62
Együtt:	506	68

HIREK.

* **Halottak napja.** A zokogó őszi szél sohase emlékezett annyira elmúlásra, soha se emlékezett annyira a kedveseinktől való elválásra, mint ezen a szomorú napon: a halottak fájó, nagy napján! A hervadó virág is odahajlik pihenni az édes anyaföld gyöngéd kebelére; a fálevél is, a mely egész nyáron ott édelgett édes örömben, a nap ragyogó sugáiraiban, aláhull a csendes rögökre: pihenni tér, aludni csendesen, békén. zavartalanul! Az ember is gyöngye hervadó virággá, a szél által alásodott igénytelen falevéllel lesz, ha eljön életének ősze, mely a tél zavartalan pihenését, az édes megnyugvást, a csendes álmodat hozza el reá! A halál gondolatában nincsen semmi fájó, nincsen semmi leverő, csak egy: a válasz gondolata azoktól, a kiket szeretünk! Az a gondolat, hogy a könnyörtelen Párka ollójának metszése, a mikor életünk fonatát elvágja, talán elvágja egyszersmind mindazokat az édes, drága szálakat is, a melyek benünket itteni kedveseinkhez fűznek, benső szeretettel, hűséges vonzódsággal, igaz odaadással! De nem! Ez nem lehet így! Nézzetek a halottak bús napján a temetőt, a halottak csendes otthonát! Ott örökölök ezen a napon, mint az évrnek minden napján szintén, az elhunyt kedvesek sírján az el nem enyészó szeretet! Ott gyúlnak ki a sírhalom csendes rögjein a szeretetnek tiszta lángjai! Oh szeressük kedves halottainkat halálukban is! Örizzük híven emléketük akkor is, a mikor már csak ez a drága emlék maradt meg számunkra... és az a sírhalom, a mely sokunknak olyan sokat, olyan na-

gyon sokat takar! De ez a szeretet soha se legyen üres hivalkodás és ne csak ezen a napon éljen szívünkben, hanem legyen az lelkünk érzése szüntelen, mindaddig, a míg mi is oda térünk, az őszi szélben imbolygó fák, a sírhalom békés rögjei alá, hogy a tél alatt csendesen álmodjunk a tavasznak, az új életnek, a feltámadásnak édes hajnaláról! — Közönségünk kegyelettel ülte meg ebben az évben is a halottak napját. Jogakadémiánk ifjúsága pedig, mint előre jeleztük, meleg beszédek kapcsán koszorúzza meg elhunyt tanárainak sírjait.

* **Az eperjesi egyházmegyéből.** *Lelkészi kinevezések.* Podhajeczky Gusztáv oszturnai lelkész, id. h. minőségben Kijóra; Petrassy Constantin Kétyre lelkészre nevezetett ki. — *Enkelész kántor-tanítói kinevezések.* Sima Miklós a kelecsényi állomástól felmentetvén, Miklósházára nevezetett ki rendes kántortanítót. Kerlik János Izbugya-Bélára, Zsatkovics János Telgárra rendes k.-tanítót lett kinevezve; Szemancsik András kijói k.-tanító Kruzslavára id. h. minőségben áthelyeztetett; Takács Miklós végzett II. év. kép. növendék Oszturnára gyakorló k.-tanítót lett kiküldve. — *Pályázatok.* A f.-szepesi esp. kerülethez tartozó *oszturnai* lelkészi állomásra nov. 30-ikáig pályázat hirdettek. Úgyszint a *sumjacsai* II. k.-tanítói állomásra nov. 20-áig; jövedelme 400 ft. — A vall- és közokt. m. kir. miniszter a jakoris-kisszeben majorsági tanító fizetését 224 frrtal 400 frrra kiegészítette.

* **Prelátus-helyettes választás Jászón.** Folyó hó 7-ikén fognak a premonstrei rend összes tagjai összejűlni, hogy Benedek Ferencz prelátus gyengékedése folytán egy prelátus-helyettest választassanak. A szavazás titkos és a jelöltnek megválasztása esetén abszolút többséggel kell birnia.

* **Tiszteletbeli tagok.** A Sárosvármegyei róm. kath. Népevelők-Egyesülete legutóbbi közgyűlésében *Mata-voiszký Béla*, Sárosvármegye kir. tanfelügyelőjét, valamint *Erdődy János* kassai tanítóképzői igazgatót s a *kassai egyházmegyéhez tartozó kath. lelkészeket* tiszteletbeli tagokká választotta.

* **Halálozás.** Benső, mely részvétellel vettük az alábbi gyászjelentést, a melynek szomorú szavai szerint, társadalmi életünk egyik közbeesésben és köztiszteltben álló kiváló családjára borult reá a mély gyász, a benső fájdalom sötétje. Egy kiváló úrnő szenderült jobblétre, rövid bár, de kínzó szenvedés után, a kinek szívnemességét több jótékony egyetben kifejtett áldásos működése hirdeti s a ki ifjabb korában lelkes híve volt a közművelődés előmozdításának is, fényes tehetségeivel odaadó készséggel szolgálván ennek érdekeit. A boldogultnak elhunytáról, mely kiterjedt családjának és rokonságának egyik legkedvesebb és legdrágább összetartó kapcsát törte le, a következő szomorú-jelentést adták ki: «Alulítottak úgy a maguk, mint számos rokonaik nevében is fájdalomtól megtört szívvel tudatják forrón szeretett, felejthetetlen édesanyjuk, nagyanyjuk, anyósuk, nővérük, illetve sógoronjuk: özv. dr. *Kuzmik Sámuelné* szül. *Kösch Kamilla* úrnőnek élete 65-ik évében, folyó évi november hó 1-sején este 10 órakor történt gyászos elhunytát. A boldogultnak hült tetemei f. hó 3-ikán, pénteken délután 1/2 órakor fognak a Fő-utcai saját házból, az ág. evang. hitvallás szertartásai szerint, a helybeli sírkertben örök nyugalomra tetetni. Eperjesen, 1899. évi november hó 1-sején. Áldás és béke lebegjen drága porai fölött! Urbán Gyuláné Kuzmik Eugénia, Berzeviczy Albertné Kuzmik Zsófia, Lakner Árpádné Kuzmik Margit, Kuzmik Pál, gyermekei. Urbán Elinor, Berzeviczy Lily, Berzeviczy Edith, Lakner Margit, Kuzmik Margit, Kuzmik Pál, Kuzmik Lily, unokái Kuzmik Pálné Szarvasy Margit, menyé. Urbán Gyula, Berzeviczy Albert, Lakner Árpád, vejei. Semsei Adolfné Kösch Kornélia, Gablenz Rudolfné, Kösch Ilka, nővérei. Özv. Kösch Frigyesné Kirchmayer Lujza, özv. Kösch Arthurné Dapsy Aranka, sógoronni. Semsey Adolf, Gablenz Rudolf, sógorai. A temetés a halotti-jelentésben jelzett időben, a legáltalánosabb részvét mellett, óriási intelligens közönség jelenlétében, ment végbe.

* **Adomány.** Nagytszt. *Liptai Lajos* eperjesi ág. h. ev. lelkész a helybeli ág. h. ev. theol. önképző- és önszegélyző-egyesületének 10 koronát ajándékozott, jutalmazására a legjobb szaválóknak. Követésre méltó szép tett, a miért ez úton is hálás köszönetet mond a megajándékozott egyesület.

* **A Kassai Kazinczy-kör új elnöke.** Testvér- városunknak nagyérdemű egyesülete: a *Kazinczy-kör*, november 29-ikén tartott közgyűlésében, a pozsonyi jogakadémiára távozott *dr. Katona Mór* eddigi elnök helyére, egyhangulag *Münster Tivadar* polgármestert választották meg.

* **A görög-kath. magyarok római útja** a jövő évi február hóra halasztatott, miről a zarándoklat rendező-bizottsága hosszabb körlevélben értesíti a hit-testvér ket.

* **Gyűlés.** A Sárosvármegyei Gazdasági Egyesület igazgató-választmánya november 6-ikán délután 1/2 órakor a vármegyei ház kistermében *Piller Kálmán* elnökléte alatt ülést tart.

* **Az eperjesi hölgyek Petőfi-koszorújára,** melylyel a Petőfi-ünnep alkalmával a Petőfi-emléktáblát díszítettük fel, a kibocsátott felhívásokra, a következők — ezennel hivatalosan nyugtáztok — szíves adományok folytak be: Bielek Lászlóné, Horváth Ödöné 4—4 korona; Szemere Mártonné, Úsz Antalné, Taly Józsefné, Taly Lászlóné, Ferbstein Márkné, Imre Lászlóné, Keczer Mihályné, özv. Gundelfingen Gáborné, Kéler Pálné, Krayzell Kálmánné, Dessewffy Helén, özv. Klór Gyuláné, Mandics Edené, Mikler Károlyné, Schmidt Gyuláné, Schmidt Ilona, ifj. Csatóry Ágostné, Krayzell Aurélné, Meliorisz Ilona, Szehtlo Jánosné, Weichhart Károlyné, Kösch Árpádné, Mosászky Gyözőné, Pacher Arminné, Nemessányi Gáborné, Kubinyi Albertné, Hartmann

Samuné, Raisz Viktorné, öz. Kósch Arthurné, Melczér Gusztávné, Irányi Istvánné, Balpataky Imréné, 2—2 kor. Prámer Luiza, Bethlenfalvy Rezsóné, Úsz Ottilia, Rosenbergné Mária, Draskóczy Lajosné 1—1 korona. *Összesen: 77 korona.* Felmerült összes kiadások: (koszorú, szalagok, arany-nyomás, felhívások és azok kihordatása, stb.) 60. korona 24 fillér. *Maradvány: 16 korona 76 fillér, mely összeg a Petőfi-ház javára fordítandó. (Lásd a Petőfi-ház gyűjtésének kimutatását!) Hálás elismerés illesse az áldozatkész, buzgó honleányokat!*

* **Az Eperjesi Kereskedők és Kereskedő-ifjak Egylete** mint minden évben, úgy az idén is megkezdte már működését; saját helyiségeiben társasestélyivel egybekötve, szakszerű felolvasásokat rendez. Az első felolvasást *f. hó 11-ikén dr. Körösy György és Schultz István* tartják. Dr. Körösy György — mint értesülünk — a magyar irodalomról, Schultz István pedig a múlt idény folyamán pályadíjjal kitüntetett művét olvassa fel.

* **Pályázat egy alapítványra.** Az «Aulinger — Nizsalkovics»-féle alapítvány kamatai f. évi december hó folyamán ismét kiosztás alá kerülnek. A kamatok elnyeréséért folyamodhatnak: a) a kassai posta- és táviratigazgatóság kerületében alkalmazva volt postamestereknek hátramaradt szegénysorsú özvegyei és árvái; b) az elemi csapás által sújtott postamesterek. Folyamodni szándékozóik kérvényeiket a kassai posta- és táviratigazgatósághoz november 20-ikáig küldjék be.

* **Szirmay Alfréd gróf gondnok** aul az elhunyt Vattay Bertalan helyébe a miskolci árvaszék *Szirmay Vilmos* gróf tarczali nagybirtokost nevezte ki, a kinek megbízottja Hebrony József miskolci ügyvéd, s így azok a t. olvasóink, kik lapunk f. évi 39. és 40. számának hirdeteiben megjelent Szirmay féle eladó grófi birtokokra reflektálnak, forduljanak a megbízottnak ügyvéd-irodájához.

* **Hohenlohe herceg Sárosvármegyében.** Ohringen-Hohenlohe János herceg, a ki tudvaleg a margonyai Dessewffy-féle birtokot vétel útján megszerezte, okt. 26-ikán nejevel Margonyára érkezett. Az ottani lakosság meleg ovációkban részesítette az új földesurat. A tiszteletére felállított diadalív mellett óriási néptömeg várta az érkezőket. *Pelczér Kálmán* körjegyző magyar nyelvű szép, lelkes beszédben üdvözölte a hercegi párt. A herceg kegyesen megköszönte a szíves fogadtatást. Majd a stefurói gör.-kath. lelkész fejezte ki a hívek mély tiszteletét, mire a herceg ismétlen köszönetet mondott.

* **Az Eperjesi Társadalmi Egylet** *novemb. 5-ikén (vasárnap) d. u. 4 órakor* rendkívüli közgyűlést tart, melynek egyedüli tárgya a *Házunk* című napilap kirekesztésére vonatkozó indítvány ügye lesz.

* **A Petőfi-ünnep** oly szépen folyt le városunkban, hogy arra mindenkor méltó örömmel és büszkeséggel fogunk visszagondolni. Egyetlen körülmény volt, a mely az általános melegegédést nem kis mértékben zavarta, a melyről nem akartunk az ünnepéről szóló referendánkban emlékezni meg, nehogy annak szép összhangját érintsük, de a melyet elhallgatunk nem lehet és ez az, hogy a színelőadás után következett társas-estély alkalmával, a «Fekete sas» vendéglőnek bérlelője, Berger, oly kevés figyelemre méltatta az ott megjelent díszes és szép számú közönséget, hogy ez nemcsak nem érdemelte ezt tőle semmikép, de hogy nincsen elég éles és erélyes szó, a melylyel ezt az eljárást jellemezni lehetne! Ha nem kísértjük meg, hogy ezt az eljárást itt érdeme szerint bíráljuk el, annak egyedüli oka csak az, hogy lapunkban nem szoktunk oly hangon írni, a melyen írunk kellene, ha méltóan akarnók ezt megítélni. A kiszolgálást minden kritikán aluli volt, az ételek pedig, különösen eleintén, szintén! A fővárosi vendégek maguk is legnagyobb megbotránykozásuknak adtak kifejezést ezzel az eljárással szemben! Mi úgy vagyunk meggyőződve, hogy nem a nagyközönség van a vendéglősért, hanem megfordítva. Reméljük, hogy azoknak, a kiket ez illet, sikerülni fog majd ezt a meggyőződést a bérlelőben is megérlelni!

* **A Magyar Jogi Lexikon** második kötete is megjelent, igen szép kiállításban s alapos tanulmány-számba menő cikkekkel gazdagon. Ebben a kötetben *dr. Horovits Simontól* és *dr. Horváth Ödöntől*, jogakadémiai tanáraitól, kik a vállalatnak dolgozótársai, több cikk foglaltatik.

* **Köszönet.** A Sárosvármegyei Jótékony Nőegylet, *névtelen adakozóktól*, 38 ft 20 krnyi kegyes adományban részesült. A midőn ennek a nemesszívű adomány-nak kézhöz vételét ezennel hivatalosan nyugtázzuk: egyúttal az adományért az egylet leghálásabb forró köszönetét tolmácsoljuk. Eperjes, 1899. október 31.-én *Kubinyi Albertné* s. k. elnök. *Dr. Horváth Ödön* s. k. titkár. *Kösch Árpád* s. k. pénztáros.

* **Köszönetnyilvánítás.** Elmulaszthatatlan kötelességüknek ismerik a saját munkásai Eperjesen, hogy a midőn megalakították szakszerveületüket s olvasósobát rendeztek be, azok iránt, kik szegényes könyvtárakat kegyes adományokkal gazdagították, ez úton is háláteljes őszinte köszönetüket fejezzék ki. Sziklai Henrik ajándékából: «Wiens Buchdruckergeschichte», (2 vaskos kötet). Dr. Váradi Antal: «Legendák könyve». Kösch Árpád 7 köt. és 40 füzetet volt szíves adományozni. Betegh Pál «Székelyudvarhely» című hetilapját küldi, a mi időről időre kedves olvasmányul szolgál. Hornyánszky Viktor udv. könyvnyomdája ajándékából: «Színházi esték», «A mértékes verselés tört.», «Irod. dolgozatok», «Fauszt» és «Gyepűn innen, gyepűn túl». Hörk József: «Az eperjesi ev. ker. Collégium története» (2) és még 4 füzet. Tömörkény István (Szeged): «Jegyek alatt». Pécsi irodalmi s könyvnyomdai részvénytárs.: «Baranya multja és jelene» (monogr. mű), «Emberek», «Műfordítások, mint dalszöveg» és «Látogatók albuma». Spitzer Sándor (Komárom): Költemények (két mű).

Ágoston Károly: «Per varios casus». — Eperjes, 1899. nov. 1. *Nyomdászok Szakszervelete.* (Ujabb adományok e czímen a legnagyobb hálaival fogadtatnak.)

* **Varázs-színház.** Rendkívül meglepő s igen érdekes látványosságokban gyönyörködhetik közönségünk. A hírneves *Balthazar Alajos* magyar bűvész fog tartani vasárnap, kedden és csütörtökön a városi színházban előadást. A kitűnő bűvész 15 esztendeig élt Amerikában s ott tanulta titokzatos mesterségét, melylyel a főváros közönségét is valóságos bűvületbe ejtette. A mit Miss Fey Homes és a többi híres angol spirítiszták szoktak produkálni — a *Budapesti Hírlap* szerint —, Balthazar sokkal meglepőbbben mutatta be. Budapest 50-szer lépett fel rendkívül nagy és előkelő közönség előtt s valamennyi napilap — a mint meggyőződünk — terjedelmesen és a legnagyobb dicsérettel emelte ki bűvületos művészetét. Különösen meglepők: Noe bárkája, a vízözön, az állatok ki-zabardítása stb.-vel, az élő rózsafáknak csodás növe- lése, öregeknek fiatalokká változtatása, főkép a szel- lemek kabineteje. A kézi-ügyességnek netovábbját érte el Balthazar, a ki a mellett igen talantumos hasbeszédő is. A fővárosi lapok információi alapján előre is fel- hívjuk előadásaira közönségünk figyelmét.

* **Tüz Margonyán.** Okt. 26-ikán, Hohenlohe her- czeg fogadása alkalmával, tüzvész ütött ki Margonyán. *Guttmann S.* kereskedőnek üzlethelyisége esett ál- dozatául a tüzvésznek, miközben a hercegi pár tiszte- letére nemzeti-színű lobogót akart kitűzni. Csakis az uradalmi igazgató, a körjegyző s az ott időző Szedlák Imre eperjesi pénzügyi fogalmazó fáradozásának s lélek- jelenlétének köszönhető, hogy a tűz — habár erős vihar volt — nagyobb mérveket nem oltott s ember- élet sem esett áldozatul.

* **Sport.** Október 31-ikén tartotta választmányi ülés- t az Eperjesi Torna- és Vívóegylet *Szinyei Mersé István* főispán elnöklésével. A választmányi ülés jegyző- könyvi köszönetet szavazott Uhlarik Mátyas egyleti elnöknek abból az alkalomból, hogy újabb tanújelét adta annak a nagy érdeklődésnek, melylyel az egylet és a sport iránt viseltetik, a midőn az egyleti zászló- alapra 150 frot adományozott. Ezután meghallgatta a választmány a pénztáros jelentését s a titkár elő- terjesztéseit a tornaterem világítása ügyében, úgyszintén a város nagylelkű adományából immáron meglevő torna- és játéktérnek berendezését, a legszükségeseb- bekkel való ellátását illetőleg. A játéktér korsolya- pályává könnyen átalakítható lesz, a módozatokra nézve azonban hosszabb tárgyalás után végleges megállapodásra nem jutott a választmány. Egyhangulag elfogadta titkár amaz indítványát, mely szerint november hóban egy háziás torna-estély, a farsang elején pedig egy hangversenyre összehívott táncmulatság volna rendezendő. Közlebbi határozatokat a következő választmányi ülés fog hozni. Hosszasabban foglal- kozott a választmány még a vívás kérdésével is, minek folyamán kimondotta, hogy a vívás (és pedig bevezet- tésül a francia fleuret-vívás) november hó 4-ikén veszi kezdetét. Az egylet néhány szorgalmasabb tagja vasárnaponként már az új játéktéren játszik footballt, jobbra kapus ellen, jövő vasárnapról azonban teljes csapatokkal.

* **Az eperjesi október havi statisztika** szerint élve született 10 fi, 12 nő; meghalt 24 fi, 14 nő. Házasságot kötött összesen 13 pár.

* **Verekedő erdőőr.** *Rodak Antal* erdőőr október hó 31-ikén minden ok nélkül, ittás állapotban elment *Kacsala Andrást* mezőcsész lakására és a magával hozott, töltött fegyverével le akarta őt löni. A fegy- vert azonban kezéből kicsavarták s őt a lakásból kikergették. Posztút lihegve rohant haza Radák és egy élesre fent felfüggetett ujból megjelent a mezőcsész- nél; az udvarba jövet ott találta a mezőcsész fiát, kinek a baltával a hátába vágott, mire a fiú össze- esett. Súlyos állapotban szállította be a rendőrség a kórházba, a tettes ellen pedig megindította az eljárást.

* **Lopás.** Ismeretlen tettes ellopott *Molnár Ferencné* vasúti őr nejeinek kárára egy — szarítás végett kitett — párnát. A rendőrség nyomozza.

* **Közegészségügyi szemle.** A rendőrség e héten az úgynevezett cigányvárost megvizsgálta és köz- tisztaság elleni kihágás miatt kilencz háztulajdonos ellen indította meg az eljárást.

* **Letartóztatás.** A rendőrség letartóztatta *Majer- nyik Károly* volt segédjegyzőt, a kit a helybeli tör- vényszék lopás és sikkasztás büntette miatt körözött.

* **Rendőri statisztika.** A rendőrség a múlt hóban 48 egyént tartóztatott le és pedig 23 férfit és 25 nőt. Átvonuló toloncz volt 36; 20 férfi és 16 nő. A szállók- ban 539 egyén szállott meg, ezek közül belföldi volt 426, külföldi 113. Eperjesről eltolonczoltatott 19 nő és 9 férfi.

* **Belák István** hírneves kávé-raktára (Budapest, Rottenbiller-utca 4) óriásilag megnagyobbított. A legjobb minőségű *kávé- és teafajokat* a következő előleges beküldése után franko, teljesen költségmentesen: 3 kgr. kuba-kávé 4 ft 50 kr., 3 kgr. mocca- kávé 4 ft 50 kr., 3 kgr. java-kávé 4 ft 50 kr., 3 kgr. gyöngykávé 4 ft 80 kr., 1/4 kgr. császárkeverék- tea 1 ft 50 kr., 1/4 kgr. karaván-tea 1 ft 40 kr., törmellek-tea 90 kr.

* **Jubiláló gyár.** Ritka szép ünnepélynek volt szin- helye a *Kühne E.* féle ismert gazdasági gépgyár Moson- ban az elmúlt vasárnap. Huszonöt éves fordulóját ünne- pelték a már 1856-ban alapított gyár áthelyezésének mostani modern berendezési gyári helyiségeibe. Ebből az alkalomból úgy a cég tulajdonosok: *Kühne Ede* és fia *Kühne Károly*, valamint a gyár és budapesti főraktárának tisztviselő-kara és a gyári munkások ovációkban részesítették a gyár jelenlegi igazgatóját,

Weegmann Adolfot, ki 25 éves jubileumát ülte e napon, mint a gyár művezetője. Dél előtt beszédek kíséretében, melyek a gyár fejlődését és jelentőségét tárgyalták, értékes ajándékokat nyújtottak át az ünnepeltnek, nem- különben a gyártulajdonosok elismeréssel emlékeztek meg az ünnepély keretében arról a hú 14 öreg munkás- ról, a ki 25—32 évig megszakítás nélkül a gyár szol- gálatában állott: 100—100 forintról szóló takarékpénz- tári könyvecskéket nyújtván át mindegyiküknek. A szép gyári ünnepélyt 350 terítéses díszbe- d követte, a melyen a közélet notabilitásai, a hivatalnoki kar és az összes munkások résztvettek. Lelkes felkötözöttöket mondtak a vármegye alispánjára, a gyártulajdonosokra, az ünnepeltre stb. Este az ünnepelt tiszteletére tiszt- viselőtársai díszvacsorát rendeztek és méltóan fejezték be a jőhírű magyar ipartelepnek ritka szép ünne- pnapját.

* **A hirdetési bélyeg eltörlése** iránt — mint a lapokból olvassuk — a magyar kormány legközelebb törvényjavaslatot fog beterjeszteni s ez által az iparos- és kereskedői élet fejlődésének egy nagy nyűgét fogja megemésztetni.

* **A Gyermekevédő-Kongresszus** előkészítő-bizott- sága egy érdekes kötetben közrebocsátotta a hazai összes gyermekevédő-intézetek rövid leírását s azt magyar és francia kiadásban jelentette meg. A «Gyermekevédő- intézetek Magyarországon» című mű részletesebben írja le a *Sárosvármegyei Jótékony Nőegylet* működését is. A mű különben bemutatásra kerül a párisi világkiállít- tason szintén.

* **Népszámlálás.** A m. kir. kereskedelemügyi minisz- ter a képviselőházhoz már beterjesztette az 1900. decz. 31-ikén megejtendő népszámlálásról szóló törvényjavas- latot. A népszámlálás ezúttal is ki fog terjeszkedni mindazon demografiai jelenségekre, a melyek már az 1890. évi népszámlálásnak tárgyai voltak, kiváló gond fordítván a népesség foglalkozásának, főkép az őstermeléssel és iparral foglalkozó néposztályoknak minél pontosabb és részletesebb feltüntetésére, különösen a szociális szempontból fontossággal bíró viszonyoknak és állapotoknak kiderítésére. Minden egyes jelenlévő egyénről külön számoló-lap, minden épületről pedig egy-egy gyűjtőív fog kiállíttatni.

* **Pályázati hirdetmények** érkeztek a kassai keres- kedelmi és iparkamarához, melynek tudakozó irodája a szükséges felvilágosításokat adja. — M. kir. állam- vasutak igazgatósága, Budapest, 144,765 sz. 1900. évi január hó 1-től egy, esetleg három éven át szükség- lendő 1130 tonna pírzen szállítására. Pályázati hatá- rídő 1899. november 18. d. 12 óra. — M. kir. áll. agyag- ipari szakiskola, Ungvár, 337. sz. Az agyagipari szak- iskolának szükségendő bútorok és felszerelések szállít- tására. Költségleíranyzat 2976 ft. Pályázati határidő 1899. november 15. d. e. 11 óra. — M. kir. államvasutak igazgatósága Budapest, 155,233. sz. A m. kir. állam- vasutak műhelyei gépészeti berendezésére szükséges- ves szám-gépek, készülékek, tűzhelyek, kályhák, tolé- padok, közlőműalkatrészek és egyéb berendezési tár- gyak szállítására. A tárgyak műszaki leírása ezen kama- ránál megtekinthető. Pályázati határidő 1899. évi novem- ber 21-én déli 12 óra.

* **A Szerkesztőség üzenete.** *F. H. Margonya* Köszönjük a tudósítást. Ohajtanók, hogy minden nagyobb vidéki központ közönsége magának tekintene lapun- kat s a vidéki nevezetesebb eseményekről tetszése szerint értesítene bennünket. Ezúttal is kijelentjük, hogy lapunk hasábjai a közügy érdekében mindenki előtt nyitva állanak.

* **Fővárosi Lapok.** Magyarország e legrégibb szép- irodalmi lapja, mely hetenként páratlan gazdag tar- talommal és pompás képekkel jelenik meg, e héten nagy átalakuláson ment keresztül. A lap szerkesztését Thury Zoltán, a kiváló író és nagy sikereket látott drámaíró vette át, a kinek nevével egy új, fényes éra indul meg a *Fővárosi Lapok*-nak. A lap főmunkatársa Molnár Ferenc, a fiatalabb írói gárda e nagytehetségű, széleskörben ismert tagja. A *Fővárosi Lapok* segéd- szerkesztője maradt, mint volt Erényi Nándor. A kitű- nőn szerkesztett, előkelő hetilapot a szerkesztőkön kívül a munkatársak díszes serege fogja visszavezetni arra a dicsőséges pályára, melyen a régi *Fővárosi Lapok* oly sok elismerést aratott. A *Fővárosi Lapok*-at melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe. Előfizetési ára: negyedévre 3 ft, félévre 6 ft. Szerkesztőség és kiadó- hivatal: Budapest, V., Hold-utca 15. szám.

* **Róma.** Az emberi történelem legnagyobb szerűbb jeleneteinek színhelyéről, emlékeinek legdúsabb tárhá- záról jelent most meg egy szép magyar kötet, Hogy mi Róma, azt megérteni nem, azt csak érezni lehet. A ki valaha megállott a Forum épületomladékai, osz- loptörödeléi előtt, a ki szemlélte a Pantheonnak márványdíszéből kifosztottan is csodálatos, hatalmas tömegét, a ki belépett az ősi istenek kupolája alá, nyári este, midőn a hold besütött a magas bolti kerék nyílásán s kiteríté homályos fénypallástját a kőkockákra, melyeken valaha sarús lábak tapodtak, állat-áldozatot vivén a szép testű isteneknek, — a ki előtt ott megelevenült a múlt: az, csak az érzheti igazán Róma nagyságát. A ki látta a Colosseum rettenő terét, szédítően magas parkányait s látta ezt egy csodálatos történeti ihletés mámorában meg- népsülmi vadak és gladiátorok harcát, látta az ujjongó, érdeklődő, izgatott arcokat a megszámlálhatlan pad- sorokon s elgondolta, hogy itt a föld mélyén egy eltemetett ősi világ alszása történetlen örök álmát s a romok már egy másik ősi világ maradványai, s az oszlopon megpillantá a restaurátó pápa nevét s a távolból odáig hallá a modern Róma zsvaját, látta a Szent Péter kupoláját, mely maga is 400 esztendő látott már: az, csak érzheti igazán Róma nagyságát. Nápoly szebb, Firenze barátságosabb, Velence csodálatosabb, de Róma a legnagyobb szerű város nemcsak Itáliában, hanem a föld kerekességén.

Földjében egy ősi berber-faj aluszsza örök síri álmát, fölöttük a klasszikus Róma romhalmaza pompázik, az ősi bazilikák fölött emelkedett a papság császárkoronázó templomai s közöttük zúg az élet árja, tolong a királyi állam népe. Ez a város a föld teremtésétől kezdve maig mutatja az emberiség történetét, attól a kortól, midőn a Monte Mario csúcsán még osztrigák tenyésztek, maig, mikor a Péter templom kupolájában már csak a renaissance legnagyobb építési remekét csodálja az utazó anglius. Itt érezni legjobban, hogy az emberiség életében titkos közösség van, hogy mi egy faj fiamnak érezzük magunkat s élünk Ádámtól az utolsó eskümnig, ki még mohán tengedheti életét. Erről a népről, ezekről az emlékekről kezd beszélni a *Nagy Képes Világtörténet* 43-ik füzeté, melyben már a III. kötet szövegét veszi az olvasó. A harmadik kötetet dr. Heréb József írta. Az egész munkát szerkeszti *Marcsali Henrik*, egyet. tanár, a görögökről szóló kötet szerzője dr. Gyomlai Gyula akadémikus. Egy-egy kötet ára díszes félbörkötésben 8 frt; füzetként is kapható 30 kr-ával. Megjelen minden héten egy füzet. Kapható a kiadóknál (Révai Testvérek, Irod. Int. Rt. Budapest, VIII. Üllői-út 18.) s minden hazai könyvkereskedés útján.

Selyem-damaszt 75 krtól

14 frt 65 krtól méterenként, valamint fekete, fehér és színes „Henneberg-selyem” 45 krtól 14 frt 65 krtól méterenként, a legdivatosabb szövés-, szín- és mintázatban. **Privát-fogyasztóknak** postabér- és vámmentesen, valamint házhoz szállítva, — mintákat pedig postafordultával küldenek.

Henneberg G. selyemgyárai (cs. és kir. udvari szállító) Zürichben.

Magyar levelezés. Svajczba kétszeres levélbélyeg ragasztandó.

Főszerkesztő: Dr. Horváth Ödön. Felelős szerkesztő: Dr. Mikler Károly. Kiadótulajdonos: Kósch Árpád.

NYILT-TÉR.

Vescebajoknál,
a húgyhólyag bántalmainál
és köszvénynél,
az emésztési és lélegzési
szervek hurutainál,
a **Lithion-forrás**

Salvator

Kitűnő sikerrel használtatik. E forrás kiváló tulajdonságai:

Húgyhajtó hatása.

Vasmentes. Kellemes ízű.

Könnyen emészthető.

Első rangú gyógyviz és diatetikus ital. Számos orvosi tekintélyek által különösen oly egyéneknek ajánlva, a kik ülő életmódjuk folytán **aranyeres bántalmakban, hasi pozsga, máj- és vese izgatási tünetekben vagy hűg, savas vese-homok és vesekövek képződésében** szenvednek.

Kapható ásványvízkereskedésekben és gyógyszerárakban.

A Salvator-forrás igazgatósága Eperjesen.

A kassai élelmezési raktárnál 1899. évi november hó 15-ikén az eperjesi állomás ágyneműjének 1900. évi, kedvező feltételek mellett esetleg három évi mosására és javítására vonatkozó biztosító tárgyalások tartatnak meg.

A közelebbi feltételeket a kassai élelmezési raktárnál lehet megtudni.

A cs. és kir. élelmezési raktár Kassán.

● Jön Budapestről! ●

a városi színházban

vasárnap, nov. 5-én, — kedden, nov. 7-én
és csütörtökön, nov. 9-én

BALTHAZÁR

a csodás bűvész és spiritiszta.

50-szer BUDAPESTEN 50-szer!

Miss Dantes, Mr. Dantes és a kis Jenő médiumok közreműködésével.

Új! A CSODASZEKRÉNY. Új!

Öregeknek fiatalokká varázslása.

NOE BÁRKÁJA

Nagy bibliai káprázat.

● GÜL BABA ●

Élő rózsafáknak csodás növesztése.

HASBESZÉLÉS

műemberekkel.

Kezdeté 8 órakor este.

Rendes színházi helyárak.

Jegyek előre válthatók **Wieland** és **Schroepfer** cukrászdájában.

Alapított 1869.

KÓSCH ÁRPÁD

Korszerűen s dűsan felszerelt * * * Legválasztékosabban berendezett

KÖNYVNYOMDÁJA * * * **PAPIRRAKTÁRA**

EPERJESÉN.

Arjegyzékek, számlák, czégekártyák, körlevelek, üzleti jelentések, intólevelek, czímkék, vonalozott üzleti könyvek; levelezőlapok, csomagoló- s levélpapírok és borítékok czégnomással. ○○○

Egyházi, tanügyi, közigazgatási és más hivatalos nyomtatványok raktára. Oklevelek, isk. értesítők, bizonyítványok s kimutatások nyomtatása. Névjegyek. Bevásárlási árúkönyvek rovatolva.

Pénzintézeteknek: Alapszabályok, értékpapírok, mérleg számlák, üzleti könyvek (színes vonalzással is). Ügyvédek részére: Mindennemű kérvények és keresetek, meghatalmazások, kötvények s szerződések, óvások, ügyvédi könyvek stb.

Eljegyzési és esketési kártyák, meghívók izléses kivitelben, falragaszok, műsorok, étlapok, tánczrendek, színlapok s egyesületek részére szükségelt nyomtatványok díszes előállítására. — Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan teljesítik.

Bármely hírlapra előfizetések közvetítése.

Motorhajtóerő-berendezés. Tömöntöde.

Költségvetések — készített nyomtatványokról — postafordultával.

STOWASSER J.

cs. és kir. udvari szállító, hangszergyáros,
a Rákóczi-féle tárogató feltalálója.

BUDAPEST, II., Lánchíd-utca 5. szám.

Hegedük vonóval 3 frtól 15 frtig.
Mester-hegedük vonóval 15 frtól 300 frtig.
Gordonkák vonóval 10 frittól 150 frtig.
Nagybögők vonóval 30 frittól 100 frtig.
Fuvolák 2 frtól 100 frtig.
Szárny-kürtök 14 frtól 20 frtig.
Czimbalmok 35 frtól 300 frtig.
Osi magyar tárogató, szabadalmazva, 20 frtól 60 frtig.
Elpusztíthatatlan, kitűnő erős hangú harmonikák 3, 4, 5, 6, 8, 10 frtól 80 frtig.

Templomi és más zenekarok részére szükséges fuvó- és vonóhangszerek előnyös fizetési feltételek mellett legutányosabb árban szállíthatnak.

Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Harmonika-árjegyzék külön kérendő.

A holland-amerikai útirány.

Hetenkint egy- vagy kétszeri gőzforgalom Rotterdamtól New-Yorkig.

Cajütő-iroda: Bécs, I., Kolowratring 7/a.

Fedélzet-iroda: Bécs, IV., Weyringasse 10.

I. Cajüte: Aug. 1-től Okt. 31-ig 290-400 Mk.*
II. Cajüte: Aug. 1-től Okt. 15-ig 200 Mk.
Nov. 1-től Márcz. 31-ig Okt. 16-tól Julius 31-ig 230-320 Mk. 180 Márka.

* A cajüte fekvése és nagysága, valamint a gőzös gyorsasága és eleganciája szerint.

Mariaczei gyomorcsépek

nagyszerűen hatnak gyomorbajknál, nélkülözhetetlen s általános ismert házi és népszerű étvágytalanság, gyomorgyengeség, búzós lehellet, felújítás, savanyú felbűfögés, hasmenés, gyomorégés, felesleges nyálkaválasztás, sárgaság, undor és hányás, gyomorgörcs, szűkülésnél.

Hathatós gyógyszernek bizonyult fejfájásnál, a mennyiben ez a gyomortól származott, gyomortürelhelésnél ételkel és italokkal, giliszták-, májbajok- és hámorrhoiáknál.

Említett bajknál a **Mariaczei gyomorcsépek** évek óta kitűnőnek bizonyultak, a mit száz meg száz bizonyítvány tanúsít. Egy kis üveg ára használati utasítással együtt 40 kr., nagy üveg ára 70 kr.

Központi szétküldési raktár: **Brády Károly** gyógyszerháza a „Magyar Királyság”, Bécs, I., Fleischmarkt.

A **Mariaczei gyomorcsépek** valódián kaphatók: **Eperjesen:** Barts Emil és Molnár I. gyógyszerészeknél. — **Honfoglalás:** Szekerák A. gyógyszer-nél. — **Kis-Szeben:** Widder Gy. gyógyszer-nél. — **Lubló:** Ignatovits A. gyógyszer-nél. — **Szilna:** Csizsár Árpád gyógyszerésznél.

92/7-1899. végreh. sz.

Arverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102 §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a lemes kir. járás-bíró 1898. évi V. 122/1. számú végzése következtében dr. Engländer Emil eperjesi ügyvéd által képviselt Goldberger Pál kakasfalvi lakos javára **Piller Miklós** felsőmérki lakos ellen 850 frt s jár. erejéig 1898. évi szept. hó 28-ikán fogatosított biztosítási végrehajtás útján lefoglalt és 2000 forintra becsült 5 pár ökör- és 5 pár lóból álló ingóságok nyilvános árverésen eladottnak.

Mely árverésnek a lemes kir. járásbíró 1898. évi V. 122/11. sz. végzése folytán 650 frt hátrálékos tökékövetelés, ennek kamatai és eddig összes, bíróság már megállapított költségei erejéig Felső-Mérken s illetve Dubrava-pusztán leendő eszközésére **1899. évi november hó 7-ik napjának délutáni 1 órája** határidőül kitűzték és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérők becsáron alul is el fognak adni. A mennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik. **Lemesen, 1899. okt. 20. Rubovics Salamon,** kir. bírósági végrehajtó.

— Mindenkinék, a ki köhög: —
legsürgősebben ajánlhatók

Kaiser meliczukorkái.

2480 közjegyzőileg hitelesített bizonyítvány legjobb sikert bizonyító köhögés, rekedtség, katarhussok s elnyálkásodásnál.

Egy csomag ára **10 és 20 kr.**

Biztos sikert hoznak az általános bevált Kaiser-féle

● Pfeffermünz-Caramellák ●

étvágytalanság, gyomorfájás- s elrontott gyomornál

Egy csomag ára **20 kr.** Kapható:

WIELAND és SCHROEPFER cukrászdájában és kávéházában Eperjesen.

Ugyanott kapható

Tokaji gyógybor betegek számára.

Bor. 1-3 éves homoki o-siller vagy fehér asztali bor erősség és év szerint, 100 literenként 24-28 frt. finom pessenyé- vagy fajbor 20-32 frt. Ujbor (fejnye) minőség szerint 14-18 frt. pessenyé- és fajbor 20-22 frt. Nagyobb vételnél minta küldetik. A megrendelő nyugodt lehet, hogy eredeti tiszta minőségű borhoz juttatom, erről jó hírnevem nyújt kezességét.

Szőlővessző. Fajtisza, háromszor permetezett, jól beérett, legjelesebb homokra való fajokban (Kövi d. Kádár, Olasz r. Erdel, Slavkamenka, Meneš f. Furmint, Ezerjó, Páros és Fehér chasselas) ültetés alá 50-60 cm. hosszúra vágva 3 frittól 7 frtig. — Gyökeres (1-2 éves) faj szerint 8 frittól 16 frtig. 25 frittól vételnél 5 százalékos, 50 frittól 10 százalékos, 100 frittól 15 százalékos, 150 frittól 20 százalékos engedmény adatik.

Nemes eperfa-ojtvány. Kitűnő piros, fehér és kék fajokban, 6 láb magasán cívta, 2-3-4-5 éves, igen erős esemete, erősség szerint 30 krtól 60 krig. 10 frt vételnél 20 százalékos, 25 frittól 25 százalékos, 50 frittól 30 százalékos, 100 frittól 40 százalékos engedmény. Az eperfa elég jól arnyékol, ellensége sincs, minden évben bőven terem, gyümölcsét ugy a két-, mint a többiáruk egyaránt szeretik; kitűnő pálinka is főzhető belőle. Ceglédön igen jóvalémező fának ismerjük. Kár volna hazánk, kertünk, szőlők vagy egyéb birtokunkat e nélkül hagyni.

Birs-ojtványok. Rendkívül nagy gyümölcsű fajokban (Konstantinápolyi, Portugáli, rias stb.) melyek az ültetés évében már gyümölcsöt hoznak, azután pedig rendkívül bőven teremnek. Faja igénytelen, betegség és ellenségtől egyaránt mentes. Vannak rendelők, kik ezer számba ültetik, mert felekeppen jól dolgozható. A 2-3-4-5 éves, rendkívül szép és gazdag gyökerű fák darabja erősség szerint 20 krtól 50 krig. Nagyobb vételnél olyan engedmény adatik, mint az epernél.

Spanyol meggy, fekete. [Pándi vagy kőrösi meggy.] Termékenységét előmozdítandó háromszor lett permetezve, s így, ha azt folytatlag permetezzük, bőven fog teremni. Faja egészséges, gyümölcsök rendkívül keresett, mert befőzésre legalkalmasabb. A 2-3-4-5 éves rendkívül szép és gazdag gyökerű fák darabja 15 krtól 50 krig. Nagyobb vételnél ugyanaz az engedmény adatik, mint az epernél.

Diófa. A 6-8 láb magas, rendkívül gazdag gyökerű, tele belü és könnyű törű, 2-3-4-5 éves diófa ára erősség szerint 20 krtól 50 krig. Nagyobb vételnél ugyanolyan engedmény, mint az epernél.

Minden másféle nemes gyümölcsfák, nevezetesen szilva, ősi és kajszinbarack, csernyő, meggy, szelid gesztenye, lasponya magas dereku és törpe állásukban, — erősség szerint 20 krtól 50 krig szintén kaphatók.

Kiselejtezett nemes ojtványok 2-3-4-5 éves életerős példányokban, azok ára erőssége szerint 2-5-7-10-15 krajcár árban.

Mindenféle vadoncok erősség szerint 5 forint 6 krajcártól 19 forintig ezrenkint.

Kerti eszközök. Kitűnő és tartós anyagból rendkívül szilárdan készült horolók (sarabolók), szőlő ültető vasak, továbbá kerti fűrészek, ollók, görbe szemző és ojtó kések, ezenfelül jelfa és ojtó kenőcs igen olcsó árak mellett rendelhető meg.

Ar- és névjegyzéket küld:
Unghváry László, föld-, szőlő- és faiskola-birtokos Ceglédről.

Clayton & Shuttleworth mezőgazdasági gépgyárosok Budapest Váci-körút 63. sz.

Állati a legutányosabb árak mellett ajánlatnak:

Locomobil és gőzcséplőgép-készletek 20/2 egész 12 lóerőig, szalmakaszalók, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek, szénagyűjtők, boronák.

„Columbia-Drill“ legjobb sorvetőgépek, szecsakavágók, répvágók, kukoricza-morzsolók, daráló, őrlő-malmok, egyetemes acél-akék.

2- és 3-vasú ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

Részletes árjegyzékek kíváratra ingyen és bérmentve küldetnek.

Lincolni törzsgyárunk a világ legnagyobb locomobil- és cséplőgép-gyára.

Hirdetmény.
Eperjesen, Kassai-út 41. sz. alatt egy 5 szoba, konyha, pincze s a szükséges mellékhelyiségekből álló **különálló ház** a hozzátartozó díszkerttel s egy kis zöldéses-kerttel minden órában **kiadó.**
Bővebb felvilágosítást ad Holénia József bankegyeleti pénztárnok.

Keil-lakk (Glasur)
legkitűnőbb mázólo-szer puha padló számára. — Egy nagy palack ára 1 forint 35 krajcár. Egy kis palack ára 68 kr.

Viasz-kenőcs legjobb és legegyszerűbb beeresztő-szer kemény padló számára. 1 köcsög ára 60 kr.

Arany-fénymáz képkeretek stb. bearanyozására. 1 kis palack ára 20 krajcár.

Fehér „Glasur“-fénymáz legjobb szer mosdó-asztalok, ajtók, ablakdeszkák stb. ujonnan befestésére. 1 kis doboz ára 45 kr. 1 nagy doboz ára 75 kr.

Mindenkor kapható: **Gallotsik J. Vilmos** cégnél Eperjesen.

Nyomatott Kósch Árpád könyvnyomtató-intézetében Eperjesen.

E16fi z e negye Hirdetési tészt jutány

Társ feladata fölött, n sége mel egyese tenni ant títólag h mi minde nyiltszivi teljes érv féle társ

Ha legszebb kell mut bomlaszt rendíthet és bizalr kezést é ben vett tőrekvés sorban a ban s a felszapor

Valót irónak zésére. I mint a ro nek egés önzés és Gyavaság kületben, aránt. A válogatja névtelens szórják s alkalomm telen leve dekos tév az ember megtaga «állattá s elküldője

AZ „E

Pet

Petőfit, legnagyobb A lyrik nap ember — s azt a vetlen és ő Mert a könyvben, az a nagy ihletet s tá Egy ko sokan és k adat; de e ségét s a itt-ott sötét merész vál előttünk; i tunk, láthat mai között intuíciókat Nem m vállalkozni? A tiriól ról mondja sabb jegese át a feneket nem szokot viruló tiszt csak távolr

* Felolvasás.